COLECȚIA ELEVULUI

ȘTEFAN DINCESCU

Analize gramaticale

VOL. I

EDITURA PLUMB
BACĂU, 1997

ŞTEFAN DINCESCU

ANALIZE GRAMATICALE

VOL. I

EDITURA „PLUMB" BACĂU, 1997

PREDICATUL

PREDICATUL VERBAL — TEXTE

1) În pajiştea din Ţările de Jos / vaca visa un Dumnezeu păios / să-l rumege şi să-l transforme-n lapte / laic şi cald livrat spre miazănoapte.

(Mircea Dinescu, **Moartea citește ziarul**, 57)

2) Dacă te-ar auzi Diotallevi, ar exulta.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 13)

3) Şi dacă automobilul o fi existînd doar ca metaforă a creaţiei ?

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 18)

4) Lasă-l, uită-l, Enigel /, În somn fraged şi răcoare.

(Ion Barbu, **Poezii. Proză. Publicistică**, 28)

5) Se roagă maica sîngerînd / La crucea cu Isus în chin.

(Georg Trakl, **Poezii**, 6)

6) Vei fi înşelat, vei fi bătut, vei fi furat.

(François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel**, 283)

7) De notat că prin transpoziţia interogativelor directe în interogative indirecte se generează fraza subordonativă, cu propoziţii subordonate necircumstanţiale.

(Ion Diaconescu, **Sintaxa limbii române**, 157)

8) Gramaticile generativ-transformaţionale plasează acordul la nivelul structurii de suprafaţă, unde acţionează

prin reguli de transformare de tip contextual ; a se vedea Le Langage, p. 14.

(Ion Diaconescu, **Sintaxa limbii române**, 180)

PREDICATUL VERBAL — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

1) **visa** — predicat verbal exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular, diateza activă ;

să rumege — predicat verbal exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, diateza activă ;

să transforme — predicat verbal exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, diateza activă.

2) **ar auzi** — predicat verbal exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea a IV-a, modul condițional-optativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, diateza activă ;

ar exulta — predicat verbal exprimat prin verb predicativ, intranzitiv, conjugarea I, modul condițional-optativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, diateza activă.

3) **o fi existînd** — predicat verbal exprimat prin verb predicativ, intranzitiv, conjugarea I, modul prezumtiv, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, diateza activă.

4) **lasă** — predicat verbal exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul imperativ, persoana a II-a, numărul singular, diateza activă ;

uită — predicat verbal exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul imperativ, persoana a II-a, numărul singular, diateza activă.

5) **se roagă** — predicat verbal exprimat prin verb predicativ, bitranzitiv, conjugarea I, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, diateza reflexivă.

6) **vei fi înșelat** — predicat verbal exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul indicativ, timpul viitor, persoana a II-a, numărul singular, diateza pasivă ;

vei fi bătut — predicat verbal exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea a III-a, modul indicativ, timpul viitor, persoana a II-a, numărul singular, diateza pasivă ;

vei fi furat — predicat verbal exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul indicativ, timpul viitor, persoana a II-a, numărul singular, diateza pasivă.

7) **de notat** — predicat verbal exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul supin, diateza activă ;

se generează — predicat verbal exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, diateza reflexivă cu sens pasiv.

8) **plasează** — predicat verbal exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul plural, diateza activă ;

acționează — predicat verbal exprimat prin verb predicativ, intranzitiv, conjugarea I, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, diateza activă ;

a se vedea — predicat verbal exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea a II-a, modul infinitiv, timpul prezent, diateza reflexivă cu sens pasiv.

DE REȚINUT :

a) după natura morfologică a expresiei sale, predicatul se clasifică astfel : **predicatul verbal, predicatul nominal, predicatul adverbial, predicatul interjecțional ;**

ă) predicatul verbal — identificabil prin întrebările **ce face ?, ce se spune despre ?** — atribuie subiectului gramatical o acțiune sau o stare ;

b) predicatul verbal se exprimă prin verbe (locuțiuni verbale) predicative, actualizate la diateza activă, reflexivă sau pasivă ;

c) predicatul verbal se actualizează la toate modurile personale **(indicativ, conjunctiv, condițional-optativ, imperativ, prezumtiv),** dar și la moduri nepersonale **(infinitiv**-substituibil prin **imperativ** sau **conjunctiv ; supin**-substituibil prin **conjunctivul cu sens de imperativ)** ;

d) cînd se actualizează la diateza activă sau reflexivă, predicatul verbal se acordă cu subiectul gramatical în persoană și în număr ;

e) cînd predicatul verbal se actualizează la diateza pasivă, acordul acestuia cu subiectul gramatical se realizează astfel : auxiliarul de diateză **a fi** se acordă în persoană și în număr, iar participiile se acordă în gen, în număr și în caz ;

f) dacă subiectul gramatical se exprimă prin forma de singular a substantivelor colective **mulțime, grămadă, seamă, parte, sfert, jumătate,** acestea neavînd determinanți, predicatul verbal se actualizează la plural, deoarece el realizează **acordul după înțeles** ; dacă substantivele enumerate mai sus au determinanți, predicatul verbal se actualizează tot la plural, făcîndu-se un acord dublu **(prin atracție și după înțeles)** ; cînd subiectul multiplu, exprimat prin substantive la singular, în raport de coordonare copulativă, apare după predicatul verbal, acesta realizează **acordul prin atracție,** deci se actualizează la singular, acordul făcîndu-se cu subiectul gramatical cel mai apropiat.

Pentru exemple, a se vedea Ștefan Dincescu, **Sintaxa propoziției,** p. 31-32.

PREDICATUL NOMINAL — TEXTE

1) Noaptea, împărăția nuferilor nu se mai zărește, dar toată beatitudinea ei devine sonoră.

(Geo Bogza, **Cartea Oltului**, 92)

2) Tîlhăria devine un război sfînt.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 653)

3) Obrajii i se făceau cînd albi ca varul, cînd roșii ca focul.

(Stendhal, **Roșu și negru**, 70)

4) Deasupra coniferelor, sub talpă / piatra se face muget.

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 170)

5) Trebuie să ieși învingător, spunea Lucie.

(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 30)

6) Singuri, acum, în marea ta poveste /, Rămîn cu tine să mă mai măsor /, Fără să vreau să ies biruitor /, Vreau să te pipăi și să urlu : Este !

(Tudor Arghezi, **Versuri**, I, 51)

7) Să dea Dumnezeu să ajungi vlădică !

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 125)

8) Iar alba cetate rămîne nălucă.

(Alexandru Macedonski, **Versuri și proză**, 69)

9) Mult bogat ai fost odată, mult rămas-ai tu sărac !

(Mihai Eminescu, **Poezii**, 76)

10) Clătinîndu-se, ca un catarg, el pare a prevesti, puhoaielor care îl tîrăsc la vale, îndepărtata lor țintă.

(Geo Bogza, **Cartea Oltului**, 41)

11) Firea ei exercita o atracție puternică, deși părea exaltată.

(Georg Brandes, **Principalele curente literare din secolul al XIX-lea**, 460)

12) A suferi înseamnă a produce cunoaştere.

(Emil Cioran, **Demiurgul cel rău**, 138)

13) Individualismul reprezintă o reliefare şi o accentuare voluntară a unei particularităţi caracteristice opusă considerentelor şi exigenţelor colective.

(C. G. Jung, **Personalitate şi transfer**, 56)

14) Aceasta constituie pentru cei mai mulţi o tehnică de-a dreptul ideală.

(C. G. Jung, **Personalitate şi transfer**, 54)

15) Viaţa noastră religioasă — fie că se inspiră din Iov, fie din Sfîntul Pavel — este gîlceavă, exces, dezlănţuire.

(Emil Cioran, **Demiurgul cel rău**, 12)

PREDICATUL NOMINAL — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

1) **devine sonoră** — predicat nominal format din două subfuncţii : a) **subfuncţia auxiliar predicativ (devine** — verb intranzitiv, conjugarea a IV-a, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, diateza activă) ;
b) **subfuncţia nume predicativ (sonoră** — adjectiv variabil, cu patru forme flexionare, gradul pozitiv, acordat cu subiectul gramatical în gen, în număr şi în caz).

2) **devine un război** — predicat nominal format din două subfuncţii : a) **subfuncţia auxiliar predicativ (devine** — verb intranzitiv, conjugarea a IV-a, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, diateza activă) ;
b) **subfuncţia nume predicativ (un război** — substantiv comun, nearticulat, acordat cu subiectul gramatical în număr şi în caz).

Cînd verbul **a deveni** exprimă sensul de **a se transforma în** (...), de **a se preface în** (...). de **a ajunge să fie** (...), el, deoarece este auxiliar predicativ, actualizează funcţia

sintactică de predicat nominal împreună cu un nume predicativ.

Verbul **a deveni,** cînd exprimă opoziția stare / devenire, actualizează funcția sintactică de predicat verbal, deoarece este verb predicativ :

a) Și pentru ca ea să se realizeze, **să devină,** i-a aruncat pe toți în deznădejde.

(Antoine de Saint-Exupéry, **Gînduri,** 149)

ă) Noi nu vorbim de ei, dar voi, nebunii /, Vă credeți ajutați de ei. Ei nu vin / Nicicînd nemijlocit. **Devii** și mori / — Ce ți-au făcut de fapt nicicînd nu știi.

(Stefan George, cf. Șt. Aug. Doinaș, **Atlas de sunete fundamentale,** 283)

3) **se făceau** *cînd* **albi...** *cînd* **roșii** — predicat nominal format din două subfuncții : a) **subfuncția auxiliar predicativ (se făceau** — verb intranzitivizat, conjugarea a III-a, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul plural, diateza reflexivă cu pronume în acuzativ) ; b) **subfuncția nume predicativ multiplu,** avînd componenții nominali coordonați alternativ prin adverb desemantizat *(cînd... cînd)* care se repetă *(cînd* **albi...** *cînd* **roșii** — adjective variabile, cu patru «albi» și trei «roșii» forme flexionare, gradul pozitiv, acordate cu subiectul gramatical în gen, în număr și în caz).

4) **se face muget** — predicat nominal format din două subfuncții : a) **subfuncția auxiliar predicativ (se face** — verb intranzitivizat, conjugarea a III-a, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, diateza reflexivă cu pronume în acuzativ) ; b) **subfuncția nume predicativ (muget** — substantiv comun, nearticulat, acordat cu subiectul gramatical în număr și în caz).

Cînd se întrebuințează la diateza reflexivă cu pronume în acuzativ și are subiect exprimat sau neexprimat (inclus ori subînțeles), verbul **a se face,** acceptînd substituirea prin **a deveni — auxiliar predicativ,** formează predicatul nominal împreună cu un nume predicativ.

Cînd se utilizează la diateza reflexivă cu pronume în acuzativ, verbul **a se face,** substituindu-se prin **a se**

produce, a se fabrica, a se construi, a se clădi, a se crea, a se părea, a se întîmpla, a se preface, a simula, a proveni, a se confecționa, a se desfășura, a fi posibil, actualizează funcția sintactică de predicat verbal, fiind predicativ :

a) Mă întreb cum se **face** că nimeni n-a stat să se gîndească la aceste simptome, aceste evidențe.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 45)

ă) M-am întîlnit cu o pălărie care nu avea nimic înăuntru. Și **s-a făcut** că nu mă vede.

(Mihai Pauliuc, **Totul pe o carte**, 125)

b) Din lemnul unor arbori **se fac** viori. Din al altora, ciomege.

(Mihai Pauliuc, **Totul pe o carte**, 25)

c) Bănuitorii **se fac** din oamenii care au crezut prea mult.

(Nicolae Iorga, **Cugetări**, 125)

d) **Se făcea** că **mă făceam** că trăiesc /, Într-o vale adîncă, de somn întretăiată.

(Marin Sorescu, **Apă vie, apă moartă**, 170)

5) **să ieși învingător** — predicat nominal format din două subfuncții : a) **subfuncția auxiliar predicativ** (**să ieși** — verb intranzitiv, conjugarea a IV-a, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana a II-a, numărul singular, diateza activă) ;

b) **subfuncția nume predicativ** (**învingător** — adjectiv variabil, cu trei forme flexionare, acordat cu subiectul gramatical în gen, în număr și în caz).

6) **să ies biruitor** — predicat nominal format din două subfuncții : a) **subfuncția auxiliar predicativ** (**să ies** — verb intranzitiv, conjugarea a IV-a, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana I, numărul singular, diateza activă) ; b) **subfuncția nume predicativ** (**biruitor** — adjectiv variabil, cu trei forme flexionare, acordat cu subiectul gramatical în gen, în număr și în caz).

Cînd exprimă sensurile de **a se transforma în** (...), **a se preface în** (...), **a ajunge să fie** (...), verbul **a ieși,** fiind auxiliar predicativ, formează predicatul nominal împreună cu un nume predicativ.

Cînd verbul a **ieși** se substituie prin verbele **a se arăta, a se ivi, a pleca, a răsări, a încolți, a se publica, a se tipări, a rezulta, a(-i) reuși, a merge, a se naște, a proveni,** el, fiind predicativ, exprimă funcția sintactică de predicat verbal :

a) Cînd **ieși,** lui Julien i se năzări că vede sînge lîngă aghiasmatar.

(Stendhal, **Roșu și negru,** 25)

ă) Tîrziu, cînd **ieșiră** recoltele vechi / de astre pe bolta senină /, se prealimpezi pentru ochi și urechi / vîrtejul de zvon și lumină.

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu,** 56)

b) Acum ascultă ce **iese** înlocuind, după a doua rotulă, fiecare a treia literă : chambre des demoiselles, aiguille creuse.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault,** II, 202)

c) Dar cum o minune-i și moartea /, Lor nu le **ieșea** decît pe jumătate.

(Marin Sorescu, **Apă vie, apă moartă,** 38)

d) Prima mea carte de poezii, Fervor de Buenos Aires, a **ieșit** în 1923.

(**Borges despre Borges,** 113)

e) Frunză verde baraboi /, Ce-i asta, mîndră, de noi /...
C-am semănat grîu de vară / Și-o **ieșit** numai secară /
Și-am semănat busuioc / Și-o **ieșit** pară de foc.

(Mihai Eminescu, **Literatură populară,** 80)

Pentru alte exemple, a se vedea Ștefan Dincescu, **Sintaxa propoziției,** p. 36.

7) **să ajungi vlădică** — predicat nominal format din două subfuncții : a) **subfuncția auxiliar predicativ** (**să ajungi** — verb intranzitiv, conjugarea a III-a, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana a II-a, numărul singular, diateza activă) ; b) **subfuncția nume predicativ** (**vlădică** — substantiv comun, nearticulat, acordat cu subiectul gramatical în gen, în număr și în caz).

Prin sinonimie cu **a deveni** și prin opoziție cu **a fi** — **auxiliare predicative,** verbul **a ajunge** formează predicatul nominal împreună cu un nume predicativ, fiind auxiliar predicativ.

Cînd verbul a **ajunge** exprimă sensurile de **a atinge** (capătul unui drum), **a sosi** (undeva), **a (nu) fi suficient**, **a (nu) fi de ajuns**, **a prinde** (pe cineva, ceva), **a atinge** (pe cineva, ceva), **a se întinde** (pînă la), **a apuca** (o anumită vreme), **a cuprinde** (pe cineva, ceva), **a răzbi** (pe cineva, ceva), **a se uni** (cu cineva, cu ceva), **a nimeri** (pe cineva, cu ceva), **a lovi** (pe cineva, cu ceva), **a egala** (pe cineva la ceva, în ceva), **a parveni**, **a se înțelege** (cu cineva), **a se învoi** (cu cineva), **a se întîlni** (cu cineva, cu ceva), el, fiind predicativ, actualizează funcția sintactică de predicat verbal :

a) Zglobiule, la ce fruntarii **am ajuns** ?
(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 133)

ă) Își dă frunza într-o dungă /, Să foșnească vreme lungă / Liniște **să n-o ajungă.**
(Ion Pillat, **Opere**, II, 180)

b) Luîndu-se după o vorbă de-a bătrînului chirurg-major, toate celelalte cărți cîte erau pe lume le socotea mincinoase și scrise de niște ticăloși dornici **să ajungă.**
(Stendhal, **Roșu și negru**, 21)

c) **Nu** ne **ajunge** o viață să comitem toate erorile.
(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei**, 37)

d) Moșia îi **ajunge** pînă la noi în casă.
(Tudor Arghezi, **Versuri**, I, 507)

e) Acest tren — martor mi-e Zenon bătrînul / — **Nu** mă **va ajunge** niciodată.
(Marin Sorescu, **Poezii**, 11)

8) **rămîne nălucă** — predicat nominal format din două subfuncții : a) **subfuncția auxiliar predicativ (rămîne** — verb intranzitiv, conjugarea a III-a, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, diateza activă) ;

b) **subfuncția nume predicativ (nălucă** — substantiv comun, nearticulat, acordat cu subiectul gramatical în gen, în număr și în caz).

9) **mult rămas-ai sărac** — predicat nominal format din două subfuncții : a) **subfuncția auxiliar predicativ (rămas-ai** — verb intranzitiv, conjugarea a III-a, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a II-a, nu-

mărul singular, diateza activă); b) **subfuncția nume predicativ (mult sărac** — adjectiv variabil, cu patru forme flexionare, gradul superlativ absolut, acordat cu subiectul gramatical în gen, în număr și în caz).

Verbul **a rămîne,** cînd este auxiliar predicativ, exprimă sensul de păstrare a unei calități, fiind sinonim cu **a se păstra** (cumva) și **a se menține** (cumva), dar poate să exprime și sensul de dobîndire a unei calități, în acest caz fiind substituibil prin **a deveni (auxiliar predicativ),** deci va forma predicatul nominal împreună cu un nume predicativ.

Cînd se substituie prin **a sta** (undeva), **a nu pleca** (de undeva), **a se păstra** (undeva), **a se menține** (undeva), **a urma să** (...), **a trebui să** (...), **a(-i) reveni** (ceva), **a se alege** (cu ceva), **a dăinui, a dura, a prisosi, a întrece, a învinge** (pe cineva), verbul **a rămîne,** fiind predicativ, exprimă funcția sintactică de predicat verbal:

a) Frazele cele mai frumoase ale cărții **au rămas** în călimară.

(Mihai Pauliuc, **Totul pe o carte,** 15)

ă) În biserică nu se suia niciodată pe treptele corului, ci **rămînea** în naos, printre femei, la liturghie, la vecernie ori în timpul predicii.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel,** 204)

b) Și mie ce-mi **rămîne?**

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel,** 62)

c) Stăpînii judecății, fără jind /, Dau pilda și osînda ce faptei se cuvine /, Că țara ne **rămîne,** socotind /, Cu cincizeci de morminte mai puține.

(Tudor Arghezi, **Versuri,** I, 512)

d) Și de s-au strîns în juru-mi, în piețe, ca la urs /, Ce-am învățat **rămîne** și rîsul lor s-a scurs / Ca Argeșu-n zăvoaie cu apele lui mari.

(Ion Pillat, **Opere,** II, 72)

e) **Ar** mai **rămîne** ca orbul căpitan să fie dezmințit.

(Marin Preda, **Cel mai iubit dintre pămînteni,** II, 9)

f) Deci vine izbăvire și pentru jaloba mea ; **am să rămîn** pe dumnealui Ciopei pîrcălab.

(Mihail Sadoveanu, **Frații Jderi**, 17)

10) **pare a prevesti** — predicat nominal format din două subfuncții : a) **subfuncția auxiliar predicativ (pare** — verb intranzitiv, conjugarea a II-a, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, diateza activă) ;
b) **subfuncția nume predicativ (a prevesti** — verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea a IV-a, modul infinitiv, timpul prezent, diateza activă).

11) **părea exaltată** — predicat nominal format din două subfuncții : a) **subfuncția auxiliar predicativ (părea** — verb intranzitiv, conjugarea a II-a, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular, diateza activă) ;
b) **subfuncția nume predicativ (exaltată** — adjectiv variabil, cu patru forme flexionare, gradul pozitiv, acordat cu subiectul gramatical în gen, în număr și în caz).

Cînd are subiect, verbul **a părea,** fiind însoțit sau neînsoțit de un pronume personal în dativ, este auxiliar predicativ și împreună cu un nume predicativ formează predicatul nominal.

Verbul **a părea,** prin utilizare apersonală (activă sau reflexivă), fiind însoțit ori neînsoțit de un pronume personal în dativ, actualizează funcția sintactică de predicat verbal, întrucît este verb predicativ :

a) Mi **se părea** că văd cerul deschizîndu-se în fața mea.

(Stendhal, **Roșu și negru**, 137)

ă) Îmi **pare**-atunci că sînul gingaș ține / Întregul bine, care m-a atras /, Și pentru care-atîta chin am tras / Că mă credeam străpunsă de suspine.

(Louise Labé, cf. Șt. Aug. Doinaș, **Atlas de sunete fundamentale**, 14)

12) **înseamnă a produce** — predicat nominal format din două subfuncții : a) **subfuncția auxiliar predicativ (înseamnă** — verb intranzitiv, conjugarea I, modul indi-

cativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, diateza activă) ; b) **subfuncția nume predicativ (a produce** — verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea a III-a, modul infinitiv, timpul prezent, diateza activă).

Verbul **a însemna**, cînd nu se substituie prin **a nota**, a scrie sau prin **a marca, a aplica, a imprima** (pe un obiect un semn distinctiv), formează predicatul nominal împreună cu un nume predicativ, deoarece este auxiliar predicativ.

Verbul **a însemna** exprimă funcția sintactică de predicat verbal cînd se substituie prin **a nota, a scrie, a marca, a aplica, a imprima** (pe un obiect un semn distinctiv) ; în acest caz **a însemna** este verb predicativ :

a) Cu magică formulă și cabalistic semn / să-nconjur sanctuarul secret și **să-l însemn.**
(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu,** 63)

ă) Aflați, totodată, că pe exemplarul meu din „Pe drum" **am însemnat** furios cu creionul aceleași fraze pe care le subliniați și domnia-voastră.
(Jules Renard, **Jurnal,** 119)

b) Nu am chef acum, dar ar trebui **să însemn** tot ce mi-a spus, răspunzînd întrebărilor mele despre cursul lui.
(Mihail Sebastian, **Jurnal, 1935—1944,** 50)

13) **reprezintă o reliefare și o accentuare** — predicat nominal format din două subfuncții : a) **subfuncția auxiliar predicativ (reprezintă** — verb intranzitiv, conjugarea I, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, diateza activă) ; b) **subfuncția nume predicativ multiplu (o reliefare și o accentuare** — substantive comune, nearticulate, acordate cu subiectul gramatical în număr și în caz).

Verbul **a reprezenta,** cînd se substituie prin **a fi,** a **constitui, a însemna — auxiliare predicative,** formează predicatul nominal împreună cu un nume predicativ, el însuși fiind auxiliar predicativ.

Cînd se substituie prin verbele **a înfățișa, a evoca** (prin procedee plastice, grafice sau prin limbaj), **a interpreta** (o lucrare dramatică în fața publicului), **a acționa** (în numele unei persoane sau al unei colectivități), **a întruchipa** (aspectele caracteristice ale unui curent literar etc.), **a-și**

închipui, a-și imagina, verbul **a reprezenta,** fiind predicativ, exprimă funcția sintactică de predicat verbal :

a) Lăuda toate noile simboluri masonice, dar zicea că imaginea care **reprezintă** mai multe lucruri **nu** mai **reprezintă** nimic.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 82)

ă) Statuia ecvestră **reprezenta** un cal necunoscut.

(Mihai Pauliuc, **Totul pe o carte**, 43)

b) Dacă însă **reprezint** un punct de vedere conform căruia lumea există în exterior și în interior, iar realitatea este un atribut atît al exteriorului, cît și al interiorului, atunci va trebui în mod logic să consider perturbările și inconvenientele provocate din interior drept simptome ale unei adecvări deficiente la condițiile lumii exterioare.

(C. G. Jung, **Personalitate și transfer**, 82)

c) La 28 august, Churchill îl trimite la Moscova, unde, de comun acord cu A. Harriman, care îl **reprezintă** pe Roosevelt, trebuie să elaboreze cu rușii un program de ajutor pe o durată limitată.

(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial**, I, 285)

d) Crezi că susțin „Teatrul popular" ca să **reprezinți** piesele tuturor descreieraților ?

(Pamfil Șeicaru, **Nicolae Iorga**, 127)

e) Teoretic oricine poate să considere drept ideal concepția pe care o **reprezintă.**

(Gheorghe Buzatu, **Mareșalul Antonescu**, 252)

14) **constituie o tehnică** — predicat nominal format din două subfuncții : a) **subfuncția auxiliar predicativ (constituie** — verb intranzitiv, conjugarea a IV-a, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, diateza activă) ; b) **subfuncția nume predicativ (o tehnică** — substantiv comun, nearticulat, acordat cu subiectul gramatical în gen, în număr și în caz).

Verbul **a constitui**, cînd se substituie prin **auxiliarele predicative a fi, a însemna, a reprezenta**, formează predicatul nominal cu un nume predicativ, fiind el însuși auxiliar predicativ.

Verbul **a constitui** exprimă funcția sintactică de predicat verbal numai dacă formele sale active sau reflexive se substituie prin verbele **a (se) alcătui, a (se) forma, a (se) înființa, a (se) întemeia, a (se) organiza:**

a) În 1902, el încearcă să **constituie** o ligă franco-rusă antisemită.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 146)

ă) El își **constituie** o librărie personală de vreo patru mii de volume care parcă-i organizată de Templierii din Provins.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 44)

b) **Voi constitui** Guvernul pe baze noi.

(Gheorghe Buzatu, **Mareșalul Antonescu**, 99)

c) Altfel spus, în monada mea se **constituie**, prin aprezentare, o altă monadă.

(Paul Ricoeur, **Eseuri de hermeneutică**, 64)

d) Plec la București, diseară, peste trei ore. Se pare că s-a **constituit** sau **se constituie** un guvern Goga.

(Mihail Sebastian, **Jurnal, 1935—1944**, 136)

15) **este gîlceavă, exces, dezlănțuire** — predicat nominal format din două subfuncții : a) **subfuncția auxiliar predicativ (este** — verb intranzitiv, conjugarea a IV-a, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, diateza activă) ; b) **subfuncția nume predicativ multiplu (gîlceavă, exces, dezlănțuire** — substantive comune, nearticulate, acordate cu subiectul gramatical în gen, în număr și în caz — **gîlceavă, dezlănțuire**, în număr și în caz — **exces)**.

Verbul **a fi**, cînd nu permite substituirea prin verbele **a exista, a se afla, a se găsi, a valora, a costa, a se împlini** (o perioadă), **a proveni, a se trage, a trebui, a se întîmpla, a merge, a se duce, a veni, a trece, a trăi, a viețui, a dura, a dăinui, a se desfășura, a se produce, a**

se **ține, a data,** formează predicatul nominal împreună cu un nume predicativ, deoarece este auxiliar predicativ.

Cînd admite substituirea printr-unul din verbele enumerate mai înainte, **a fi** exprimă funcția sintactică de predicat verbal, întrucît este verb predicativ:

a) În port **am fost** cu Petrică, ceea ce m-a împiedicat să fiu emoționat.
(Mihail Sebastian, **Jurnal, 1935—1944,** 98)

ă) Cîteodată **sînt** într-o casă mare de țară.
(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault,** II, 10)

b) **Sîntem** cu toții pe fundul unui iad unde fiece clipă e un miracol.
(Emil Cioran, **Demiurgul cel rău,** 174)

c) Diatriba lui Celsus **este** din anul 178.
(Emil Cioran, **Demiurgul cel rău,** 30)

d) **Fost-a** cînd **o fost** /, Că de **n-ar fi fost** / Nu-i s-ar ști de rost.
(Mihai Eminescu, **Literatură populară,** 236)

e) **Sînt** opt luni de cînd l-am văzut pe Mircea Eliade la Chicago.
(Eugen Ionescu, **Căutarea intermitentă,** 55)

f) Te-am mai văzut, la Roma, sub Neron. Mi se pare / C-ai **fost** și tu la cina cu ouă de păun.
(Alexandru Philippide, **Poezii,** 98)

g) La început **era** Cuvîntul și Cuvîntul **era** la Dumnezeu și Cuvîntul era Dumnezeu.
(Umberto Eco, **Numele trandafirului,** 12)

h) De unde **sunt** și cine sunt / Voiesc să uit pe veșnicie.
(Alexandru Macedonski, **Versuri și proză,** 36)

Pentru alte exemple, a se vedea Ștefan Dincescu, **Sintaxa propoziției,** p. 43-44, Ștefan Dincescu, **Sintaxa frazei,** p. 67-69.

DE REȚINUT:

a) predicatul nominal — identificabil prin întrebările **ce este?, cum este?, ce devine?, cum devine?, ce pare?, cum pare?, ce ajunge?, cum ajunge?, ce iese?, cum**

iese ?, ce rămîne ?, cum rămîne ?, ce se face ?, cum se face ?, ce reprezintă ?, ce constituie ? — atribuie subiectului său, prin intermediul auxiliarului predicativ, o calitate sau o caracteristică, îl identifică ori îl precizează ;

a) subfuncția auxiliar predicativ și subfuncția nume predicativ sînt formativii funcției de predicat nominal ;

b) auxiliarul predicativ, exprimînd persoana și numărul, timpul și modul, este important din punct de vedere gramatical ;

c) numele predicativ, referindu-se la subiect prin intermediul auxiliarului predicativ, este important din punct de vedere lexical ;

d) cele mai frecvente auxiliare predicative sînt : **a fi, a deveni, a se face, a ajunge, a părea, a însemna, a rămîne, a ieși, a reprezenta, a constitui.**

PREDICATUL ADVERBIAL — TEXTE

1) Desigur că în acest caz bănuiala era neîntemeiată, dar totuși ea exista.

(Georg Brandes, **Principalele curente literare din secolul al XIX-lea**, 470)

2) Firește că la Caragiale comicul e mai răutăcios, mai sfichiuitor, la Al. O. Teodoreanu acest comic îmbracă însă o notă mai sănătoasă.

(Constantin Noica, **Semnele Minervei**, 348)

3) Negreșit că păpușile mă lăsau totdeauna mulțumit, dar nu mă impresionau așa de tare ca Irozii.

(Iacob Negruzzi, **Scrieri alese**, II, 11)

4) Dacă Dumnezeu nu ne-a dat-o, pesemne că nu ne este necesară.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 673)

5) Poate că dragostea nu poate trăi în altă parte decît în cărți.

(Faulkner, **Lumină de august**, 45)

6) Trebuie că nu-i greu, gîndea Belbo : i-am redus la unitatea noastră de măsură pe Bacon și pe Napoleon, de ce nu și pe Agliè ?

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 212)

7) Și, atunci, zău că și mie, care sînt un republican înnăscut, îmi vine să strig : „Bine-ai venit, Majestate, că mulți cremvurști jertfirăm pe stadioane și multe berici dădurăm gata în cinstea matale la 23 August !"

(Mircea Dinescu, **Pamflete vesele și triste**, 116)

8) Cu siguranță că și pe voi vă va lovi același destin.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 216)

9) De bună seamă că doar asemenea deținuți pot exista în noua societate.

(Alexandr Soljenițin, **Arhipelagul Gulag**, 338)

10) Dacă mă închin de dragul avuției, fără doar și poate că mama a păcătuit.

(Cugetări persane, 21)

PREDICATUL ADVERBIAL — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

1) **desigur** — predicat adverbial exprimat prin adverb de mod predicativ.

2) **firește** — predicat adverbial exprimat prin adverb de mod predicativ.

3) **negreșit** — predicat adverbial exprimat prin adverb de mod predicativ.

4) **pesemne** — predicat adverbial exprimat prin adverb de mod predicativ.

5) **poate** — predicat adverbial exprimat prin adverb de mod predicativ **(poate = probabil).**

6) **trebuie** — predicat adverbial exprimat prin adverb de mod predicativ **(trebuie = poate).**

7) **zău** — predicat adverbial exprimat prin adverb de mod predicativ **(zău = bineînțeles).**

8) **cu siguranță** — predicat adverbial exprimat prin locuțiune adverbială de mod predicativă.

9) **de bună seamă** — predicat adverbial exprimat prin locuțiune adverbială de mod predicativă.

10) **fără doar și poate** — predicat adverbial exprimat prin locuțiune adverbială de mod predicativă.

DE REȚINUT :

a) predicatul adverbial nu se identifică prin întrebări, ci prin intonație predicativă, prin absența virgulei și prin topică fixă, el situîndu-se întotdeauna la stînga propozițiilor subiective introduse prin conjuncțiile subordonatoare **că** și **să** ;

ă) exprimîndu-se prin adverbe de mod predicative și locuțiuni adverbiale de mod predicative, acestea fiind neflexibile, predicatul adverbial, datorită imposibilității de a marca persoana și numărul, nu realizează acordul cu subiectul gramatical.

PREDICATUL INTERJECȚIONAL — TEXTE

1) Oricît m-au prohodit vrăjmașii, uite că n-am murit.
(Mihai Pauliuc, **Totul pe o carte,** 127)

2) Și iată că robul va fi mîntuit / De-acela ce însuși cîndva l-a zidit.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel,** 149)

3) Na, mă, și vouă niște / Creițari, de alviță.

(Marin Sorescu, **La lilieci,** 190)

4) Hai să împărțim mălaiul, ologule !

(**Legendele Cosmosului,** 112)

5) Fiul meu, copilul meu /, Mlada sufletului meu /, Haide, maică, să vorbim / La poartă de țintirim /, Căci de-acum nu mai vorbim.

(Ion Pillat, **Opere, II,** 195)

6) Haidem, iubita mea, la Căpriana /, acolo să îți spun cît te iubesc !

(Nicolae Dabija, **Aripă sub cămașă,** 36)

7) Haideți cu bobul, cît globul e sferic.

(Marin Sorescu, **Apă vie, apă moartă,** 77)

8) Albina, cum auzi ceea ce spune el nevestei sale, zbîrnn ! de unde era ascunsă și zboară țintă la Dumnezeu, ca să-i împărtășească ceea ce auzi de la arici.

(**Legendele Cosmosului,** 175)

PREDICATUL INTERJECȚIONAL — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

1) **uite** — predicat interjecțional exprimat prin interjecție predicativă.

2) **iată** — predicat interjecțional exprimat prin interjecție predicativă.

3) **na** — predicat interjecțional exprimat prin interjecție predicativă.

4) **hai** — predicat interjecțional exprimat prin interjecție predicativă.

5) **haide** — predicat interjecţional exprimat prin interjecţie predicativă.

6) **haidem** — predicat interjecţional exprimat prin interjecţie predicativă.

7) **haideţi** — predicat interjecţional exprimat prin interjecţie predicativă.

8) **zbîrnn** — predicat interjecţional exprimat prin interjecţie predicativă.

DE REŢINUT :

a) predicatul interjecţional se exprimă numai prin interjecţii care din punct de vedere semantic se apropie de unele verbe actualizate la prezentul indicativului ori la imperativ ;

ă) predicatul interjecţional nu se identifică prin întrebări ;

b) predicatul interjecţional nu se acordă cu subiectul gramatical, întrucît interjecţiile sînt părţi de vorbire neflexibile ;

c) interjecţia **haide,** avînd o flexiune limitată şi stopată, se acordă cu subiectul gramatical în număr şi în persoană **(haide** — persoana a II-a, singular ; **haidem** — persoana I, plural ; **haideţi** — persoana a II-a, plural).

PREDICATUL

(TEXTE PENTRU VERIFICAREA CUNOȘTINȚELOR)

1) Vine Haplea, dă cu lingura-n sate /, soarbe clopote pe nerăsuflate /, ară biserici, seamănă panică / și-o seceră cu limba mecanică /. Știa ce spune, grecul săracul / : nu-ți lua turcoaică — îl iei pe dracu /, nici casă-n Vlahia — ferește Doamne / că-i cad ferestrele după trei toamne / că vin cumanii și pecenegii / și gugumanii și viceregii / și-n fruntea oștii săltînd buricu / Haplea al nostru cu polonicu.

(Mircea Dinescu, **Moartea citește ziarul**, 37)

2) Veni moartea la mine. Grijania / ! S-o valsez, s-o curtez. Urîtania / ! Să-i sărut milionul de deşte /, să-i șoptesc în cercel franțuzește /, s-o servesc cu pîinică de Spania /. Veni moartea la mine. Grijania !

(Mircea Dinescu, **Moartea citește ziarul**, 46)

3) Un orb vedea în viitor / Și-n viitor vedea un chior /, Și chioru-n viitorul lui / Vedea un surdo-mut beat cui /, Care și el proorocea / : Vă paște-un bîlbîit, zicea /, Și bîlbîitul, în sfîrșit /, S-o bîlbîi la infinit.

(Marin Sorescu, **Poezii alese de cenzură**, 17)

4) De uit vreo țară, să-mi aduci aminte /, Îi spune Dumnezeu lui Sfîntul Petru /, La el o țară e de-un kilometru / Și kilometrul cît un bob de linte / Și este foarte lesne să îl sară /, Cînd vine, în inspecții, pe

pămînt /. O, Doamne, totuși ai uitat o țară /. Nu de cînd ești, ci numai de cînd sînt.
(Marin Sorescu, **Poezii alese de cenzură**, 32)

5) Insistă! Insistă! Insistă /! Ți se urlă de pe maluri, isteric /. Lumea e numai trambulină și pistă /. Haideți cu bobul, cît globul e sferic.
(Marin Sorescu, **Apă vie, apă moartă**, 77)

6) Și tu te plimbi în lume ca un vas / Ce tremură-ntr-o mînă de copil / Și știi : de stropul care-a mai rămas / Atîrnă echilibrul ei fragil /. O, Doamne! din această fugă-a mea / Și-această piedică ce-o pune clipa /, să se aprindă-atunci cînd voi cădea /, Un mic izvor de adăpat aripa.
(Marin Sorescu, **Apă vie, apă moartă**, 67)

7) În seri de vară-albastre, porni-voi pe cărare /, Călcînd firave ierburi de grîne ciugulit /, Visînd, cu glezna prinsă de proaspăta răcoare /, În mers să-mi scalde vîntul, vreau, capul dezgolit /! Nu voi rosti o vorbă, nimic nu voi gîndi / : Ci-mi va urca în suflet iubirea nesfîrșită / ; Departe, mai departe, țigan, voi rătăci / Voios, cu Firea-alături, precum cu o iubită!
(Arthur Rimbaud, **Scrieri alese**, 19)

8) Trîndavă juneță / Roabă orișicui /, Din delicateță / Viața mi-o pierdui /. O, să vină-o zi / Cînd ne vom iubi /! Mi-au spus : lasă baltă / Totul și te du /! Bucuria înaltă / S-a sfîrșit de-acu /. Nimic nu-i stă-n cale / Sihăstriei tale.
(Arthur Rimbaud, **Scrieri alese**, 115)

9) Scumpii mei, a înțărcat bălaia /! Emanații și-au golit rucsacul /. Haideți la Cîntarea României /, dirijată cu haracul /! Macaraua saltă-n piață prețul /, gloriei adio, frățioare /! Devla și-o găsește flecărețul / în formol și în dosare /. Linge-ți, haită, bubele și botul /, strînge-ți pielea de sub roți /, mușcă-ți mîna care dădu votul / bravilor fanarioți!
(Ștefan Dincescu, **Viață în pielea goală**, 16)

10) Veacul, zei jupuind, m-a pictat în cărbune /. Oh, peste limbă mă plesnea c-o nuia / ! Fiara moțăia la rugăciune /, dar nimeni, frații mei, n-o hăcuia !

(Ștefan Dincescu, **Viață în pielea goală**, 20)

11) M-au pîngărit, m-au fărîmițat / într-un bîlci dintr-o țară hilară /. Sărăcia mi-a ros ficații, frații m-au scuipat /, îngerii Domnului m-au tras pe sfoară.

(Ștefan Dincescu, **Viață în pielea goală**, 34)

12) Ce-am udat / și-am altoit / a rodit chiar și-n piatră /. Ce-am visat / și-am cîntat / a puiat și-a zburat / chiar și-n piatră.

(Ștefan Dincescu, **Viață în pielea goală**, 62)

13) O flacără vie pe coș izbucnește /, Se urcă, palpită, trosnește, vorbește.

(Alexandru Macedonski, **Versuri și proză**, 63)

14) În același timp, omenirea înverzește și înflorește, se ofilește și se odihnește.

(Novalis, **Intre veghe și vis. Fragmente romantice**, 34)

15) N-am să uit niciodată înfrigurarea lui atunci cînd, sosit la Paris îndată după Eliberare, le pipăia, le mîngîia, le răsfoia ; în librării exulta, oficia ; era o vrajă, era idolatrie.

(Emil Cioran, **Exerciții de admirație**, 117)

16) Ah, unicornul cum înota /, soarele-n mări scăpăta /, vîntul pe mări vîjîia /, ploaia ca plumbul bătea /, noaptea urlînd se surpa /. Și unicornul cînd înota /, gura-i în val sîngera /, inima-i, clopot, bătea /, clopot ce-n val se spărgea /, ochiul de mări se-albătrea /, trupul de spume se-albea /, coama de nori se-nnegrea /. Ah, unicornul cum înota /, plută de carne plutea /, plută-a făpturii era.

(Vasile Nicolescu, **Corabia de sunete**, 24)

17) Am voit să ard, să înalț, să iubesc, să dărîm /, am voit să plîng, să lupt, să ucid / — e o țară, un timp, un tărîm / ?... un zid pretutindeni, un zid.

(A. E. Baconsky, **Scrieri, I, Poezii**, 330)

18) Cercetați cauza ce vă îndeamnă să scrieți ; cercetați dacă aceasta își întinde rădăcinile pînă în locul cel mai adînc al inimii, recunoașteți față de dumneavoastră de-ar trebui să muriți dacă vi s-ar interzice să scrieți.

(Rainer Maria Rilke, **Scrisori către un tînăr poet**, 18)

19) Mereu același mit : părăsește, reia, suferă, luptă, străbate deșerturile setei, respinge fîntînile și te voi călăuzi spre propria-ți înflorire.

(Antoine de Saint-Exupéry, **Gînduri**, 85)

20) Mi se smulge părul, sînt ars, sînt bătut, sînt jupuit, sînt tras în țeapă.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 635)

21) Aș fi dorit ca oratorul cel mai mare, cel dintîi filozof al Romei, să mă fi învățat limpede dacă există suflete, ce sînt ele, pentru ce există și ce devin.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 635)

22) Dacă ar exista asemenea legi în Anglia, aș organiza o conspirație pentru a le aboli sau aș fugi pentru totdeauna din insula mea după ce-i voi fi dat foc.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 561)

23) Ar fi hăpăit-o toată, dacă vaca n-ar fi mugit atît de cumplit, ca și cum ar fi sfîșiat-o lupii.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 165)

24) Remarcăm în treacăt că iadul e încuiat, în timp ce raiul o fi stînd cu porțile la perete, căci nu se specifică.

(Marin Sorescu, **Starea de destin**, 81)

25) De remarcat că Epictet exclamă : „totul e pierdut" în momentul în care află de amestecul „inspiraților" în afacerile civile.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 429)

26) De adăugat că nici recunoștința nu e tolerată în politică, unde interesul, mereu conjunctural, impune, probabil, uitarea binelui datorat cuiva, odată.

(Z. Ornea, **Viața lui C. Stere**, 577)

27) Se consideră că modalitatea propozițiilor secundare este determinată de modalitatea propozițiilor principale ; în acest sens, a se vedea Grand Larousse, IV, p. 3408.

(Ion Diaconescu, **Sintaxa limbii române**, 181)

28) Ea trăise într-o căsătorie de-a dreptul înfiorătoare cu unul dintre verii ei care era nesociabil, neajutorat, plicticos și certăreț.

(Georg Brandes, **Principalele curente literare din secolul al XIX-lea**, 467)

29) Sînt vierme, sînt rob, sînt rege, sînt Dumnezeu.

(Ghasemi, cf. **Cugetări persane**, 75)

30) Și el e emirul, și toate le are /... E tînăr, e farmec, e trăsnet, e zeu /, Dar zilnic se simte furat de-o visare /... Spre Mekaj se duce cu gîndul mereu /, Și-n fața dorinței — ce este — dispare / — Iar el e emirul și toate le are.

(Alexandru Macedonski, **Versuri și proză**, 64)

31) Tîlcul florilor nu-i rodul /, tîlcul morții nu e glodul /. Tîlcul flăcării nu-i fumul /, tîlcul vetrei nu e scrumul /. Tîlcul frunzei nu e umbra /, tîlcul toamnelor nu-i bruma /, dar al drumului e dorul /, tîlcul zărilor e norul /, ducăușul, călătorul.

(Lucian Blaga, **Poezii**, 255)

32) Ai dreptate, sînt apă, pămînt, foc, atmosferă, metal, mineral, piatră, vegetal, animal.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 626)

33) Credeți că Demiurgos, puterea formatoare, marea Ființă, a făcut tot ceea ce era de făcut ?

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 600)

34) Stalin este închis, rece, încăpățînat ; Troțki este orgolios, violent, egoist, nerăbdător, dominat de ambiție și de imaginație, fire năvalnică, îndrăzneață și agresivă.

(Curzio Malaparte, **Tehnica loviturii de stat**, 110)

35) Este ușor de constatat că aceste obiecțiuni își au punctul de plecare în discordanța concepțiilor pe care le reprezentăm, atît în ce privește regimul intern, cît și orientarea politicii noastre externe.

(Gheorghe Buzatu, **Mareșalul Antonescu**, 251)

36) Dezorientarea morală este de speriat.

(Ioan Slavici, **Amintiri**, 174)

37) Creangă era solul, era pămîntul, era materia caldă, comprehensibilă, blîndă și previzibilă, iar Eminescu era demonul, nebunul, crispatul, era genialul, era apaticul, era romanticul.

(Nicolae Breban, **Confesiuni violente**, 93)

38) Politica înseamnă acțiune, viață, realitate, contact cu existența.

(Mihail Sebastian, **Jurnal, 1935—1944**, 40)

39) Cel mai bine ar fi să însemn evenimentele de la o zi la alta.

(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 17)

40) N-o să ieșiți de-aici mai înzestrați /, În schimb veți învăța să rîdeți bine / ; Mai drepte gînduri n-am purtat cu mine.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 37)

41) În lupta cu autorii ei istoria a ieșit întotdeauna șifonată.

(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei**, 21)

42) Cu o mitralieră în cap, gloanțele vor ieși pe gura condeiului.

(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei**, 34)

43) Ieșeau cu muget vacile din curți / și se-nșirau greoi pe ulicioare.

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 185)

44) Se apucă Dumnezeu și făcu așa, după povața năpîrcii, și îi ieși bine.

(**Legendele Cosmosului**, 167)

45) Sîntem și rămînem sclavi atîta vreme cît nu ne-am lecuit de mania de a nădăjdui.

(Emil Cioran, **Sfîrtecare**, 103)

46) Rămîne nălucă în zarea pustiei / Regina trufașă, regina magiei /, Frumoasa lui Meka.

(Alexandru Macedonski, **Versuri și proză**, 69)

47) Critică, gîndirea rămîne și atunci cînd e confruntată cu fenomene originare.

(Martin Heidegger, **Repere pe drumul gîndirii**, 428)

48) Istoria este ceea ce mai rămîne după ospățul corbilor.

(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei**, 15)

49) Pe Nastratin ascultă-l, deși a fost păgîn /, Căci dacă versul trece, proverbele rămîn.

(Ion Pillat, **Opere**, II, 76)

50) Ca și Columna lui Traian, sîntem unde am fost și rămînem unde sîntem!

(Gheorghe Buzatu, **Mareșalul Antonescu**, 17)

51) Uneori asemănarea ajunge pînă la identități de subiecte.

(Tony Brill, **Legendele Cosmosului**, XXVIII)

52) Atît vorbești, pînă ajungi clănțău /; atît ai preț, cît nu ajungi otreapă /; atît ești om: pîn' calci cuvîntul

tău /; atît te-nchini : pîn-ai scăpat de țeapă /; atît ești domn : cît n-ai intrat la apă /; atît ești bun, pîn' pui mîna pe bine /; atît ești calm, cît altul nu te sapă /; atît îl chemi pe dracu' pînă vine !

(François Villon, **Poezii**, 161)

53) Cioturos am ajuns ca o rădăcină /, Strîmb am ajuns ca o salcie strîmbă /, Ca un tufan am devenit noduros.

(Zaharia Stancu, **Poezii**, 119)

54) Nu ne mai ajung banii. Dar nu ne ajung nici anii.

(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei**, 75)

55) Mi-am reprimat toate entuziasmele; dar ele există, ele constituie rezervele mele, fondul meu neexploatat, viitorul meu, poate.

(Emil Cioran, **Demiurgul cel rău**, 126)

56) Unitățile sintactice se constituie pe baza unui principiu integrator conform căruia unitățile de rang inferior se integrează, în calitate de constituenți, în unități de rang superior, într-o ordine ierarhică; sunt deci unități ierarhice.

(Ion Diaconescu, **Sintaxa limbii române**, 68)

57) Iar Sfîntul Duh, închis în colivie /, Făcutu-s-a pui mic de pitpalac.

(Tudor Arghezi, **Versuri**, I, 60)

58) La cerul lăcrămat și sfînt ca mirul / Rotunzi se fac și joacă pîntecoșii !

(Ion Barbu, **Poezii. Proză. Publicistică**, 19)

59) Se face mai albastru-adîncul și codrul mai adînc se face /, Mai dulce sunetul de fluier, mai leneșă a nopții pace /, Mai răcoroasă adierea, mai viu al stîncilor ecou.

(Alexandru Macedonski, **Versuri și proză**, 37)

60) Tot așa cum îmbracă popii odăjdii felurite de la o sărbătoare la alta, calul lui Gargantua schimba cu-

loarea părului; din negru ori murg se făcea roib, sur, bălan, șarg, bălțat, pintenog, înstelat, rotat, porumbat și așa mai departe.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 63)

61) Se făcea că are treabă / La țoale și jarp! cîte-un brînci la fricoși și corconiți /, Se pomeneau ăia dînd din mîini, ca-naintea trenului.

(Marin Sorescu, **La lilieci**, 194)

62) Spectator ca la teatru vă spun cu mîna pe inimă: Comedia se face cu jumătate de adevăr, tragedia prin lapidarea celeilalte jumătăți.

(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei**, 101)

63) Rezultatul este că bărbatul devine — îndată după căsătorie — copilăros, sentimental, dependent și supus sau, în caz contrar, recalcitrant, tiranic și irascibil, preocupat tot timpul de prestigiul masculinității sale superioare.

(C. G. Jung, **Personalitate și transfer**, 80)

64) În dragoste numai cel pățit devine erudit.

(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei**, 99)

65) Ai visat: moartea a trecut prin vis. Și altcum ți-a devenit visul. Ai iubit: și în iubire te-a traversat moartea. Și altcum a devenit iubirea. Altcum au devenit dorințele, altcum simțirile, în fiecare gînd ai devenit altul; te-ai pierdut în ele, și ele s-au pierdut în tine.

(Emil Cioran, **Cartea amăgirilor**, 160)

66) Belbo ieșise din întîmplarea aceea mai înseninat.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 217)

67) La marginea cătunului, chiar lîngă peretele masiv al muntelui, cimitirul pare o mică livadă.

(Geo Bogza, **Cartea Oltului**, 71)

68) Tehnica reprezintă fantezia realității.

(Lucian Blaga, **Elanul insulei**, 231)

69) A judeca o țară după fotbalul pe care-l practică echipa ce-o reprezintă la un Campionat Mondial e o eroare scuzabilă pentru un compozitor pripit, nu și pentru un comentator sportiv versat.

(Mircea Dinescu, **Pamflete vesele și triste**, 111)

70) Desigur că numai o superstiție sălbatică și tristă ne oprește să ne veselim.

(Spinoza, **Etica**, 212)

71) Bineînțeles că vulgul, cu spiritul său sanguinar, i-a ațîțat pe bieții actori mai rău ca pe taurii spanioli și coarnele furiei începură să intre în acțiune.

(Constantin Noica, **Semnele Minervei**, 356)

72) Avea aerul pe care, acum 15 ani, trebuie că-l avea la „Capșa", dînd șuete.

(Mihail Sebastian, **Jurnal, 1935—1944**, 22)

73) În rest, zău că nu mi-a fost niciodată rușine de casele prin care am zăbovit cu chirie, nici de garsoniera din Balta Albă, de acum cinșpe ani, nici de subsolul din Bitolia, de acum cinci, nici de asta frumoasă și luminoasă, în care-mi scriu articolele pentru Academia Cațavencu.

(Mircea Dinescu, **Pamflete vesele și triste**, 67)

74) Firește că această operație implică unele riscuri : poezia tradusă ar putea fi mai frumoasă decît originalul, prin ceea ce „traducătorul" devine de fapt „autor".

(Lucian Blaga, **Elanul insulei**, 200)

75) Pesemne că nu-i aprobaseră întîlnirea și atunci a urcat pe acel povîrniș.

(Alexandr Soljenițin, **Arhipelagul Gulag**, 389)

76) De bună seamă că anchetatorii noștri nu luau în seamă astfel de considerente.

(Alexandr Soljenițin, **Arhipelagul Gulag**, 157)

77) Cu siguranţă că Jean Morel îşi abandonase identitatea de la Bruxelles, că acum folosea alt nume.

(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete**, 300)

78) Iată de ce Homer, în Iliada sa, numeşte „cununa lumii" pe prinţii cei buni şi pe marii regi.

(François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel**, 261)

79) Uite-aici Asia, cu Tigrul şi Eufratul. Uite Africa şi muntele Lunii. Uite mlaştinile Nilului.

(François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel**, 319)

80) Eu săream primul, ca mai mare şi mai deştept /, Al doilea — Ionică /, Ultimul, zdup ! mielul.

(Marin Sorescu, **La lilieci**, 15)

81) Şi el pleoţ ! Şi pe-un obraz şi pe-ălălalt.

(Marin Sorescu, **La lilieci**, IV, 103)

82) Se apleacă, se uită-n gaură şi moşul haţ ! cu furcelul /, I-l propteşte după gît şi-l prinde cu gura-n pămînt.

(Marin Sorescu, **La lilieci**, 300)

83) Bă, tu vedeai raiul /. Na trei ouă şi fugi după gaz.

(Marin Sorescu, **La lilieci**, IV, 157)

84) Haideţi, flăcăi, la fîntînă / Că se spală fetele /, Că-s negre ca iepele.

(Mihai Eminescu, **Opere alese**, III, 253)

85) — Haide, Doamne, să sfinţeşti pămîntul.

(**Legendele Cosmosului**, 150)

SUBIECTUL GRAMATICAL

SUBIECTUL GRAMATICAL — TEXTE

1) Numai întunericul prisoseşte.
(Mihai Pauliuc, **Preţul hîrtiei**, 23)

2) Exemple tipice în acest sens oferă crapul, plătica, babuşca, văduviţa, somnul.
(Th. Buşniţă, I. Alexandrescu, **Atlasul peştilor din apele României**, 17)

3) Noi sîntem vicarii săi apostolici ; el este vicar al lui Dumnezeu ; deci dumneavoastră veţi fi cîrmuiţi de Dumnezeu însuşi.
(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 637)

4) Cel ce-a clădit din carne, pămînteşte /, regretă parcă actul său funest.
(Ştefan Augustin Doinaş, **Foamea de unu**, 88)

5) Lumina, egal dispersată, provenea, fără îndoială, de la un reflector, acesta era fixat pe un suport, cineva ţinea documentele, altcineva fotografia.
(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete**, 143)

6) Omul este o trestie care fluieră mereu a pagubă.
(Mihai Pauliuc, **Preţul hîrtiei**, 27)

7) Cîţiva, pe cuprinsul unei pajişti, măsurau cît sare puricele.
(François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel**, 542)

8) Unii tundeau părul de pe broască şi prindeau peştii de călcîi. Alţii tăiau flacăra cu ferăstrăul şi cărau apă cu ciurul.

(François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel,** 542)

9) Mulţi scriu cu mîna dreaptă ca o marionetă trasă pe sfoară de mîna stîngă.

(Mihai Pauliuc, **Preţul hîrtiei,** 80)

10) Cineva hîrşc! hîrşc! parcă ar fi cosit.

(Marin Sorescu, **La lilieci,** 249)

11) Nimeni nu se dezlănţuie împotriva mediocrităţii şi a platitudinii.

(Voltaire, **Candid sau optimismul,** 640)

12) Toate generaţiile sunt de sacrificiu. Nici una nu supravieţuieşte.

(Mihai Pauliuc, **Preţul hîrtiei.** 25)

13) Prima i-a ursit să moară împuşcat, cea de a doua să moară spînzurat, cea de a treia să se căsătorească cu mamă-sa.

(Adrian Fochi, **Valori ale culturii populare româneşti,** I, 245)

14) Flămînzilă atunci se iè după Harap-Alb şi pornesc tustrei înainte.

(Ion Creangă, **Poveşti. Amintiri. Povestiri,** 101)

15) Cîteşitrei erau negustori.

(Ispirescu, **Legende sau basmele românilor,** I, 542)

16) E greu de judecat dacă a scotocit prin corespondenţa lui Jenke doar din curiozitate sau cu intenţia de a procura informaţii spre vînzare.

(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete,** 126)

17) A muri înseamnă a stinge lumea.

(Jules Renard, **Jurnal,** 401)

SUBIECTUL GRAMATICAL — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

1) **întunericul** — subiect gramatical (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, numărul singular, genul neutru, articulat cu articol hotărît **(-l)**, cazul nominativ.

2) **crapul, plătica, babușca, văduvița, somnul** — subiect gramatical (multiplu) ; exprimat prin substantive comune, numărul singular, genul masculin **(crapul, somnul)** și feminin **(plătica, babușca, văduvița)**, articulate cu articol hotărît **(-l, -a)**, cazul nominativ.

3) **noi** — subiect gramatical (simplu) ; exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana I, numărul plural, genul masculin, cazul nominativ ;
el — subiect gramatical (simplu) ; exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin, cazul nominativ ;
dumneavoastră — subiect gramatical (simplu) ; exprimat prin pronume personal de politețe, persoana a II-a, numărul plural, genul masculin, cazul nominativ.

4) **cel ce** — subiect gramatical (simplu) ; exprimat prin pronume relativ compus, genul masculin, numărul singular, cazul nominativ.

5) **lumina** — subiect gramatical (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, numărul singular, genul feminin, articulat cu articol hotărît **(-a)**, cazul nominativ ;
acesta — subiect gramatical (simplu) ; exprimat prin pronume demonstrativ de apropiere, cu valoare substantivală, numărul singular, genul neutru, cazul nominativ ;
cineva — subiect gramatical (simplu) ; exprimat prin pronume nehotărît, numărul singular, cazul nominativ ;
altcineva — subiect gramatical (simplu) ; exprimat prin pronume nehotărît, numărul singular, cazul nominativ.

6) **omul** — subiect gramatical (simplu); exprimat prin substantiv comun, numărul singular, genul masculin, articulat cu articol hotărît **(-l)**, cazul nominativ;
care — subiect gramatical (simplu); exprimat prin pronume relativ, cu valoare substantivală, numărul singular, genul feminin, cazul nominativ.

7) **cîțiva** — subiect gramatical (simplu); exprimat prin pronume nehotărît, cu valoare substantivală, genul masculin, numărul plural, cazul nominativ;
puricele — subiect gramatical (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul masculin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-le)**, cazul nominativ.

8) **unii** — subiect gramatical (simplu); exprimat prin pronume nehotărît, cu valoare substantivală, articulat cu articol hotărît **(-i)**, genul masculin, numărul plural, cazul nominativ;
alții — subiect gramatical (simplu); exprimat prin pronume nehotărît, cu valoare substantivală, articulat cu articol hotărît **(-i)**, genul masculin, numărul plural, cazul nominativ.

9) **mulți** — subiect gramatical (simplu); exprimat prin pronume nehotărît, cu valoare substantivală, genul masculin, numărul plural, cazul nominativ.

10) **cineva** — subiect gramatical (simplu); exprimat prin pronume nehotărît, numărul singular, cazul nominativ.

11) **nimeni** — subiect gramatical (simplu); exprimat prin pronume negativ, numărul singular, cazul nominativ.

12) **generațiile** — subiect gramatical (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul plural, articulat cu articol hotărît **(-le)**, cazul nominativ;
nici una — subiect gramatical (simplu); exprimat prin pronume negativ, cu valoare substantivală, genul feminin, numărul singular, cazul nominativ.

13) **prima** — subiect gramatical (simplu) ; exprimat prin numeral ordinal, cu valoare substantivală, articulat cu articol hotărît **(-a)**, genul feminin, numărul singular, cazul nominativ ;

cea de a doua — subiect gramatical (simplu) ; exprimat prin numeral ordinal, cu valoare substantivală, genul feminin, numărul singular, cazul nominativ ;
cea de a treia — subiect gramatical (simplu) ; exprimat prin numeral ordinal, cu valoare substantivală, genul feminin, numărul singular, cazul nominativ.

14) **Flămînzilă** — subiect gramatical (simplu) ; exprimat prin substantiv propriu, genul masculin, numărul singular, cazul nominativ ;

tustrei — subiect gramatical (simplu) ; exprimat prin numeral colectiv, cu valoare substantivală, genul masculin, numărul plural, cazul nominativ.

15) **cîteșitrei** — subiect gramatical (simplu) ; exprimat prin numeral colectiv, cu valoare substantivală, genul masculin, numărul plural, cazul nominativ.

16) **de judecat** — subiect gramatical (simplu) ; exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul supin, diateza activă.

17) **a muri** — subiect gramatical (simplu) ; exprimat prin verb predicativ, intranzitiv, conjugarea a IV-a, modul infinitiv, timpul prezent, diateza activă.

DE REȚINUT :

a) subiectul gramatical — identificabil prin întrebările **cine ?**, **ce ?** — precizează cine realizează acțiunea predicatului verbal exprimat printr-un verb la diateza activă sau reflexivă, cine suportă acțiunea predicatului verbal exprimat printr-un verb la diateza pasivă sau reflexivă cu sens pasiv, cui i se atribuie o calitate sau o caracteristică prin numele predicativ, ce (nu)

există undeva, cine efectuează acțiunea sugerată prin predicatul interjecțional ;

ă) subiectul gramatical este de două feluri : **subiect gramatical exprimat** și **subiect gramatical neexprimat ;**

b) subiectul gramatical exprimat este simplu, dacă se exprimă printr-o singură parte de vorbire, și multiplu, dacă se exprimă prin mai multe părți de vorbire coordonate ;

c) subiectul gramatical neexprimat este de trei feluri : **subiect gramatical inclus, subiect gramatical subînțeles, subiect gramatical nedeterminat ;**

d) la persoanele I și a II-a, singular și plural, avem subiect gramatical inclus cînd formele de nominativ ale pronumelui personal nu se exprimă, ele fiind cuprinse în desinențele verbului predicativ (1), în desinențele auxiliarului predicativ (2) sau în desinențele auxiliarului de diateză (3) :

1) Trecuse[**m**] prin fața unui hotel, intrase[**m**] și ceruse[**m**] o cameră.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 237)

2) Cine sunte[**ți**] nu sunte[**ți**].

(Ion Caraion, **Apa de apoi**, 46)

3) E mai bine să mori decît să fi[**i**] lăudat de ei.

(A. P. Cehov, cf. **Reflecții și maxime**, I, 536)

e) la persoana a III-a, singular și plural, a predicatului verbal ori nominal, există subiect gramatical subînțeles ; deoarece a fost deja exprimat în aceeași frază, într-o propoziție anterioară sau într-o frază anterioară, subiectul gramatical nu mai este reluat ;

f) cînd nu interesează identitatea autorului acțiunii ori cînd predicatul exprimă o acțiune generală, atribuibilă oricărei persoane, avem subiect gramatical nedeterminat ; se formulează propoziții cu subiect gramatical nedeterminat propriu-zis sau general prin predicate la persoana I, plural, la persoana a II-a, singular, la persoana a III-a, singular sau plural :

1) Agonisim învățătură și greșim după metode științifice.
(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei**, 45)

2) Nu bate în ușa mea cu o mînă — în a ta se va bate cu amîndouă.
(**Cugetări persane**, 37)

3) În democrația originală, dacă nu te bagi în politică, riști să-ți rupi gîtul prin pușcării.
(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei**, 61)

4) Dacă vrei să fii bine informat, nu trece nepăsător pe lîngă lăzile de gunoi.
(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei**, 50)

g) subiectul gramatical se exprimă prin substantive în cazul nominativ, prin pronume personale propriu-zise, de politețe și posesive în cazul nominativ, prin pronume demonstrative, relative și interogative, nehotărîte și negative în cazul nominativ, prin numerale cardinale, ordinale și colective în cazul nominativ, prin verbe la modurile gerunziu, infinitiv, supin, prin pronume relative în cazurile genitiv, dativ și acuzativ :

1) Pămînt este și, totuși, pămînt nu este. Sau nu e **al cui (genitiv)** îl stropește cu sudoarea.
(Zaharia Stancu, **Desculț**, 48)

2) Durerea să-i fie dată **cui (dativ)** cunoaște leacul.
(**Proverbe și cugetări armenești**, 51)

3) Cel ce stă jos să nu rîdă **de cine (acuzativ)** cade de pe vîrfuri.
(Nicolae Iorga, **Cugetări**, 51)

h) verbele la modurile infinitiv și gerunziu pot să aibă subiect ; el coincide cu subiectul predicatului propoziției sau diferă de acesta.

SUBIECTUL GRAMATICAL

(TEXTE PENTRU VERIFICAREA CUNOȘTINȚELOR)

1) Maria nu mai iubește viața contemplativă și Marta nu mai iubește viața activă ; Lea e stearpă, Rașela are privirea carnală, Cato frecventează lupanarele, Lucrețiu devine femeie.

(Umberto Eco, **Numele trandafirului**, 16)

2) Omul, șarpele, păianjenul, scoica, melcul au existat întotdeauna, pentru că erau posibile.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 600)

3) Băligarul, licențiații în teologie, puricii, maimuțele și noi sîntem cu toții emanații ale Divinității ?

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 599)

4) Socotiți oare cu tot dinadinsul că Homer, scriind Iliada și Odiseea, s-a gîndit la acele parabole pe care i le-au pus în cîrcă, mai tîrziu, Plutarh, Heraclit, Eustațiu, Fronțiu și Polițian ?

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 40)

5) Așa ne arată Hipocrate, Platon, Plotin, Jambicur, Egnesius, Aristotel, Xenofon, Galen, Plutarh, Antemitodorus, Doldianus, Herofil, Calaber, Teocrit, Pliniu, Ateneu și atîția alții.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 284)

6) Dar în lugubrul sălii pufneau în rîs sarcastic / Și Poe, și Baudelaire, și Rollinat.

(George Bacovia, **Versuri și proză**, 19)

7) Dintre rîurile colinare fac parte Crişurile, Mureşul, Oltul, Jiul, Argeşul, Siretul, cu toate că în partea lor din aval devin rîuri de şes, iar în amonte sînt pîraie de munte.

(Th. Buşniţă, I. Alexandrescu, **Atlasul peştilor din apele României**, 14)

8) Rîuri tipice de şes sînt Călmăţuiul, Bahluiul, Vedea, Cîlniştea, Pasărea.

(Th. Buşniţă, I. Alexandrescu, **Atlasul peştilor din apele României**, 16)

9) Asemenea migraţii de hrănire întreprind scrumbia albastră, tonul, pălămida, lufarul etc.

(Th. Buşniţă, I. Alexandrescu, **Atlasul peştilor din apele României**, 15)

10) Din această grupă fac parte calcanul, pisica de mare, vulpea de mare, rechinul, stavridul şi alţii.

(Th. Buşniţă, I. Alexandrescu, **Atlasul peştilor din apele României**, 16)

11) Eu nu mă uit cine ţine în mînă steagul ţării, eu steagul ţării îl văd, eu steagul ţării îl apăr.

(Pamfil Şeicaru, **Nicolae Iorga**, 63)

12) Noi am făcut lumea în care trăim şi noi trebuie să o refacem.

(James Baldwin, cf. **Maxime şi cugetări din folclorul şi literatura americană**, 106)

13) Dumneavoastră sunteţi simboluri! Dumneavoastră sunteţi conştiinţe! Dumneavoastră aveţi unele îndoieli! Dumneavoastră aveţi oarece frisoane de tipografie!

(Mircea Dinescu, **Pamflete vesele şi triste**, 88)

14) Demonia vieţii toarnă în ei toate otrăvurile pe care ceilalţi nu le cunosc, toate suferinţele pe care ceilalţi nu le-au încercat şi toate disperările pe care ceilalţi nu le-au bănuit.

(Emil Cioran, **Cartea amăgirilor**, 18)

15) Cine l-a stîrnit ? Cine-l ațîță ? Cine l-a îndemnat ? Cine-l sfătuiește ?
(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 96)

16) E bun ceea ce ține, ceea ce stă, spuneau grecii. E bun ceea ce se leagă, spunem noi ; ce intră într-o relație în lanț.
(Constantin Noica, **Carte de înțelepciune**, 71)

17) Cine v-a zăpăcit și v-a întors pe dos ? Cine v-a spus că albul arată credință, iar albastrul statornicie ?
(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 57)

18) Alții scoteau apă din piatră seacă, pisînd-o îndelung într-o piuă de marmură și preschimbîndu-i substanța. Alții tundeau măgarii și strîngeau o lînă destul de bună. Alții culegeau struguri de prin scaieți și smochine de prin ciulini. Alții mulgeau țapii și strîngeau laptele într-un ciur, pentru trebuințele gospodăriei. Alții spălau în hîrdău capete de măgari și păstrau cu grijă lăturile.
(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 541)

19) Așa e-ntocmită întreaga lucrare /, Să-și poarte destinul menit fiecare.
(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 150)

20) Oricine se lansează în proiecte importante se știe la cheremul unei realități ce-l depășește.
(Emil Cioran, **Exerciții de admirație**, 15)

21) Poate că cineva a reușit, poate că cineva s-a aranjat în felul acesta, dar erau mai fericiți aceia care n-au avut nimic de dat ori s-au ferit de această ispită.
(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 395)

22) Încetul cu încetul, în loc să fie necăjită, i se făcu milă că lui Julien îi lipseau atîtea.
(Stendhal, **Roșu și negru**, 35)

23) Nimeni nu ți-a adresat un cuvînt omenesc, nimeni nu ți-a aruncat o privire de om, ci doar au ciugulit

cu clonţurile de fier din creierul tău şi din inimă, şi tu ţipai şi gemeai, iar ei rîdeau.
(Alexandr Soljeniţîn, **Arhipelagul Gulag,** 130)

24) Toţi negustorii ăştia de stambă mă invidiază, sînt sigur ; doi sau trei dintre ei se înavuţesc.
(Stendhal, **Roşu şi negru,** 15)

25) Printre casele care urmau să fie împinse înapoi, nouă aparţineau celor mai de seamă familii din Verrières.
(Stendhal, **Roşu şi negru,** 87)

26) Şi dacă primul se bătea cu morile de vînt, cel de al doilea agită el însuşi moriştile umanitariste.
(Constantin Noica, **Semnele Minervei,** 425)

27) Un zid de cetate se surpă sub morţi /, răspunse încruntată a doua.
(Ştefan Augustin Doinaş, **Foamea de unu,** 55)

28) Ochilă atunci se iè şi el după Harap-Alb şi pornesc tuscinci înainte.
(Ion Creangă, **Poveşti. Amintiri. Povestiri,** 102)

29) Ambele erau măsuri de precauţie extreme, neobişnuite, ce anunţau o acţiune iminentă.
(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete,** 197)

30) Era uşor de ghicit ce vor face germanii : vor declara că telegrama e un bluf politic, un fals menit să atragă Statele Unite în război.
(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete,** 42)

31) A elibera un om inseamnă a-l învăţa ce este setea şi a-i despotmoli o cale către fîntînă.
(Antoine de Saint-Exupéry, **Gînduri,** 159)

32) A amesteca literele Cărţii inseamnă să amesteci lumea.
(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault, II,** 230)

ATRIBUTUL

ATRIBUTUL SUBSTANTIVAL — TEXTE

1) În acelaşi timp, în Egipt au apărut oraşele Heliopolis, Crocodilopolis, Memfis.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 653)

2) Toţi se străduiesc să publice secretele magiei, ale teurgiei, ale Cabalei, ale tarocului.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 53)

3) Din călătoria lor în jurul lumii, mulţi aduc în valiză doar lucruri murdare.

(Mihai Pauliuc, **Preţul hîrtiei**, 35)

4) Cuvîntul meu de onoare împotriva minciunii ajunge muritor de foame.

(Mihai Pauliuc, **Preţul hîrtiei**, 110)

5) Generalii hitlerişti au pregătit temeinic acţiunea contra Belgiei şi Olandei.

(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete**, 92)

6) De la moartea ei vor trece două secole şi jumătate pînă ce Roma va mai vedea femei aidoma Fulviei ; acestea au fost împărătesele siriene.

(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 152)

7) Şoaptele dintre îndrăgostiţi se aud uneori pînă la maternitate.

(Mihai Pauliuc, **Preţul hîrtiei**, 84)

8) Gura încercănată sărută cu iubire de Iudă.

(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei**, 84)

9) În fața dragostei mai închid ochii. Să visez femeia din vis.

(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei**, 109)

10) Invidia față de Byron a intrat în slujba ipocriziei și a lucrat năimită de ea.

(Georg Brandes, **Principalele curente literare din secolul al XIX-lea**, 480)

ATRIBUTUL SUBSTANTIVAL — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

1) **Heliopolis, Crocodilopolis, Memfis** — atribut substantival nominatival (multiplu) ; exprimat prin substantive proprii, genul neutru, numărul singular ; falsă apoziție.

2) **magiei, ale teurgiei, ale Cabalei, ale tarocului** — atribut substantival genitival (multiplu) ; exprimat prin substantive comune **(magiei, ale teurgiei, ale tarocului)** și prin substantiv propriu **(ale Cabalei)**, numărul singular, genul feminin **(magiei, ale teurgiei, ale Cabalei)** și genul neutru **(ale tarocului)**, articulate cu articole hotărîte **(-i, -lui)**, însoțite de articol posesiv (genitival).

3) **în jurul lumii** — atribut substantival prepozițional (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-i)**, cazul genitiv.

4) **împotriva minciunii** — atribut substantival prepozițional (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-i)**, cazul genitiv.

5) **contra Belgiei și Olandei** — atribut substantival prepozițional (multiplu) ; exprimat prin substantive pro-

prii, genul feminin, numărul singular, articulate cu articol hotărît **(-i)**, cazul genitiv.

6) **aidoma Fulviei** — atribut substantival prepozițional (simplu) ; exprimat prin substantiv propriu, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-i)**, cazul dativ.

7) **dintre îndrăgostiți** — atribut substantival prepozițional (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul masculin, numărul plural, nearticulat, cazul acuzativ.

8) **de Iudă** — atribut substantival prepozițional (simplu) ; exprimat prin substantiv propriu, genul feminin, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ.

9) **din vis** — atribut substantival prepozițional (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul neutru, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ.

10) **față de Byron** — atribut substantival prepozițional (simplu) ; exprimat prin substantiv propriu, genul masculin, numărul singular, cazul acuzativ ; **ipocriziei** — atribut substantival genitival (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-i)**.

DE REȚINUT :

a) atributul — identificabil prin întrebările **care ?, ce fel de ?, al cui ?, a cui ?, ai cui ?, ale cui ?, cît ?, cîtă ?, cîți ?, cîte ?, al cîtelea ?, a cîta ?** — determină substantive, pronume sau numerale ;

ă) prin cele cinci tipuri semantice ale sale, atributul realizează : calificarea obiectului spre care trimite regentul **(atributul calificativ)**, identificarea obiectului spre care trimite regentul **(atributul de identificare)**, clasificarea obiectului spre care trimite regentul **(atributul de clasificare)**, complinirea cîmpului semantico-sintactic propus de către regent **(atributul de complinire)** sau

descrierea obiectului spre care trimite regentul, fără să-l individualizeze în interiorul relației obiect-clasă de obiecte **(atributul descriptiv)** ; a se vedea Ștefan Dinescu, **Sintaxa propoziției,** p. 66-68 ;

b) după natura morfologică a expresiei sale, atributul este de șase feluri : **atribut substantival, atribut adjectival, atribut pronominal, atribut verbal, atribut adverbial, atribut interjecțional** ;

c) atributul substantival se exprimă prin substantive în cazul nominativ (falsa apoziție) ; determinatul este un substantiv comun, articulat hotărît enclitic, iar determinantul este un substantiv propriu care nu se izolează prin virgulă de determinatul său ;

d) atributul substantival în cazul genitiv se exprimă prin substantive fără prepoziție și fără articol posesiv (genitival), prin substantive fără prepoziție, dar însoțite de articol posesiv (genitival), prin substantive precedate de prepoziții sau locuțiuni prepoziționale **(împotriva, contra, în contra, asupra, de deasupra, în jurul, din spatele, din fața, din dosul)** ;

e) atributul substantival în cazul dativ se exprimă prin substantive fără prepoziții sau prin substantive precedate de prepoziții **(conform, contrar, asemenea, aidoma)** ;

f) atributul substantival în cazul acuzativ se exprimă prin substantive precedate de prepoziții sau de locuțiuni prepoziționale **(spre, din, de, cu, de pe, la, pînă la, pentru, față de, de dinainte de)** ;

g) atributul substantival este simplu, cînd se exprimă printr-un singur substantiv ; cînd se exprimă prin mai multe substantive coordonate, atributul substantival este multiplu.

ATRIBUTUL ADJECTIVAL —

TEXTE

1) În loc de energia telurică, curată, naturală, sapienţială, descoperă energia atomică, tehnologică, murdară, contaminată.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 121)

2) Mult îndărătnic menestrel /, Un cîntec larg tot mai încearcă /, Zi-mi de lapona Enigel / Şi Crypto, regele-ciupearcă !

(Ion Barbu, **Poezii. Proză. Publicistică**, 26)

3) Dintre-atîţia fraţi mai mici / : Prunci de treabă /, Scunzi, peltici /, Numai eu, răsad mai rău /, Dintre atîţia, prin ce har / ? Mă brodisem şui, hoinar.

(Ion Barbu, **Poezii. Proză. Publicistică**, 7)

4) Era o pasăre albastră foarte /, numită Rock.

(Ştefan Augustin Doinaş, **Foamea de unu**, 126)

5) Lumea are tot atîtea centre cîte fiinţe vii există în ea.

(Alexandr Soljeniţîn, **Arhipelagul Gulag**, 8)

6) Pînă ce, sus, dintr-o pîlnie sacră, sufla-va / Etna silabele tale, scrumitul talamus.

(Ştefan Augustin Doinaş, **Foamea de unu**, 102)

7) Orice lucru pe care l-ai văzut este al tău ! Orice apartament pe care ai pus ochii este al tău ! Orice muiere este a ta !

(Alexandr Soljeniţîn, **Arhipelagul Gulag**, 111)

8) Nici un gînd n-a suprimat o durere și nici o idee n-a alungat frica de moarte.
(Emil Cioran, **Cartea amăgirilor**, 17)

9) La lămpi de gheață, supt zăpezi /, Tot polul meu un vis visează.
(Ion Barbu, **Poezii. Proză. Publicistică**, 28)

10) Un singur zeu privea ceremonia / și conținea în corzi eufonia / de năvi, cortegii, fumuri și splendori.
(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 52)

11) Vestalelor, numai o noapte de fericire vă mai cer.
(Alexandru Macedonski, **Versuri și proză**, 38)

12) Cîteșitrei sorții arată lămurit.
(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 238)

13) Ambele mașini au trecut una după alta pe Marmara Sokagi.
(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete**, 56)

14) — Nu, nu există, i-am răspuns, în timp ce / mă agățam cu mîinile-amîndouă / de gîtul ei.
(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 126)

15) De măști rîzînde lumea este plină /, De comedianți și de femei ușoare.
(Mihai Eminescu, **Poezii**, 255)

16) Lumina doarme-n mine cu pene licărinde / ca pasărea din lună-ntr-un lac cu unde clare.
(Ruben Dario, cf. Șt. Aug. Doinaș, **Atlas de sunete fundamentale**, 270)

17) Ca apa tremurîndă în ochi seninul tace.
(Esenin, **Versuri**, 120)

ATRIBUTUL ADJECTIVAL — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

1) **telurică, curată, naturală, sapiențială** — atribut adjectival (multiplu); exprimat prin adjective variabile,

cu patru forme flexionare, acordate în gen, în număr și în caz cu determinatul lor ;
atomică, tehnologică, murdară, contaminată — atribut adjectival (multiplu) ; exprimat prin adjective variabile, cu patru forme flexionare, acordate în gen, în număr și în caz cu determinatul lor.

2) **mult îndărătnic** — atribut adjectival (simplu) ; exprimat prin adjectiv variabil, cu patru forme flexionare, gradul superlativ absolut, acordat în gen, în număr și în caz cu determinatul său ;
larg — atribut adjectival (simplu) ; exprimat prin adjectiv variabil, cu trei forme flexionare, gradul pozitiv, acordat în gen, în număr și în caz cu determinatul său.

3) **atiția** — atribut adjectival (simplu) ; exprimat prin pronume nehotărît cu valoare adjectivală ;
mai mici — atribut adjectival (simplu) ; exprimat prin adjectiv variabil, cu trei forme flexionare, gradul comparativ de superioritate, acordat în gen, în număr și în caz cu determinatul său ;

de treabă, scunzi, peltici — atribut adjectival (multiplu) ; exprimat prin locuțiune adjectivală **(de treabă)** și adjective variabile, cu patru forme flexionare, gradul pozitiv, acordate în gen, în număr și în caz cu determinatul lor ;

mai rău — atribut adjectival (simplu) ; exprimat prin adjectiv variabil, cu patru forme flexionare, gradul comparativ de superioritate, acordat în gen, în număr și în caz cu determinatul său ;

ce — atribut adjectival (simplu) ; exprimat prin pronume interogativ, invariabil, cu valoare adjectivală.

4) **albastră foarte** — atribut adjectival (simplu) ; exprimat prin adjectiv variabil, cu patru forme flexionare, gradul superlativ absolut, acordat în gen, în număr și în caz cu determinatul său.

5) **atîtea** — atribut adjectival (simplu) ; exprimat prin pronume nehotărît cu valoare adjectivală ;
cîte — atribut adjectival (simplu) ; exprimat prin pronume relativ cu valoare adjectivală ;

vii — atribut adjectival (simplu); exprimat prin adjectiv variabil, cu trei forme flexionare, acordat în gen, în număr și în caz cu determinatul său.

6) **sacră** — atribut adjectival (simplu); exprimat prin adjectiv variabil, cu patru forme flexionare, acordat în gen, în număr și în caz cu determinatul său;
tale — atribut adjectival (simplu); exprimat prin pronume posesiv cu valoare adjectivală;
scrumitul — atribut adjectival (simplu); exprimat prin participiu cu valoare adjectivală.

7) **orice** — atribut adjectival (simplu); exprimat prin pronume nehotărît cu valoare adjectivală.

8) **nici un** — atribut adjectival (simplu); exprimat prin pronume negativ cu valoare adjectivală;
nici o — atribut adjectival (simplu); exprimat prin pronume negativ cu valoare adjectivală.

9) **tot** — atribut adjectival (simplu); exprimat prin adjectiv nehotărît, acordat în gen, în număr și în caz cu determinatul său;
meu — atribut adjectival (simplu); exprimat prin pronume posesiv cu valoare adjectivală;
un — atribut adjectival (simplu); exprimat prin numeral cardinal cu valoare adjectivală.

10) **un** — atribut adjectival (simplu); exprimat prin numeral cardinal cu valoare adjectivală, însoțit de adjectivul **singur**, avînd împreună semnificația **„numai un“**.

11) **o** — atribut adjectival (simplu); exprimat prin numeral cardinal cu valoare adjectivală, însoțit de un adverb de mod ce exprimă restricția (**numai**).

12) **cîteșitrei** — atribut adjectival (simplu); exprimat prin numeral colectiv cu valoare adjectivală.

13) **ambele** — atribut adjectival (simplu); exprimat prin numeral colectiv cu valoare adjectivală.

14) **amîndouă** — atribut adjectival (simplu); exprimat prin numeral colectiv cu valoare adjectivală.

15) **rîzînde** — atribut adjectival (simplu); exprimat prin gerunziu adjectivat;
ușoare — atribut adjectival (simplu); exprimat prin adjectiv variabil, cu patru forme flexionare, gradul pozitiv, acordat în gen, în număr și în caz cu determinatul său.

16) **licărinde** — atribut adjectival (simplu); exprimat prin gerunziu adjectivat;
clare — atribut adjectival (simplu); exprimat prin adjectiv variabil, cu patru forme flexionare, gradul pozitiv, acordat în gen, în număr și în caz cu determinatul său.

17) **tremurîndă** — atribut adjectival (simplu); exprimat prin gerunziu adjectivat.

DE REȚINUT:

a) atributul adjectival se exprimă prin adjective variabile sau invariabile, actualizate la diferite grade de comparație, dar și prin locuțiuni adjectivale;

ă) se mai exprimă prin adjective pronominale de întărire, posesive, demonstrative, relative, interogative, nehotărîte și negative;

prin numerale ordinale, cardinale, multiplicative, colective și distributive cu valoare adjectivală;

prin gerunzii adjectivate și participii adjectivate; prin adjective invariabile de origine adverbială;

b) pronumele personale propriu-zise, de politețe și reflexive, unele pronume relative și interogative (**cine, cel ce, cei ce, cele ce, ceea ce**), unele pronume nehotărîte (**oricine, fiecine, careva, cineva, altceva, alt-**

cineva) și pronumele negative **nimeni** și **nimic** nu pot să fie adjective pronominale, deci nu realizează funcția sintactică de atribut adjectival ; celelalte pronume, cînd se acordă în gen, în număr și în caz cu determinatul, actualizează funcția sintactică de atribut adjectival, dar sînt atribute pronominale cînd nu realizează un acord complet cu regentul lor.

ATRIBUTUL PRONOMINAL — TEXTE

1) De-aceea, nu jigni sub stîlpii porții / nici para, nici funinginile ei.

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 72)

2) Doamnă, adresați poruncile dumneavoastră Autorului naturii.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 623)

3) Numai gura dumisale / Se aude de sub prun.

(Tudor Arghezi, **Versuri**, I, 25)

4) Și pe cînd prieteni și curteni în zale / Ciocnesc în juru-i cupele cu vin /, În cinstea faptelor Măriei-Sale /, El cugetă ce țepi li se cuvin.

(Tudor Arghezi, **Versuri**, I, 78)

5) Cum moartea nu poate fi înlăturată, revolta împotriva ei este zadarnică și sterilă.

(Emil Cioran, **Cartea amăgirilor**, 58)

6) Dar amenințările lui Goldmann erau absolut reale pentru legile noastre și ea era îngrijorată de soarta alor săi.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 81)

7) Națiunile care trăiesc dincolo de Gange varsă foarte rar sîngele altora.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 570)

8) Ni s-au păstrat scrisorile unuia și ale celuilalt.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 42)

9) Fața cuiva se lipi o clipă de ochiul ferestrei, apoi dispăru.

(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 101)

10) Ci cumpăna gîndirii-mi și azi nu se mai schimbă /, Căci între amîndouă stă neclintita limbă.

(Mihai Eminescu, **Poezii**, 384)

11) Sufletu-ți arde în sufletul meu / C-o flamă dulce, tainică, lină.

(Mihai Eminescu, **Poezii**, 40)

12) La glasu-i singuratic s-asculte cine vrea.

(Mihai Eminescu, **Poezii**, 350)

13) Mai poți să-ți amintești / Cum noi umblam desculți / Și tu stăteai s-asculți / Duioasele-mi povești ?

(Mihai Eminescu, **Poezii**, 384)

14) Pe palida-ți frunte nu-i scris Dumnezeu.

(Mihai Eminescu, **Poezii**, 87)

15) Să ieie dar copiii mei în gheară-și.

(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei**, 110)

16) Spartanii își aruncau copiii nevolnici în prăpastie.

(Marin Sorescu, **Starea de destin**, 26)

17) Cînd oamenii știu să fie împreună, parcă se micșorează și distanța dintre ei.

(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei**, 110)

ATRIBUTUL PRONOMINAL — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

1) **ei** — atribut pronominal genitival ; exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana a III-a, numărul singular, genul feminin.

2) **dumneavoastră** — atribut pronominal genitival ; exprimat prin pronume personal de politețe, persoana a II-a, numărul plural, genul feminin.
3) **dumisale** — atribut pronominal genitival ; exprimat prin pronume personal de politețe, persoana a III-a, numărul singular, genul feminin.
4) **Măriei-Sale** — atribut pronominal genitival ; exprimat prin pronume personal de politețe, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin.
5) **împotriva ei** — atribut pronominal prepozițional ; exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, numărul singular, genul feminin, cazul genitiv.
6) **alor săi** — atribut pronominal genitival ; exprimat prin pronume personal posesiv, persoana a III-a, numărul plural, genul masculin.
7) **altora** — atribut pronominal genitival ; exprimat prin pronume nehotărît, numărul plural, genul feminin.
8) **unuia și ale celuilalt** — atribut pronominal genitival (multiplu) ; exprimat prin pronume nehotărît **(unuia)**, numărul singular, genul masculin, și prin pronume demonstrativ de diferențiere și depărtare **(ale celuilalt)**, numărul singular, genul masculin.
9) **cuiva** — atribut pronominal genitival ; exprimat prin pronume nehotărît, numărul singular.
10) **-mi** — atribut pronominal datival ; exprimat prin pronume personal cu valoare posesivă, neaccentuat, persoana I, numărul singular, genul masculin ; se actualizează dativul posesiv adnominal.
11) **-ți** — atribut pronominal datival ; exprimat prin pronume personal cu valoare posesivă, neaccentuat, persoana a II-a, numărul singular, genul feminin ; se actualizează dativul posesiv adnominal.
12) **-i** — atribut pronominal datival ; exprimat prin pronume personal cu valoare posesivă, neaccentuat, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin ; se actualizează dativul posesiv adnominal.
13) **-mi** — atribut pronominal datival ; exprimat prin pronume personal cu valoare posesivă, neaccentuat, persoana I, numărul singular, genul masculin ; sub-

stantivul **(povești)** precedat de adjectiv **(Duioasele)** rămîne determinatul pronumelui personal, neaccentuat, în dativ **(-mi)**, deși acesta **(-mi)** face corp comun cu adjectivul (Duioasele-**mi**) ; prin urmare se actualizează tot un dativ posesiv adnominal.

14) **-ți** — atribut pronominal datival ; exprimat prin pronume personal cu valoare posesivă, neaccentuat, persoana a II-a, numărul singular, genul masculin ; substantivul **(Pe... frunte)** precedat de adjectiv **(palida)** rămîne determinatul pronumelui personal, neaccentuat, în dativ **(-ți)**, deși acesta **(-ți)** face corp comun cu adjectivul (palida-**ți**) ; prin urmare se actualizează tot un dativ posesiv adnominal.

15) **-și** — atribut pronominal datival ; exprimat prin pronume reflexiv cu valoare posesivă, neaccentuat, persoana a III-a, numărul singular, se actualizează reflexivul posesiv adnominal.

16) **își** — atribut pronominal datival ; exprimat prin pronume reflexiv cu valoare posesivă, neaccentuat, persoana a III-a, numărul plural, se actualizează reflexivul posesiv adverbal.

17) **dintre ei** — atribut pronominal prepozițional ; exprimat prin pronume personal, accentuat, persoana a III-a, numărul plural, genul masculin, cazul acuzativ.

DE REȚINUT :

a) atributul pronominal în cazul genitiv se exprimă prin pronume personale propriu-zise, de politețe și posesive (fără prepoziție, cu prepoziție sau cu locuțiune prepozițională corespunzătoare) ;

ă) atributul pronominal în cazul genitiv se mai exprimă și prin pronume demonstrative, interogative, relative, nehotărîte și negative (fără prepoziție, cu prepoziție sau cu locuțiune prepozițională corespunzătoare) ;

b) atributul pronominal în cazul dativ se exprimă prin pronume personale, neaccentuate, actualizîndu-se dativul posesiv adnominal ;

c) atributul pronominal în dativ se exprimă prin pronume reflexive, neaccentuate, actualizîndu-se reflexivul posesiv adnominal și reflexivul posesiv adverbal ;
d) atributul pronominal în dativ se mai exprimă prin pronume cu prepoziții de dativ (**aidoma, asemenea**) ;
e) atributul pronominal în cazul acuzativ se exprimă prin pronume personale propriu-zise, de politețe, posesive, reflexive, dar și prin pronume demonstrative, relative, interogative, nehotărîte, negative, precedate fiind de prepoziții sau locuțiuni prepoziționale corespunzătoare (**de, pentru, din, pe, dintre, ca, față de, de dinainte de**).

ATRIBUTUL VERBAL — TEXTE

1) Blestemul de-a tîrî după noi un cadavru e însăși tema acestei cărți.
(Emil Cioran, **Exerciții de admirație**, 187)

2) Strigoi alăptîndu-se : nopțile.
(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 103)

3) Adîncul se-ndură și susură fraged / ca Mume visînd aburos pe cimpoaie.
(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 169)

4) Julien se duse să viziteze casa de închiriat.
(Stendhal, **Roșu și negru**, 135)

ATRIBUT VERBAL — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

1) **de-a tîrî** — atribut verbal exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea a IV-a, modul infinitiv, timpul prezent, diateza activă.
2) **alăptîndu-se** — atribut verbal exprimat prin verb predicativ, intranzitivizat, conjugarea I, modul gerunziu, diateza reflexivă.

3) **visind** — atribut verbal exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul gerunziu, diateza activă.
4) **de închiriat** — atribut verbal exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul supin, diateza activă.

DE REȚINUT:

a) atributul verbal se exprimă prin verbe sau locuțiuni verbale la modul infinitiv ;
ă) atributul verbal se exprimă prin verbe la modul gerunziu neacordat cu regentul său ;
b) atributul verbal se exprimă prin verbe sau locuțiuni verbale la modul supin.

ATRIBUTUL ADVERBIAL — TEXTE

1) Nu suntem niciodată pregătiți pentru povara mersului tîrîș.

(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei**, 57)

2) Mersul înapoi este drumul cel mai scurt spre o fundătură.

(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei**, 56)

3) Întrebați-i pe romanii de astăzi dacă au păstrat legile fundamentale ale vechii republici romane.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 162)

4) După credința vechilor caldeeni și a magilor de odinioară, aceste șapte nestemate sînt semnele celor șapte planete ale cerului.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 785)

5) Creangă rămase trist și desperecheat cu singura mîngîiere a întoarcerilor din cînd în cînd ale lui Eminescu.

(George Călinescu, apud Gh. Constantinescu-Dobridor, **Morfologia limbii române**, 267)

ATRIBUTUL ADVERBIAL — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

1) **tiriș** — atribut adverbial exprimat prin adverb de mod.
2) **înapoi** — atribut adverbial exprimat prin adverb de loc.
3) **de astăzi** — atribut adverbial exprimat prin adverb de timp cu prepoziție **(de).**
4) **de odinioară** — atribut adverbial exprimat prin adverb de timp cu prepoziție **(de).**
5) **din cînd în cînd** — atribut adverbial exprimat prin locuțiune adverbială de timp.

DE REȚINUT:

a) atributul adverbial se exprimă prin adverbe de loc, de timp sau de mod ;
ă) se mai exprimă prin locuțiuni adverbiale de loc, de timp sau de mod.

ATRIBUTUL INTERJECȚIONAL — TEXTE

1) Mașinuța țac-țac-țac simboliza tot ce se făcuse pe calea unui progres real vreme de veacuri.

(N. Steinhardt, **Jurnalul fericirii,** 176)

2) Opriți Istoria — cobor la prima /, opriți la stația Doamne-ferește.

(Mircea Dinescu, **Moartea citește ziarul,** 27)

ATRIBUTUL INTERJECȚIONAL — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

1) **țac-țac-țac** — atribut interjecțional exprimat prin interjecție simplă, repetată întîmplător.

2) **Doamne-ferește** — atribut interjecțional exprimat prin locuțiune interjecțională.

DE REȚINUT :

a) atributul interjecțional se exprimă prin interjecții sau locuțiuni interjecționale ;
ă) atributul interjecțional are o frecvență redusă.

ATRIBUTUL

(TEXTE PENTRU VERIFICAREA CUNOȘTINȚELOR)

1) În viața spirituală a Rusiei și a Poloniei, a Spaniei și a Italiei, a Franței și a Germaniei, germenii semănați de el cu o mînă generoasă au rodit.

(Georg Brandes, **Principalele curente literare din secolul al XIX-lea**, 506)

2) Acordul care răsunase de la început în Childe Harold era triplul acord al singurătății, al melancoliei și al dragostei de libertate.

(Georg Brandes, **Principalele curente literare din secolul al XIX-lea**, 489)

3) N-aș vrea să reîncep calvarul telefoanelor, al pîndelor, al presupunerilor, al strategiilor.

(Mihail Sebastian, **Jurnal, 1935—1944**, 80)

4) Înălțimea zidurilor, adîncimea șanțurilor, înfățișarea cruntă a turnurilor îi răpiră cîteva ore.

(Stendhal, **Roșu și negru**, 146)

5) Leagănul Oltului este un pol meteorologic, o înfricoșătoare patrie a stihiilor.

(Geo Bogza, **Cartea Oltului**, 36)

6) Vocea sîngelui este vocea timpului, a lucrurilor care încep și a celor ce sfîrșesc.

(Emil Cioran, **Cartea amăgirilor**, 142)

7) Tristețea dragostei psalmodiază, tristețea cunoașterii vorbește, tristețea dorinței șoptește, tristețea sărăciei plînge.

(Djubran, cf. **Proverbe, maxime și aforisme arabe**, 501)

8) În cîmpiile din Lombardia, Bonaparte se pregătea să pună mîna pe puterea civică, studiind clasicile exemple ale lui Sila, Catilina și Caezar.

(Curzio Malaparte, **Tehnica loviturii de stat**, 58)

9) Divizarea dinastiei mări discordia dintre generalii ce-și disputau posesiunile din jurul Mării Egee.

(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 100)

10) Dar toți intrînd în camera durerii /, grăiau cuvîntul blînd al mîngîierii /, uitau să spună celălalt cuvînt.

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 59)

11) În spate aveam culmea întinsă a Penteleului, starostele munților din Buzău, și pe sub dînsul se rînduiau, ca trepte ale unei scări de uriași, plaiul Răboiului, munții Neharnița, ambele Mușe, Macieșul, Brezeul, Piatra Penei, Carîmbul și multe altele mai așezate ; dar drept în fața noastră, adăpostite sub piscurile semețe ale Furului și ale Steșicului, se înălțau, ca niște păreți suri și măcinați de-a lungul unei perdele de brădet, stîncele Năculelor, la poalele cărora se așternea, întocmai ca un lăicer verde și înflorat, o poiană largă și desfătată.

(A. I. Odobescu, **Pseudo-cynegeticos**, 139)

12) Am ales după aceea flori de salvie și de măghiran, foi de varză și de sfeclă, frunze de viță, de nalbă, de mărar, de coada-șoricelului, de lăptucă și de spanac.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 65)

13) Un nucleu al armatei a luat parte la campaniile din Norvegia, din Franța și din Anglia.

(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial**, I ,301)

14) În Suplimentul nr. 1—3 al revistei „România literară“ (1855) publică hore și doine din Transilvania și Banat, apoi din Valahia și din Moldova.

(Gheorghe Vrabie, Vasile Alecsandri, **Opere, III, Poezii populare**, 42)

15) După întîmplările de la Nicopole, Varna și Ancona, numai visătorii mai credeau prin acele părți în putința unor succese mai mari împotriva turcilor de neînfrînt.

(Nicolae Iorga, **Istoria poporului românesc**, 295)

16) — Serafi cu săbii de rășini fierbinți /, chemați în jurul ei sobor de sfinți !

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 61)

17) Olympia era o prințesă epirotă, autoritară, vijelioasă, ambițioasă și orgolioasă, al cărei suflet fusese mult răscolit de practica unor culte mistice, orfice și dionisiace.

(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 86)

18) Am cunoscut oameni foarte răi, foarte cruzi, dar n-am cunoscut nici unul dintre ei care să fi fost fericit.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 649)

19) Altoiuri albe, muguri sîngeroși / în van își împleteau pe rînd nuanța.

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 28)

20) Doar azurul, jos și sus /, clatină pe valuri crețe / tulburată frumusețe /, ani de fum, eoni de foc.

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 64)

21) Chemați din țări străine, magi de seamă / se-ntoarseră-n ținuturile lor /, vorbind de-a lungul drumului cu teamă /, de lucrul fermecat și fără spor.

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 28)

22) Salcie aspră, bătrîna Niobe / plînge cu brațele care-au căzut.

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 80)

23) Şi sălcii mari, de duhuri cercetate /, şi valuri de argint, şi roşii peşti / plîngeau amar în margini de cetate / surîsul ei muşcat de voluptate / sub zodii fermecate, diavoleşti.
(Ştefan Augustin Doinaş, **Foamea de unu**, 62)

24) Azi simţi pe dinăuntru-n scrumuri line / căzînd substanţa sufletului tău.
(Ştefan Augustin Doinaş, **Foamea de unu**, 72)

25) Tu dormi, dar amintirea mea veghează.
(Ştefan Augustin Doinaş, **Foamea de unu**, 84)

26) — Copiilor noştri o ducem, dar bea.
(Ştefan Augustin Doinaş, **Foamea de unu**, 58)

27) Vai ! steaua asta merge spre amurg.
(Ştefan Augustin Doinaş, **Foamea de unu**, 38)

28) Să cadă praful pe scriptura mea.
(Ştefan Augustin Doinaş, **Foamea de unu**, 35)

29) Zorii-n delir, pustiitul amiaz / leneş scăzură în zarea cealaltă.
(Ştefan Augustin Doinaş, **Foamea de unu**, 82)

30) Are aceleaşi curse de făcut ca şi în vară, aceleaşi griji de croitorese, coiffeur, tîrguieli, aceeaşi grabă, aceeaşi indiferenţă, acelaşi aer de frivolitate, aceeaşi vizibilă lipsă de sensibilitate.
(Mihail Sebastian, **Jurnal, 1935—1944**, 34)

31) Ce s-a întîmplat cu exactitate în mediile acelea ?
(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 69)

32) Pe pragul uşii l-au întîmpinat Panurge, Epistemon, fratele Ioan şi ceilalţi însoţitori ai săi.
(François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel**, 352)

33) De ce, atunci, nu regăsesc niciunde / cuvîntul fraged, clopotul de har / ? Prin ce stihii cutreieră hoinar / ? În ce abisuri tainice se-ascunde ?
(Ştefan Augustin Doinaş, **Foamea de unu**, 71)

34) — Ce fiară ciudată mă umple de sînge /, oprind vînătoarea mistrețului meu / ? Ce pasăre neagră stă-n lună și plînge ? Ce veștedă frunză mă bate mereu ?
(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 46)

35) Cîtă tristețe au în ele sărbătorile /, știu numai florile.
(Nicolae Dabija, **Aripă sub cămașă**, 137)

36) Te determină să gîndești că fiecare aspect al lumii, fiece zvon, fiece cuvînt scris sau spus nu are sensul care apare, ci ne vorbește despre un secret.
(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, 18)

37) Iapa a fost adusă pe mare, în trei corăbii și-un caic, pînă la țărmul Olonei, în Thalmondois.
(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 71)

38) Gargantua i-a purtat pînă la scara cea mare a palatului, apoi în iatacul al doilea de unde au trecut într-o încăpere mai lungă care dădea spre turn.
(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 63)

39) Eu mănînc patru cuptoare, patru boi mi-ajung abia / Și de vin patru antaluri abia trag la o măsea.
(Mihai Eminescu, **Opere alese, III, Literatură populară**, 18)

40) Opt cuptoare mînc de pîne și opt boi și opt antale / Abia sunt un prînz puternic pentru trupul meu în zale.
(Mihai Eminescu, **Opere alese, III, Literatură populară**, 20)

41) Răsare cîte-o nouă floare, apare cîte-un astru nou.
(Alexandru Macedonski, **Versuri și proză**, 37)

42) Civili, fără arme, puși în coloane de cîte trei, făceau marșuri și „instrucție individuală".
(Mihail Sebastian, **Jurnal, 1935—1944**, 260)

43) Călca, de-abia să se audă, peste stînci / și se-auzea în lună și / nimeni nu mai văzuse trîmbițele / de piatră ondulîndă ale acestor fiare.

(Eugen Jebeleanu, **Poezii**, 283)

44) Zămîrca aburindă este adusă în căldări de șase vedre, ridicate cu ranga de toartă.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 381)

45) De cîte ori apar, cu înalte coșuri fumegînde, stîrnesc un triunghi — ca al cocorilor în azur — de brazde fluide, ce fug spre cele două maluri, în lungul cărora se sparg, cu vuietul unei bruște și trecătoare furtuni.

(Geo Bogza, **Cartea Oltului**, 210)

46) Cîntînd pe a mea harfă sălbatecă, vibrîndă /, Am pus în ea o parte a sufletului meu.

(Mihai Eminescu, **Poezii**, 154)

47) Prin aer, timpu-i despărțit de ore /, Ca de mireasma lor niște garoafe.

(Tudor Arghezi, **Versuri**, I, 53)

48) A dormi de sunt pe cale /, Zăresc chipul dumitale / O icoană zugrăvită / Cu mulți nuri închipuită.

(Mihai Eminescu, **Opere alese, III, Literatură populară**, 63)

49) Port în mine semnul, ca o chezășie /, Că am leacul mare-al morții tuturor.

(Tudor Arghezi, **Versuri**, I, 17)

50) Iar vîslele cu vîrful de aramă / duceau în mare tînguirea ei.

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 53)

51) O umbră de hienă / pîndește-n noapte umbra nimănui.

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 123)

52) Zadarnic spumegi, veninoasă mare /, din valurile-ți negre și amare !

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 69)

53) Încoardă-ți lira scumpă, iară mirul / Al vorbelor iubirii tu îl varsă / Pe-acel mormînt ce-l înverzește pirul / Și zi : Dormi dusă, inima mea arsă.

(Mihai Eminescu, **Poezii**, 223)

54) În ocean de flăcări gîndirea mea se scaldă / Și sufletu-mi se-mbată de-o primăvară caldă / Și-un cîntec trece aspru prin visele-mi de jar /, Cum vîntul trece-n freamăt prin codrii de stejar.

(Mihai Eminescu, **Poezii**, 62)

55) Căutarea de sine nu se face cotrobăind prin existența altora.

(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei**, 43)

56) Între mine și Dumnezeu este o compatibilitate deplină. Nici unul dintre noi nu are putere să-i ușureze soarta celuilalt.

(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei**, 107)

57) Unul dintre ei, Falcoz, bărbat inteligent și inimos, negustor de hîrtie la Verrières, cumpărase o tipografie în capitala județului și scotea un ziar.

(Stendhal, **Roșu și negru**, 112)

58) Distrus de remușcarea de a fi comis o eroare ireparabilă, moare în 1608.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, 44)

59) A poseda stația aceea îți dă putința de a prevedea ploile și seceta, de a dezlănțui uragane, taifunuri, cutremure, de a desprinde continentele, de a scufunda insulele (cu siguranță Atlantida a dispărut din cauza unui experiment dus prea departe), de a face să se înalțe-n aer pădurile și munții.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 103)

60) Mă dezolează dificultatea mea de a scrie.
(Mihail Sebastian, **Jurnal, 1935—1944**, 106)

61) Nu am tăria de a refuza cu brutalitate lucrurile pe care viața mi le-a retras, mi le-a interzis.
(Mihail Sebastian, **Jurnal, 1935—1944**, 148)

62) Mă rog la Dumnezeu să aibă curajul de a trăi, de a rezista și de a aștepta.
(Mihail Sebastian, **Jurnal, 1935—1944**, 277)

63) Nimeni n-avea ceea ce el avea /, superba lui trufie / și elefanții / și labele lor sfărmînd vertebrele / acestor Alpi albiți de spaimă.
(Eugen Jebeleanu, **Poezii**, 283)

64) — Stăpîne, e luna lucind prin copaci /, zicea servitorul rîzînd cu dispreț.
(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 46)

65) — Stăpîne, e iarba foșnind sub copaci /, zicea servitorul zîmbind îndrăzneț.
(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 45)

66) Mă simt / Ca o vulpe / Trăind / În primejdie.
(Nicholas Catanoy, **Walum Olum**, 21)

67) Enormi și înfuriați, cuirasate trăgînd cu toate tunurile, balauri împroșcînd cu groaznice veninuri electrice, norii asaltează muntele.
(Geo Bogza, **Cartea Oltului**, 39)

68) Găitanele albastre înțelegeau modul cum funcționa mașina de tocat carne și erau încîntați de el.
(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 107)

69) Ia mai întîi mecanismul mașinii de spălat.
(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, 21)

70) Clipa de adineauri n-a fost, foarte multă vreme, nici mai lungă, nici mai scurtă decît clipa de astăzi.
(Eugen Ionescu, **Căutarea intermitentă**, 31)

71) Unde sînt demonstrațiile de obrăznicie și de trufie, provocările și aroganța lui de odinioară?

(Emil Cioran, **Ispita de a exista,** 24)

72) Vai, e ora de-altădată, dungi de ploaie se-ntretaie /, Un oraș de piatră doarme... toate dor /. Nu e nimeni... plouă... plînge-o cucuvaie.

(George Bacovia, **Versuri și proză,** 44)

73) Acesta-i imnul puterii de azi.

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu,** 55)

74) O extracție de măsea mă ține în casă de aseară. Am pierdut, se vede, gustul de citit și de scris, iar întîmplarea asta, care altădată m-ar fi încîntat, acum mă enervează.

(Mihail Sebastian, **Jurnal, 1935—1944,** 99)

75) Încercarea mea de a comunica cu el, de a-i fi de folos, de a-l face să simtă că nu e părăsit, e ratată.

(Mihail Sebastian, **Jurnal, 1935—1944,** 236)

COMPLEMENTUL DIRECT

COMPLEMENTUL DIRECT — TEXTE

1) Vîna cerbi, căprioare, urși, țapi sălbatici, mistreți, iepuri, potîrnichi, fazani, dropii.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 86)

2) De mergi pe jos, rupi încălțările, de mergi în cap, rupi căciula.

(**Cugetări persane**, 106)

3) În sens obișnuit, a gîndi înseamnă a gîndi gîndirea.

(Novalis, **Între veghe și vis. Fragmente romantice**, 170)

4) Și, cum dorm cu ochiu-nchis / Au visat același vis.

(Mihai Eminescu, **Opere alese**, III, 73)

5) Nu-i vedem oare, astăzi, pe romani, vecinii noștri, ieșind din bîrlogul celor șapte coline ale lor pentru a-i jefui pe volsci, pe antiați, pe samniți ?

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 653)

6) Pe Ponocrat l-a așezat la Roche-Clermaud, pe Gimnast la Couldray, pe Eudemon la Montpensier, pe Tolmer la Rivau, pe Ithybol la Montsoreau, pe Acames la Cande, pe Sabat la Gravot, pe Alexandru la Quinquenais, pe Sofronie la Ligré și așa mai departe.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 138)

7) În cinstea ta / — Cea mai frumoasă și mai nebună dintre fete / — Voi scri trei ode /, Trei romanțe /, Trei elegii / Și trei sonete.

(Ion Minulescu, **Versuri și proză**, 61)

8) Stăpîne, doar trei zile lasă-mi mie / să-mbrățişez pe-ai mei și ei să vie / cu bani peșin, să scap de-această oră.

(François Villon, **Poezii**, 141)

9) Atunci o să devină clar că este o absurditate și ne vor elibera pe toți.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 95)

10) Ce faci tu nimeni nu îndrăzneşte să controleze, în vreme ce tu poți controla pe oricine.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 109)

11) Dragostea e un tiran care nu cruță pe nimeni.

(**Femeia în proverbele și cugetările lumii**, 178)

12) Zeii mei erau Shakespeare și Shelley. Pe primul îl citesc și acum, pe al doilea rareori.

(Emil Cioran, **Exerciții de admirație**, 201)

13) Somnul i-a liniştit pe amîndoi și le-a potolit arțagul.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 351)

14) Aud scîrțîind pălăria de tablă a arhiepiscopului.

(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 80)

15) Dar și ea se supără la rîndul ei, nu terminase de turnat.

(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 71)

16) Cînd intră, să taie drept pe-o potecuță / Și să răzbească în Bulzești... aude... pss !

(Marin Sorescu, **La lilieci**, IV, 150)

COMPLEMENTUL DIRECT — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

1) **cerbi, căprioare, urși, țapi, mistreți, iepuri, potîrnichi, fazani, dropii** — complement direct (multiplu); exprimat prin substantive comune, numărul plural, genul masculin **(cerbi, urși, țapi, mistreți, iepuri, fazani)** și genul feminin **(căprioare, potîrnichi, dropii)**, nearticulate, cazul acuzativ.

2) **încălțările** — complement direct (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul plural, articulat cu articol hotărît **(-le)**, cazul acuzativ; **căciula** — complement direct (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-a)**, cazul acuzativ.

3) **gîndirea** — complement direct (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-a)**, cazul acuzativ.

4) **vis** — complement direct (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul neutru, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ; cînd se exprimă prin substantive comune în cazul acuzativ fără prepoziție, ele avînd aceeași rădăcină ca și verbul determinat ori aparținînd sferei semantice a regentului, complementul direct este intern **(gîndirea, vis)**.

5) **pe romani** — complement direct (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul masculin, numărul plural, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziție **(pe)**; **pe volsci, pe antiați, pe samniți** — complement direct (multiplu); exprimat prin substantive comune, genul masculin, numărul plural, nearticulate, cazul acuzativ cu prepoziție **(pe)**; cînd se exprimă printr-un substantiv, pronume sau numeral în cazul acuzativ, precedat de prepoziția **pe**, complementul direct, urmîndu-i verbului determinat, se anticipează prin pronume personal, neaccentuat, în cazul acuzativ **(-i)**.

6) **pe Ponocrat** — complement direct (simplu) ; exprimat prin substantiv propriu, genul masculin, numărul singular, cazul acuzativ cu prepoziţie **(pe)** ;

pe Gimnast — complement direct (simplu) ; exprimat prin substantiv propriu, genul masculin, numărul singular, cazul acuzativ cu prepoziţie **(pe)** ;

pe Eudemon — complement direct (simplu) ; exprimat prin substantiv propriu, genul masculin, numărul singular, cazul acuzativ cu prepoziţie **(pe)** ;

pe Tolmer — complement direct (simplu) ; exprimat prin substantiv propriu, genul masculin, numărul singular, cazul acuzativ cu prepoziţie **(pe)** ;

pe Ithybol — complement direct (simplu) ; exprimat prin substantiv propriu, genul masculin, numărul singular, cazul acuzativ cu prepoziţie **(pe)** ;

pe Acames — complement direct (simplu) ; exprimat prin substantiv propriu, genul masculin, numărul singular, cazul acuzativ cu prepoziţie (pe) ;

pe Sabat — complement direct (simplu) ; exprimat prin substantiv propriu, genul masculin, numărul singular, cazul acuzativ cu prepoziţie (pe) ;

pe Alexandru — complement direct (simplu) ; exprimat prin substantiv propriu, genul masculin, numărul singular, cazul acuzativ cu prepoziţie (pe) ;

pe Sofronie — complement direct (simplu) ; exprimat prin substantiv propriu, genul masculin, numărul singular, cazul acuzativ cu prepoziţie (pe) ; cînd complementul direct precedă verbele sau locuţiunile verbale regente, el exprimîndu-se prin substantive în acuzativ, articulate cu articol hotărît, prin substantive, pronume sau numerale în acuzativ cu prepoziţia pe, atunci el se reia printr-un pronume personal neaccentuat în cazul acuzativ (l-) ; prin anticipare şi prin reluare se dublează complementul direct, însă nu rezultă două complemente directe diferite ale aceluiaşi regent monotranzitiv ; numai verbele bitranzitive (a **asculta, a întreba, a examina, a învăţa, a sfătui, a ruga, a anunţa, a înştiinţa, a chestiona, a vesti, a verifica**) pot să aibă două complemente directe necoor-

donate, unul fiind al subiectului (al ființei), altul fiind al obiectului (al lucrului).

7) **ode, romanțe, elegii și sonete** — complement direct (multiplu) ; exprimat prin substantive comune, numărul plural, genul feminin (**ode, romanțe, elegii**) și genul neutru (**sonete**), nearticulate, cazul acuzativ : cînd obiectul denumit printr-un substantiv constituie rezultatul acțiunii unui verb tranzitiv, atunci substantivul respectiv exprimă funcția sintactică de complement direct rezultativ (**ode, romanțe, elegii, sonete**).

8) **pe-ai mei** — complement direct (simplu) ; exprimat prin pronume personal posesiv cu valoare substantivală, persoana I, numărul plural, genul masculin, cazul acuzativ.

9) **pe toți** — complement direct (simplu) ; exprimat prin pronume nehotărît cu valoare substantivală, numărul plural, genul masculin, cazul acuzativ, anticipat prin pronume personal, neaccentuat, în același caz (**ne**).

10) **ce** — complement direct (simplu) ; exprimat prin pronume relativ, invariabil, cu valoare substantivală, cazul acuzativ ;
controla — complement direct (simplu) ; exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul infinitiv, timpul prezent, diateza activă ;
pe oricine — complement direct (simplu) ; exprimat prin pronume nehotărît, numărul singular, cazul acuzativ.

11) **pe nimeni** — complement direct (simplu) ; exprimat prin pronume negativ, numărul singular, cazul acuzativ.

12) **pe primul** — complement direct (simplu) ; exprimat prin numeral ordinal cu valoare substantivală, genul

masculin, numărul singular, articulat cu articol hotărît (-l), cazul acuzativ, reluat prin pronume personal, neaccentuat, în același caz **(il)** ;

pe al doilea — complement direct (simplu) ; exprimat prin numeral ordinal cu valoare substantivală, genul masculin, numărul singular, cazul acuzativ, reluat prin pronume personal, neaccentuat, în același caz **(il-** subînțeles).

13) **pe amîndoi** — complement direct (simplu) ; exprimat prin numeral colectiv cu valoare substantivală, genul masculin, numărul plural, cazul acuzativ, anticipat prin pronume personal, neaccentuat, în același caz **(i-)**.

14) **scîrțiind** — complement direct (simplu) ; exprimat prin verb predicativ, intranzitiv, conjugarea a IV-a, modul gerunziu, diateza activă.

15) **de turnat** — complement direct (simplu) ; exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul supin, diateza activă.

16) **pss** — complement direct (simplu) ; exprimat prin interjecție.

DE REȚINUT :

a) complementul direct-identificabil prin întrebările **pe cine ?, ce ?** — indică obiectul care constituie rezultatul acțiunii unui verb tranzitiv, obiectul asupra căruia se exercită acțiunea exprimată prin verbe sau locuțiuni verbale tranzitive, obiectul asupra căruia se exercită conținutul verbal sugerat printr-o interjecție predicativă, tranzitivă ;

ă) complementul direct determină verbe (locuțiuni verbale) monotranzitive, întrebuințate numai la diateza activă, la moduri personale sau nepersonale ;

b) complementul direct determină verbe bitranzitive (**a asculta, a întreba, a examina, a învăța, a sfătui, a ruga, a anunța, a înștiința, a chestiona, a verifica, a vesti**) la orice diateză ;

c) complementul direct determină interjecții predicative, tranzitive ;

d) complementul direct se exprimă prin substantive în cazul acuzativ fără prepoziție sau cu prepoziția **pe** ; prin pronume (personale propriu-zise, de politețe, posesive, demonstrative, relative, interogative, nehotărîte, negative) în cazul acuzativ cu prepoziția simplă **pe** ; prin numerale cardinale, ordinale sau colective în cazul acuzativ cu prepoziția **pe** ; prin verbe la moduri nepersonale (gerunziu, supin, infinitiv) ; prin interjecții ;

e) antepus ori postpus regentului său, complementul direct nu se desparte prin virgulă de acesta ;

f) cînd se exprimă printr-o singură parte de vorbire, complementul direct este simplu ; cînd se exprimă prin mai multe părți de vorbire coordonate, complementul direct este multiplu.

COMPLEMENTUL DIRECT

(TEXTE PENTRU VERIFICAREA CUNOŞTINŢELOR)

1) Au scuturat nucii, au dijmuit viile, au retezat butucii, au despuiat pomii de fructe, pricinuind pretutindeni o învălmăşeală cum nu se poate spune.

(François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel**, 91)

2) Alteori mergeau să urmărească prelegerile cu lume multă, desfăşurarea adunărilor sărbătoreşti, pregătirea actorilor, declamările lor, cuvîntările drăguţilor de avocaţi şi predicile propovăduitorilor Evangheliei.

(François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel**, 88)

3) Astfel, fără nici o împiedicare, gloatele au luat-o de-a valma peste cîmp, prădînd şi jefuind în calea lor, necruţînd nici pe cel avut, nici pe cel sărac, nici casele oamenilor, nici locaşurile sfinte, luînd cu ei boi, cai, vaci, tauri, iepe, viţei, oi, miei, capre, ţapi, găini, claponi, pui de găină, gîşte, gînsaci, raţe, porci, scroafe, godaci.

(François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel**, 91)

4) După care vor cuceri Scoţia, Anglia, Irlanda şi, străbătînd Marea Nisipoasă şi Marea Sarmată, vor cuprinde Prusia, Polonia, Lituania, Rusia, Valahia, Transilvania, Ungaria, Bulgaria şi Turcia.

(François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel**, 104)

5) După aceea îi pun dinainte ţipari de mare cu sos, stacoji, cegă şi nisetru, somotei, raci, scrumbii albastre,

păstrăvi, știuci, bibani, zvîrlugi, cambule, lufari, barbuni, ursini, labani, roșioară, păstrugă proaspătă și afumată, mrene, crapi, ciortani, carași, stavrizi, șalăi, scoici prăjite, lin, langustă, ton, caracudă, chefali, plătică, guvizi, melci, caracatiță și picioare de broască.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 482)

6) Salută pe Panurge, pe fratele Ioan, pe Epistemon, pe Xenoman, pe Gimnast și pe ceilalți slujitori ai tăi, bunii mei prieteni.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 384)

7) — De cînd, mîndro, te-am luat /, Nici un cîntec n-ai cîntat / Și-acuma-i anu-ncheiat /. Ia să-mi cînți un cînticel / Măcar cît de mititel / Să-mi ascult un ceas la el.

(Mihai Eminescu, **Opere alese**, III, 274)

8) Poeții lirici din secolele VII—V î.e.n. au cîntat în imnuri, elegii, ode, epigrame, epitalame etc. vicisitudinile dragostei, frumusețile naturii, anotimpurile, prietenia și ospețele.

(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 43)

9) În răsărit, Labienus, locotenentul lui Antonius, nu reușise să stăvilească atacul parților, care amenințau Lidia, Ionia, Siria și Fenicia.

(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 174)

10) În fiecare zi trimitea fie pe Alexandru Cusin, fie pe Cihodaru, fie pe Făgețel să mă roage să-l iert pe Vlădescu-Răcoasa și să-l primesc în redacție.

(Pamfil Șeicaru, **Nicolae Iorga**, 106)

11) Te întrebi de ce nu i-au judecat în procese publice pe Șliapnikov, Rudzutak, Postîșev, Enukidze, Ciubar, Kosior, ba chiar pe însuși Krîlenko, deși numele lor a fost o podoabă pentru proces.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 301)

12) Citindu-i pe Ganivet, pe Unamuno sau Ortega, îți dai seama că Spania este un paradox ce-i privește direct și pe care nu izbutesc să-l reducă la o formulă rațională.

(Emil Cioran, **Ispita de a exista**, 42)

13) Doar Parsifal, uitînd ce se cuvine /, îl întrebă pe regele-n delir / care tînjea de zece ani mai bine / de dorul întrebării ce nu vine / : — messire, unde-i misticul potir ?

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 70)

14) Ah, să citești în iris, cu năierii / captivi în magma însăși a vederii /, poemul viu pe care-l scrie marea !

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 92)

15) Te sfătuiesc s-o vizitezi.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 51)

16) Îi insulta pe Numez și pe Spenser.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 53)

17) Englezii sosesc pe 3 iulie și nu găsesc pe nimeni.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 43)

18) Poate trebuie să-l întrebăm pe Abulafia.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 29)

19) Curînd, vor veni să ne jefuiască și pe noi, dacă vor fi în stare să-și construiască bărci.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 653)

20) Așadar, concetățenii mei, nu întrebați ce poate face țara voastră pentru voi — întrebați ce puteți face voi pentru țara voastră.

(John F. Kennedy, cf. **Maxime și cugetări din folclorul și literatura americană**, 156)

21) Anton Pann a cunoscut totuși poezia populară, pe care a iubit-o, a cules-o și a publicat-o. El a și co-

mentat-o într-un mod cu totul aparte în comparație cu contemporanii săi.

(Gheorghe Vrabie, Vasile Alecsandri, **Opere**, III, 21)

22) Precipitarea noastră le postulează și le deformează, le creează și le desfigurează, ne leagă de ele.

(Emil Cioran, **Ispita de a exista**, 10)

23) Fulgerul poate lovi pe orișicare.

(**Cugetări persane**, 67)

24) Nerăbdătoare să secătuiască, Franța și-a propus, ca misiune, să le irosească pe ale sale ; a reușit s-o facă, de ajutor fiindu-i orgoliul și zelul agresiv (n-a purtat ea, într-o mie de ani, mai multe războaie decît orice națiune ?)

(Emil Cioran, **Ispita de a exista**, 22)

25) Alexandru a trimis pe cineva să roage preoteasa să-i dea un oracol.

(Plutarh, **Vieți paralele**, III, 69)

26) Cine urmează pe altul nu urmează nimic, nu găsește nimic, adică nu caută nimic.

(Montaigne, **Aforisme**, 81)

27) Lupul mănîncă din carnea altuia, dar și-o linge pe a sa.

(**Proverbe și cugetări italiene**, 80)

28) Defectele altora învață pe înțelept să-și îndrepte pe ale sale.

(Publius Syrus, cf. **Buna-cuviință oglindită în proverbe și maxime din toată lumea**, 74)

29) Pe al doilea, de rezervă, l-a ascuns în biserica din apropiere, de la Zamalik, unde slujea un preot din Austria.

(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete**, 225)

30) Trei coconi ce am avut /, Pe tustrei mi i-ați pierdut !

(Vasile Alecsandri, **Opere**, III, 227)

31) Turcii-n casă iureşea /, Pe tuspatru mi-i prindea / Şi-i ducea de-i închidea / La Stambul, în turnul mare / Ce se-nalţă lîngă mare /, Unde zac feţe domneşti / Şi soli mari împărăteşti.

(Vasile Alecsandri, **Opere**, III, 227)

32) Pe-a doua / Voi sculpta-o-n ritmul eroticelor lesbiene /, Cu care-n Lesbos cîntăreţii şi legendarele nebune / Sărbătoreau pe blonda Venus.

(Ion Minulescu, **Versuri şi proză**, 26)

33) Mi-am imaginat că Ingolf o cifrase pe prima, apoi o sărise pe a doua, o cifrase pe a treia, apoi sărise două şi o cifrase pe a şasea.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 200)

34) L-a apucat de picioare pe cel dintîi, de umeri pe cel de-al doilea, de desagi pe cel de-al treilea, de mînecă pe cel de-al patrulea, de brăcinar pe cel de-al cincilea, iar pe cel din urmă (care îl atinsese la măsea) l-a înşfăcat de fundul nădragilor.

(François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel**, 113)

35) Văzînd răutatea şi ticăloşia ucigaşilor, femeia nu a putut răbda să lase fapta lor nepedepsită şi, la rîndul ei, i-a omorît pe amîndoi.

(François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel**, 353)

36) Le-a evitat cu prudenţă pe amîndouă, mulţumită şi unor protectori puternici.

(N. N. Condeescu, cf. François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel**, 12)

37) Filozofia nu poate coace pîine — dar poate să ni-l procure pe Dumnezeu, poate să ne procure libertatea şi nemurirea.

(Novalis, **Între veghe şi vis. Fragmente romantice**, 197)

38) Dar cei de-acolo n-auziseră niciodată vorbindu-se de Agliè.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 222)

39) Erau toţi deprinşi numai în cele alese ; nu se afla printre ei nici unul care să nu ştie a citi, a scrie şi a cînta din cele mai plăcute instrumente, fiecare vorbea cinci-şase limbi, pricepîndu-se să alcătuiască povestiri şi să potrivească stihuri.

(François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel**, 147)

40) Eşti orgolios cînd ai ceva de pierdut şi umil cînd ai ceva de cîştigat.

(Henry James, cf. **Maxime şi cugetări din folclorul şi literatura americană**, 120)

41) N-aş putea bunăoară face plăcere cafenelei declarînd că am paralizie generală, cum aud spunîndu-se.

(George Călinescu, **Scrisori şi documente**, 51)

42) Acum, mă întrebam în apartamentul lui Belbo, terminînd de citit confesiunile lui, ce trebuie să fac eu ?

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 234)

43) Poţi săpa, poţi adînci, supraetaja, camufla, poţi, oricum, imagina ceva.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 271)

44) O să auzi vorbindu-se de ele.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 59)

45) Drept aceea, Gargantua a poruncit să fie chemat acel călugăr, ca împreună să chibzuiască asupra celor ce mai aveau de făcut.

(François Rabelais, **Gargantua şi Patagruel**, 114)

COMPLEMENTUL INDIRECT

COMPLEMENTUL INDIRECT — TEXTE

1) Care-i acea rugăciune „scurtă și violentă“ pe care Filocalia o recomandă contra slăbiciunilor și spaimelor ?

(Emil Cioran, **Demiurgul cel rău**, 90)

2) Cruzimea ei se abătu apoi asupra rudelor, partizanilor și prietenilor lui Cassandros.

(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 102)

3) Din punct de vedere critic, numai ultima insuficiență păcătuiește împotriva poeziei.

(Constantin Noica, **Semnele Minervei**, 379)

4) Sînt convins că Dumnezeu ne-a dăruit nouă, animalelor, vegetalelor, stelelor și grăunțelor de nisip tot ceea ce avem, toate facultățile, toate proprietățile noastre.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 663)

5) Au fost obligați să împrumute numele de Adonai de la sidonieni și numele de Iehova sau Iao de la sirieni.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 259)

6) Arabi și indieni, ce vă mîndriți / Cu mirt, cu smirnă și cu abanos /, Veniți în țara noastră să priviți / Sămînța unei ierbi mai de folos.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 371)

7) Faţă de femei, sadismul zbirilor n-a cunoscut margini, luînd forme de-a dreptul bolnăvicioase.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 155)

8) Nu voi retracta nici un cuvînt spus împotriva lui.

(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial**, I, 284)

9) — Toate vorbele astea umflate, şterpelite de la Bossuet şi desfăşurate împotriva dumitale, ţi-au fost de folos, îi spuse avocatul.

(Stendhal, **Roşu şi negru**, 423)

10) Şi eram instruiţi ca nişte fiare tinere : mai mult să ne înrăiască şi apoi să ne asmută asupra oricui, după dorinţă.

(Alexandr Soljeniţîn, **Arhipelagul Gulag**, 118)

11) — Rigă spîn, de la sîn /, Mulţumesc Dumitale.

(Ion Barbu, **Poezii. Proză. Publicistică**, 27)

12) Eu, cu picioarele mele reumatice, nu voi rezista, le-am spus alor mei.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 249)

13) Acest din două trupuri templu cui jertfeşte ?

(Ştefan Augustin Doinaş, **Foamea de unu**, 88)

14) Şi am ştiut că mai mult nu se dă nimănui.

(Ştefan Augustin Doinaş, **Foamea de unu**, 125)

15) Nimeni nu le-a propus să mai jure cuiva, pentru că întreaga armată s-a destrămat.

(Alexandr Soljeniţîn, **Arhipelagul Gulag**, 194)

16) Poţi să te bizui pe noi, ca pe braţul tău.

(François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel**, 225)

17) Încît, Domnule din Cafenea, nu te supăra că mă grăbesc să fac plata pentru a mă despărţi de dumneata.

(Constantin Noica, **Semnele Minervei**, 274)

18) Uite-l, ăsta era Rică / : el de nimeni n-avea frică /, de nimeni nu se ferea / cît este lumea de rea.

(Miron Radu Paraschivescu, **Poezii**, 102)

19) — Fraţilor, aud cum duşmanul se apropie şi zăresc pe cîţiva venind asupra noastră.

(François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel**, 124)

20) Şi amîndurora, servitorului şi stăpînului, le plăceau, se spune, cîntecele germane.

(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete**, 128)

21) Celor doi li s-a încredinţat în compensaţie o sarcină de care s-au achitat admirabil.

(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete**, 67)

22) — Dacă e adevărat, cum ne învaţă Platon, regele filozofilor, că ştiinţa şi înţelepciunea sînt întrupate aievea, iar chipul lor viu poate fi văzut de ochii omului, drept ar fi ca lumea să nu se mai sature privindu-le.

(François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel**, 209)

23) Să ne mulţumim a ne apăra împotriva hoţilor numiţi cuceritori.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 577)

COMPLEMENTUL INDIRECT — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

1) **contra slăbiciunilor şi spaimelor** — complement indirect (multiplu); exprimat prin substantive comune, genul feminin, numărul plural, articulate cu articol hotărît **(-lor)**, cazul genitiv cu prepoziţie **(contra)**.

2) **asupra rudelor, partizanilor şi prietenilor** — complement indirect (multiplu); exprimat prin substantive comune, genul feminin **(asupra rudelor)** şi genul mascu-

lin **(partizanilor, prietenilor)**, numărul plural, articulate cu articol hotărît **(-lor)**, cazul genitiv cu prepoziţie **(asupra)**.

3) **împotriva poeziei** — complement indirect (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-i)**, cazul genitiv cu prepoziţie **(împotriva)**.

4) **nouă, animalelor, vegetalelor, stelelor şi grăunţelor** — complement indirect (multiplu); exprimat prin pronume personal propriu-zis, formă accentuată (dublat prin anticipare cu ajutorul formei neaccentuate de dativ **ne-**), persoana I, numărul plural, genul masculin, cazul dativ, şi prin substantive comune, genul neutru **(animalelor)** şi genul feminin **(vegetalelor, stelelor, grăunţelor)**, numărul plural, articulate cu articol hotărît **(-lor)**, cazul dativ.

5) **de la sidonieni** — complement indirect (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul masculin, numărul plural, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziţie **(de la)**;
de la sirieni — complement indirect (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul masculin, numărul plural, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziţie **(de la)**.

6) **cu mirt, cu smirnă şi cu abanos** — complement indirect (multiplu); exprimat prin substantive comune, genul masculin **(mirt, abanos)** şi genul feminin **(smirnă)**, numărul singular, nearticulate, cazul acuzativ cu prepoziţie **(cu)**.

7) **faţă de femei** — complement indirect (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul plural, nearticulat, cazul acuzativ cu locuţiune prepoziţională **(faţă de)**.

8) **împotriva lui** — complement indirect (simplu); exprimat prin pronume personal propriu-zis, persoana a III-a, numărul singular, genul neutru **(el/comunismul)**, formă accentuată, cazul genitiv cu prepoziţie **(împotriva)**.

9) **împotriva dumitale** — complement indirect (simplu); exprimat prin pronume personal de politeţe sau de reverenţă, persoana a II-a, numărul singular, genul masculin, cazul genitiv cu prepoziţie **(împotriva)**;
ţi — complement indirect (simplu); exprimat prin pronume personal propriu-zis, formă neaccentuată, persoana a II-a, numărul singular, genul masculin, cazul dativ;
ii — complement indirect (simplu); exprimat prin pronume personal propriu-zis, formă neaccentuată, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin, cazul dativ;
de la Bossuet — complement indirect (simplu); exprimat prin substantiv propriu, genul masculin, numărul singular, cazul acuzativ cu prepoziţie **(de la)**.

10) **asupra oricui** — complement indirect (simplu); exprimat prin pronume nehotărît, numărul singular, cazul genitiv cu prepoziţie **(asupra)**.

11) **Dumitale** — complement indirect (simplu); exprimat prin pronume personal de politeţe sau de reverenţă, persoana a II-a, numărul singular, genul masculin, cazul dativ.

12) **alor mei** — complement indirect (simplu); exprimat prin pronume posesiv cu valoare substantivală, persoana I, numărul plural, genul masculin, cazul dativ, dublat prin anticipare cu ajutorul formei neaccentuate de dativ a pronumelui personal **(le-)**.

13) **cui** — complement indirect (simplu); exprimat prin pronume interogativ, numărul singular, cazul dativ.

14) **nimănui** — complement indirect (simplu); exprimat prin pronume negativ, numărul singular, cazul dativ.

15) **le** — complement indirect (simplu) ; exprimat prin pronume personal propriu-zis, formă neaccentuată, persoana a III-a, numărul plural, genul masculin, cazul dativ ;
cuiva — complement indirect (simplu) ; exprimat prin pronume nehotărît, numărul singular, cazul dativ.

16) **pe noi** — complement indirect (simplu) ; exprimat prin pronume personal propriu-zis, formă accentuată, persoana I, numărul plural, genul masculin, cazul acuzativ cu prepoziție **(pe)**.

17) **de dumneata** — complement indirect (simplu) ; exprimat prin pronume personal de politețe sau de reverență, persoana a II-a, numărul singular, genul masculin, cazul acuzativ cu prepoziție **(de)**.

18) **de nimeni** — complement indirect (simplu) ; exprimat prin pronume negativ, numărul singular, cazul acuzativ cu prepoziție **(de)**.

19) **asupra noastră** — complement indirect (simplu) ; exprimat prin adjectiv posesiv, genul feminin, numărul singular, persoana I, cazul acuzativ cu prepoziție de genitiv **(asupra)**.

20) **amîndurora** — complement indirect (simplu) ; exprimat prin numeral colectiv cu valoare substantivală, genul masculin, numărul plural, cazul dativ, dublat prin reluare cu ajutorul formei neaccentuate de dativ a pronumelui personal propriu-zis **(le)**.

21) **celor doi** — complement indirect (simplu) ; exprimat prin numeral cardinal cu valoare substantivală, genul masculin, numărul plural, cazul dativ, dublat prin reluare cu ajutorul formei neaccentuate de dativ a pronumelui personal propriu-zis **(li)** ;
de care — complement indirect (simplu) ; exprimat prin pronume relativ cu valoare substantivală, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ cu prepoziție **(de)**.

22) **privind** — complement indirect (simplu) ; exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea a IV-a, modul gerunziu, diateza activă.

23) **a ne apăra** — complement indirect (simplu) ; exprimat prin verb predicativ, intranzitivizat, conjugarea I, modul infinitiv, timpul prezent, diateza reflexivă ;
împotriva hoţilor — complement indirect (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul masculin, numărul plural, articulat cu articol hotărît **(-lor)**, cazul genitiv cu prepoziţie **(împotriva)**.

DE REŢINUT :

a) sub aspect semantic, complementul indirect indică : obiectul căruia i se atribuie o acţiune sau o însuşire, obiectul la care se referă o acţiune sau o însuşire, obiectul asemănării sau al interiorizării, obiectul orientării sau obiectul vizat pentru schimb, obiectul căruia i se împotriveşte subiectul ori sfera unei selecţii, obiectul ca punct de plecare sau punct de sosire al unei transformări, obiectul care provoacă o reacţie din partea subiectului, obiectul acţiunii sugerate de o interjecţie, destinatarul obiectului exprimat printr-un substantiv cu funcţie sintactică de complement direct al unei interjecţii predicative, acţiunea la care se referă acţiunea sau starea determinată, acţiunea la care se referă însuşirea determinată (a se vedea Ştefan Dincescu, **Sintaxa propoziţiei**, p. 94-96) ;

ă) complementul indirect determină verbe (locuţiuni verbale) tranzitive sau intranzitive, la orice diateză, la moduri personale ori nepersonale, adjective (locuţiuni adjectivale), adverbe, interjecţii predicative sau nepredicative, tranzitive sau intranzitive ;

b) întrebările complementului indirect sînt : **împotriva cui ?, asupra cui ?, contra cui ?** (pentru genitiv), **cui ?** (pentru dativ), **despre cine ?, despre ce ?, pentru cine ?,**

pentru ce?, de cine?, de ce?, de la cine?, de la ce?, față de cine?, față de ce?, cu cine?, cu ce?, din cine?, din ce?, în cine?, în ce?, la cine?, la ce?, pe cine?, pe ce? etc. (pentru acuzativ);

c) complementul indirect se exprimă prin substantive în cazul genitiv cu prepoziție **(asupra, împotriva, contra, în contra)**; prin substantive în cazul dativ fără prepoziție; prin substantive în cazul acuzativ cu prepoziții sau cu locuțiune prepozițională **(față de)**; prin pronume (personale propriu-zise, de politețe, posesive, demonstrative, interogative, relative, nehotărîte, negative) în cazul genitiv cu prepoziție **(asupra, contra, împotriva)**, în cazul dativ fără prepoziție sau în cazul acuzativ cu prepoziții ori locuțiune prepozițională **(față de)**; prin numerale cardinale, ordinale și colective în cazul genitiv cu prepoziție **(asupra, contra, împotriva)**, în cazul dativ fără prepoziție, în cazul acuzativ cu prepoziții ori locuțiune prepozițională **(față de)**; prin adjective pronominale posesive în cazul acuzativ cu prepoziții de genitiv **(asupra, contra, împotriva)**; prin verbe la moduri nepersonale (infinitiv, gerunziu, supin);

d) cînd se exprimă prin substantive, pronume ori numerale în cazul dativ, complementul indirect se dublează prin reluare sau prin anticipare, dublarea realizîndu-se cu ajutorul formelor neaccentuate de dativ ale pronumelui personal propriu-zis sau reflexiv;

e) antepus ori postpus regentului său, complementul indirect nu se izolează prin virgulă de acesta.

COMPLEMENTUL INDIRECT

(TEXTE PENTRU VERIFICAREA CUNOȘTINȚELOR)

1) Ne răzvrătim împotriva dreptății și a nedreptății, împotriva războiului și a păcii, împotriva semenilor și a zeilor.

(Emil Cioran, **Ispita de a exista**, 13)

2) Numai Germania ne poate apăra în contra rușilor, zise Camil.

(Mihail Sebastian, **Jurnal, 1935—1944**, 245)

3) Așa se răzbună zeii asupra celor care nu le dau cinstea cuvenită. Bachus asupra podgorenilor, Ceres asupra plugarilor, Pomona asupra grădinarilor, Neptun asupra corăbierilor, Vulcan asupra fierarilor și așa mai departe.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 331)

4) Aliații au deținut din timp informații despre atacul pregătit de Hitler contra Occidentului.

(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete**, 93)

5) De cînd s-a întors din Egipt, nu face decît să se agite, să se expună admirației, urii, suspiciunii și ridicolului, nu face decît să se compromită inutil.

(Curzio Malaparte, **Tehnica loviturii de stat**, 64)

6) Nu există nenorocire pe care să n-o putem atribui, după plac, fie unei erori a Providenței, fie indiferenței hazardului, fie, în fine, inflexibilității destinului.

(Emil Cioran, **Demiurgul cel rău**, 42)

7) Jurăm pe-un astru fără asfințit /, pe singele rămas nedespărțit /, pe gloria izvorului în zori /, pe nimb de vulturi răzvrătiți în nori /, pe blîndul echinocțiu de argint / și sabia cu vîrf de mărgărint /, jurăm pe-albaștrii, tutelarii zei /, pe ziua-aceasta arcuind scîntei /, pe stînca neclintită de furtuni /, pe înfrunzirea sacrilor goruni /, pe guri de iarbă, șoapte de eroi /, pe tot ce dăinuie mai pur în noi / și pe sămînța vie din pămînt /, jurăm cu toți, pe toate cîte sînt /, să stăm de veghe-acestui jurămînt !

(Vasile Nicolescu, **Corabia de sunete**, 151)

8) În finalul capitolului privitor la doină, am dori să subliniem lupta ce se dă în sufletul colportorului anonim între tradiție și inovație, între clișeul itinerant și tendința către inedit manifestată de acesta.

(Gheorghe Vrabie, **Retorica folclorului**, 269)

9) De junghi să aibă parte și de lance /, De bîtă noduroasă și de spată /, De paloș zdravăn, de cîrlig de cange /, De ghiont cu ghioagă-n ghinturi ferecată /, De suliță călită, de săgeată /, De furcă, de țapină, de baltag /, De furi pîndind la coturi de drumeag / Să-i hăcuie, să-i jefuie de pungă /, Să-i spintece, în inimi să-i împungă /, La beregăți să-i sîngere puțin / ; În beciuri de Ghehénă să ajungă /, Crîșmarii care toarnă apă-n vin !

(François Villon, **Poezii**, 342)

10) Zadarnic se va preschimba în lebădă, în taur, în satir, în ploaie de aur, în bărbat înșelat (cum a făcut cînd i-a răpit fecioria Junonei), în vultur, în berbec, în porumbel (ca atunci cînd s-a îndrăgostit de Ftio, fecioara din Egina), în flacără, în șarpe, în purice, în atomii lui Epicur și în alte atîtea meșteșugite întrupări.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 282)

11) — Dumnezeu s-a milostivit să mă facă să înțeleg cît păcătuiam față de el, față de copii, față de soțul meu, urmă doamna de Rênal.

(Stendhal, **Roșu și negru**, 195)

12) La toți călugării smeriți /, la cerșetori și cuvioase /, la pierde-vară, la pîrliți /, la slugi, la fetele frumoase / ce umblă-n straie de mătase /, la fanți sfielnici din născare / ce poartă cizme arătoase /, — eu tuturor le cer iertare / ! Fetițelor ce prind iubiți / cu țîțele din bluză scoase /, la hoți în certuri nărăviți /, borfași ce vînd boarfe soioase /, la tonți, la toante, blegi, blegoase / ce merg de-a valma pe cărare /, la văduve și la mucoase /, — eu tuturor le cer iertare !

(François Villon, **Poezii**, 131)

13) Unele au rădăcinile înfipte în trecutul îndepărtat, comuncind ceva despre domnitori și supuși, despre lupta dintre otomani și pămînteni, dintre haiduci și stăpînitori, despre tătari și cei luați și duși în depărtări.

(Gheorghe Vrabie, **Retorica folclorului**, 171)

14) Oamenii lui Gargantua s-au aruncat asupra lor lovindu-i cu toată puterea, dar ghiulelele și săgețile zvîrlite de pe ziduri le pricinuiau alor noștri pierderi grele.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 133)

15) Vreo cîțiva din ceata lui Picrocol, scăpînd de sub bătaia puștilor, s-au aruncat valvîrtej asupra alor noștri, dar s-au pomenit împresurați și azvîrliți la pămînt.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 133)

16) Prinsul a răspuns că i se dă rob, fiind gata să lupte alături de ei împotriva alor lui, dacă Dumnezeu îl va ține în viață.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 232)

17) Pe toți călăreții îi trîntise, zdrobindu-i unuia grumazul, altuia picioarele, unuia fălcile, altuia țeasta capului.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 68)

18) Prințese erau destule, dar el nu putea să știe dacă erau cu adevărat prințese, fiindcă tuturora le lipsea cîte ceva.

(Andersen, **Basme**, 7)

19) — Asta-i vocea nevinovăţiei — a zis tatăl copilului şi a spus în şoaptă şi altora ce vorbise copilul.

(Andersen, **Basme**, 17)

20) Esenţialul era să nu îngăduie niciodată, nimănui, în nici o situaţie, chiar capitală, de a-i viola integritatea.

(Norman Mailer, cf. **Maxime şi cugetări din folclorul şi literatura americană**, 147)

21) Cu cearceaful tras peste cap, profitînd de liniştea ce s-a aşternut peste ghetou, mă pot gîndi, netulburat de nimeni, la ai mei.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 234)

22) Nu se discută / De-al meu / Şi de-al tău /, Ţara / Cu cîntul viguros / Înainte /, Şi-apoi, oriunde.

(George Bacovia, **Versuri şi proză**, 110)

23) Doru-mi-i de Dumneavoastră / : ca unui zid — de o fereastră.

(Nicolae Dabija, **Aripă sub cămaşă**, 51)

24) Ura pe care marchizul o nutrea faţă de noi era tot atît de mare pe cît de mare îi era şi teama, adică nemărginită.

(Stendhal, **Mănăstirea din Parma**, 18)

25) O pupilă / acoperită cu orfir se uită / din ce în ce mai insistent la mine.

(Ştefan Augustin Doinaş, **Foamea de unu**, 150)

26) Crede că l-am păcălit în toată povestea asta şi se arată foarte pornit împotriva mea.

(Stendhal, **Roşu şi negru**, 198)

27) Dacă matematica socoteşte în parale ori în galbeni, dacă retorica apără adevărul sau minciuna, le este ambelor perfect egal.

(Goethe, **Maxime şi reflecţii**, 154)

28) Fără s-o sfătuiască nimeni, fata are minunata idee de a se spovedi fostului duhovnic Chélan și, totodată, noului duhovnic, ca să le povestească amîndurora amănunte în legătură cu amorurile lui Julien.

(Stendhal, **Roșu și negru**, 140)

29) Cine va cunoaște corespondența celor zece precepte ale celor ce se apără prin conjugarea adevărului astrologic cu adevărul teologic va vedea din fundamentul precedentului meu raționament că, orice ar spune ceilalți cabaliști, primul precept corespunde primei numărători, al doilea — celei de-a doua, al treilea — celei de-a treia, al patrulea — celei de-a șaptea, al cincilea — celei de-a patra, al șaselea — celei de-a cincea, al șaptelea — celei de-a noua, al optulea — celei de-a opta, al nouălea — celei de-a șasea, al zecelea — celei de-a zecea.

(Giovanni Pico della Mirandola, **Raționamente**, 97)

30) Lucru ciudat: poeții exultă cînd nu pricep ce se înșiră despre ei.

(Emil Cioran, **Mărturisiri și anateme**, 8)

31) Această a doua mișcare nu este de aceeași natură semiotică cu prima.

(Umberto Eco, **Lector in fabula**, 163)

32) Faptul o roade, sînt sigur, dar încetișor, cu răbdare; ea iese învingătoare, nu e capabilă nici de a se consola, nici de a se abandona răului ei.

(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 30)

33) Ceea ce se trece repede, oricît de măreț ar părea, n-are nici o valoare; numai ceea ce e durabil e demn de a fi prețuit.

(Giovanni Pascoli, cf. **Proverbe și cugetări italiene**, 54)

COMPLEMENTUL DE AGENT

COMPLEMENTUL DE AGENT — TEXTE

1) Lumea se înșela, era amăgită de către invidioși, dar, la urma urmei, ce putea face ?

(Stendhal, **Roșu și negru**, 141)

2) Bătute de furtuni, de vînt și ploi /, Cu timpul cad palatele regale / Și zboară stol de lilieci prin sale /, Clocesc pe scumpe tronuri cucuvăi / Și regi ajung paiangenii-n odăi /, Iar pe-unde vi-ați plimbat mărirea seacă / Șopîrle și guzgani au să petreacă !

(George Coșbuc, **Poezii**, 267)

3) Ca ediția de față să oglindească cît mai bine opera tipărită de poet, precum și ecourile ei în epocă, am reprodus traducerea în limba franceză făcută de el însuși.

(Gheorghe Vrabie, **Vasile Alecsandri, Opere**, III, 94)

4) Chemat de ai săi cu disperare, în Macedonia, plecă imediat spre nord, găsi strîmtoarea Termopile închisă de etolieni, aliații Olympiei, și trecu pe mare în Tesalia.

(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 102)

5) Dacă, -mpletind folos și desfătare /, Un scriitor de toți e lăudat /, Nu te-ndoi, vei fi la cinste mare / ; De-aceasta poți să fii încredințat /, Căci scrisul tău

pe glumă-ntemeiat /, Bogate-nvăţături ne-a dăruit /, Ca-n vremuri, înţeleptul Democrit / Rîzînd de întîmplările-omeneşti.

(François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel, 152**)

6) Ei nu se ating de demnitatea nimănui şi, după cum nu stînjenesc pe nimeni, nu sînt nici ei de nimeni stînjeniţi şi sînt bineveniţi pretutindeni.

(Novalis, **Intre veghe şi vis. Fragmente romantice**, 109)

7) Aflîndu-se în corespondenţă cu părintele Pirard, pentru o cauză urmărită cu pasiune de amîndoi, marchizul îndrăgi pînă la urmă felul de a fi al acestuia.

(Stendhal, **Roşu şi negru**, 181)

8) Astfel secretul cîntecului popular stă într-un singur cuprins recitativ, un simplu înţeles al primei strofe, reluat de a doua şi următoarea cu tendinţa de a explica şi de a accentua.

(Gheorghe Vrabie, **Vasile Alecsandri, Opere**, III, 49)

COMPLEMENTUL DE AGENT — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

1) **de către invidioşi** — complement de agent (simplu); exprimat prin substantiv comun, provenind din adjectiv prin conversiune, genul masculin, numărul plural, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziţie **(de către)**.

2) **de furtuni, de vînt şi ploi** — complement de agent (multiplu); exprimat prin substantive comune, genul feminin (de **furtuni, ploi**) şi genul neutru (**de vînt**), numărul plural (de **furtuni, ploi**) şi numărul **singular** (**de vînt**), nearticulate, cazul acuzativ cu prepoziţie **(de)**.

3) **de poet** — complement de agent (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul masculin, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziţie **(de)**;

de el — complement de agent (simplu) ; exprimat prin pronume personal propriu-zis, formă accentuată, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin, cazul acuzativ cu prepoziție **(de).**

4) **de ai săi** — complement de agent (simplu) ; exprimat prin pronume personal posesiv cu valoare substantivală, persoana a III-a, numărul plural, genul masculin, cazul acuzativ cu prepoziție **(de) ;**
de etolieni — complement de agent (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul masculin, numărul plural, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziție **(de).**

5) **de toți** — complement de agent (simplu) ; exprimat prin pronume nehotărît cu valoare substantivală, genul masculin, numărul plural, cazul acuzativ cu prepoziție **(de).**

6) **de nimeni** — complement de agent (simplu) ; exprimat prin pronume negativ, numărul singular, cazul acuzativ cu prepoziție **(de).**

7) **de amîndoi** — complement de agent (simplu) ; exprimat prin numeral colectiv cu valoare substantivală, genul masculin, numărul plural, cazul acuzativ cu prepoziție **(de).**

8) **de a doua și următoarea** — complement de agent (multiplu) ; exprimat prin numeral ordinal cu valoare substantivală **(a doua** — genul feminin, numărul singular) și prin substantiv comun, provenind din adjectiv prin conversiune **(următoarea** — genul feminin, numărul singular), cazul acuzativ cu prepoziție **(de).**

DE REȚINUT :

a) complementul de agent sau subiectul logic, arătînd cine realizează acțiunea suportată de către subiectul gramatical, determină verbe (locuțiuni verbale) întrebuințate la diateza pasivă, la moduri personale sau nepersonale, verbe (locuțiuni verbale) întrebuințate la

diateza reflexivă cu sens pasiv, la moduri personale ori nepersonale, dar și participii cu sens pasiv ;

ă) identificabil prin întrebările **de cine ?, de către cine ?, de ce ?**, complementul de agent se exprimă prin substantive comune sau proprii în cazul acuzativ, precedate de prepoziții **(de** și **de către)** ; prin pronume personale propriu-zise, de politețe, posesive, demonstrative, interogative, relative, nehotărîte, negative în cazul acuzativ, precedate de prepoziții **(de** și **de către)** ; prin numerale cardinale, ordinale sau colective în cazul acuzativ, precedate de prepoziții **(de** și **de către)** ;

b) cînd se exprimă printr-o singură parte de vorbire, complementul de agent este simplu ; cînd se exprimă prin mai multe părți de vorbire coordonate, complementul de agent este multiplu ;

c) antepus ori postpus regentului său, complementul de agent nu se izolează prin virgulă de acesta.

COMPLEMENTUL DE AGENT

(TEXTE PENTRU VERIFICAREA CUNOȘTINȚELOR)

1) De suliță, de lance aruncată /, de ghioagă și de buzdugan strunjit /, de bardă, de săgeată ferecată /, de paloș, de baltag și de cuțit /, de țeapă și de furcă otrăvită /, de iatagan, de cange, de custură / și de bandiți pîndind la cotitură / să fie dați grămadă la pămînt /, străpunși în inimi, sfîrtecați pe rînd /, tăiați la beregăți să-i rupă chinul / și-n fund de iad să stea cît mai curînd / crîșmarii care ne botează vinul!

(François Villon, **Poezii**, 175)

2) De soare-am fost uscați și înnegriți /, Dați cu leșie și spălați de ploi /; De corbi și găi ni-s ochii ciuguliți /, Ni-e geana smulsă, bărbile-n noroi /; Nicicînd șederii n-om mai fi meniți /, Că-n fel și chip ne-ntoarce vîntul, iată /, Și-ntruna, cum îi place lui să bată /, Împunși de ciori ca niște degetare.

(François Villon, cf. Șt. Aug. Doinaș, **Atlas de sunete fundamentale**, 28)

3) Au încercat, rînd pe rînd, toate mijloacele arătate de Vitruviu, Alberti, Euclide, Teon, Arhimede și Hero, în De Arhitectura, De re oedificatoria și De ingeniis, dar degeaba, că nimic n-au isprăvit.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 171)

4) Aici fu corbul jumulit în lege / De Hercule din Lybia barbară.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 44)

5) Repudierea și moartea Octaviei, cerute insistent de Poppaea, au fost aranjate de către Tigellinus.

(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 270)

6) De astă dată prînzea singură, într-o liniște de moarte, servită de Iras și Charmion, credincioasele sclave de totdeauna.

(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 207)

7) În acel moment, regele Alexandru al Epirului se găsea plecat cu oastea în Italia sudică, chemat de orașul Tarent, atacat de către lucani și bruti, populații din interiorul peninsulei.

(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 96)

8) Acesta fusese jignit de Attalos, fără ca regele să-i ia apărarea.

(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 92)

9) Odată regele mort, cei șapte fură convocați imediat de către Perdiccas, comandantul cavaleriei și cel ce deținuse primul loc ierarhic după Alexandru.

(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 112)

10) Trimis cu trupe de către Caesar, în Africa, ca să alunge de acolo pe Cato cel Tînăr, Curio și-a pierdut armata și viața.

(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 142)

11) Erosul din Thespiai fusese lucrat de Praxiteles ca un simbol al iubirii sale pentru Phryne.

(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 78)

12) Zis de lăutar, cîntecul popular înfățișează orizontul de viață al acestuia, imagini și un limbaj care, cu toate că au legături cu limbajul comun al tuturora, sînt totuși o creație a acestuia.

(Gheorghe Vrabie, **Retorica folclorului**, 272)

13) Unele păreri, valoroase în această privință, sînt exprimate și de Bălcescu, de Bolliac și alți scriitori din preajma revoluției de la 1848.

(Gheorghe Vrabie, **Vasile Alecsandri, Opere**, III, 34)

14) Marcu îl întrebă din ce neam se trage și află că precocele viteaz e chiar fiul său, născut de o birtășiță.

(Adrian Fochi, **Valori ale culturii populare românești**, I, 251)

15) Telemah, inspirat de Minerva, îi convinge să nu-l asculte pe Dioscorus și să-l trimită lui Adraste, legat fedeleș.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 579)

16) Bartolo și Don Basilio au fost foarte bine interpretați de artiștii noștri români.

(Cella Delavrancea, **Dintr-un secol de viață**, 370)

17) Vorbești despre praf exterminator ? E vreo otravă inventată de Anitus și Melitus pentru a scăpa pămîntul de filozofi ?

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 716)

18) Octavian, spunînd că îi acordă și aceste lucruri și că o va trata cum nu se așteaptă ea, a plecat de acolo, socotind că o păcălise, dar în realitate fiind păcălit el de ea.

(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 206)

19) Mama era întrebată de cineva / Cît piper să pună-n mîncare.

(Ileana Mălăncioiu, **Poezii**, 132)

20) Tolerat astfel de unii, exaltat de alții, admis cu entuziasm de bunul simț obștesc, imperativul lui Socrate se pregătea să intre maiestuos în secolul al XX-lea.

(Constantin Noica, **Semnele Minervei**, 439)

21) Debutînd în proză cu bucăţi memorialistice, scriitorul lasă să se vadă că din anii copilăriei şi ai primei tinereţi a fost fermecat nu numai de basme, dar şi de poezia populară, pe care a ascultat-o zisă de unii din cîntăreţii de la curte.

(Gheorghe Vrabie, **Vasile Alecsandri, Opere**, III, 36)

22) Vitejia inimii sale şi calitatea stoicismului său nu vor putea fi egalate de nimeni.

(Gheorghe Buzatu, **Mareşalul Antonescu**, 41)

23) Soarta cărţilor nu mi-e cunoscută, dar corpul bibliotecii a fost văzut de Aurel nevîndut într-o consignaţie.

(Cezar Ivănescu, Stela Covaci, **Timpul asasinilor**, 302)

24) Mărul biblic a fost altoit de Adam şi Eva prin metoda clasică a fecundării.

(Mihai Pauliuc, **Preţul hîrtiei**, 98)

25) Îmi aduc aminte de un Choral de Bach cîntat de dînsa cu o simplitate de o nobleţă impresionantă.

(Cella Delavrancea, **Dintr-un secol de viaţă**, 366)

26) De ce oare nu sînt întrebată nimic şi de nimeni despre procesele politice studenţeşti din perioada 1956—1958 şi mai ales despre posibila implicare a lui Labiş într-unul din aceste procese dacă ar fi supravieţuit ?

(Cezar Ivănescu, Stela Covaci, **Timpul asasinilor**, 237)

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE LOC

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE LOC — TEXTE

1) Și toată iarna, apoi, corabia de lumini / Deasupra lumii uimite se clatină.

(Geo Bogza, **Orion**, 263)

2) Vin țînțarii, lăutarii, gîndăceii, cărăbușii /, Iar mireasa viorică i-aștepta-ndărătul ușii.

(Mihai Eminescu, **Poezii**, 395)

3) Urlau jandarmii, țipau curierii, alergînd de-a lungul barăcilor.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 331)

4) Ajuns în josul scării, am ridicat capul.

(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 112)

5) În dosul geamurilor, obiectele albăstrii defilează sacadat, rigide și friabile.

(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 164)

6) Tropote de cai, surde tropote părînd din vechime, se aud și azi în lungul Oltului.

(Geo Bogza, **Cartea Oltului**, 153)

7) Vulpi argintii, formînd un cerc /, S-au așezat în jurul lunii !

(Nicholas Catanoy, **Walum Olum**, 71)

8) De cîtă vreme stă Hanibal în fața zidurilor cetății Gereonium, o biată fortăreață a Apuliei, de parcă s-ar găsi în fața zidurilor Cartaginei însăși.

(Titus Livius, **Ab urbe condita**, II, 110)

9) Dinspre casele lor se propagă / murmurul stingerii.

(Mircea Ciobanu, **Poeme**, 11)

10) Printre măslini, smochini și cipri, pare-mi-se / C-aș fi putut să fiu Ahile sau Ulise.

(George Călinescu, **Poezii. Teatru. Nuvele**, 68)

11) Dincolo de toate aceste ceruri se află Dumnezeul cerurilor.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 606)

12) În această vreme, unele insule s-au cutremurat, au fost inundate, marea polară a uitării clipocește deasupra lor.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 5)

13) Dumneata, domnule Drugan, ai protestat vreodată, în vreun fel oarecare, împotriva abuzurilor pe care le vedeai petrecîndu-se în jurul dumitale ?

(Zaharia Stancu, **Rădăcinile sînt amare**, 59)

14) Impresionați de aspectul reginei și frămîntați de amintirile unui strălucit trecut legat de atîția regi pe care ea îi reprezenta acum, asasinii se opriră în fața ei.

(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 104)

15) Văd bine : o sete de dominație insațiabilă agită sîngele-i impur, o sudoare arzătoare îl inundă, un soi de abur grețos se împrăștie în jurul lui.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 159)

16) Să fie țesălat zdravăn acest Calchas care a venit înspre noi.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 635)

17) Îi auzi glasul și, aproape în aceeași clipă, îl văzu așezîndu-se lîngă ea.
(Stendhal, **Roșu și negru**, 61)

18) Noi nu-i vedem, iar ei, invizibili, acționează în jurul nostru.
(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 34)

19) Mă ridic, totul se rotește în jurul meu.
(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 162)

20) Acuma stă deasupra ta, anume /, ca peste-o urnă care s-a umplut.
(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 72)

21) Acolo se afla oracolul de la Dodona ; acolo exista credința că foșnetul frunzelor de copaci nu este altceva decît glasul misterios al lui Zeus, transmițînd celor ce veneau să afle voința divină, gîndurile creatorului suprem.
(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 87)

22) Mengele, cu o ușoară zvîcnire a mîinii, le-a trimis pe toate trei spre stînga.
(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 164)

23) Aceasta e fața trăind dedesubt / a lumii, obrazul de taină / : integru, statornic, în veci necorupt /, mereu despuiat de orice haină.
(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 33)

24) Cînd nu mai am acasă ce să sper /, aici găsesc țărînă, apă, cer / : aici penații Romei sînt cu mine.
(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 69)

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE LOC — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

1) **deasupra lumii** — complement circumstanțial de loc (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît (**-i**), cazul genitiv cu prepoziție (**deasupra**).

2) **indărătul ușii** — complement circumstanțial de loc (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-i)**, cazul genitiv cu prepoziție **(îndărătul)**.

3) **de-a lungul barăcilor** — complement circumstanțial de loc (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul plural, articulat cu articol hotărît **(-lor)**, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(de-a lungul)**.

4) **în josul scării** — complement circumstanțial de loc (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-i)**, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(în josul)**.

5) **în dosul geamurilor** — complement circumstanțial de loc (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul neutru, numărul plural, articulat cu articol hotărît **(-lor)**, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(în dosul)**.

6) **în lungul Oltului** — complement circumstanțial de loc (simplu) ; exprimat prin substantiv propriu, genul neutru, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-lui)**, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(în lungul)**.

7) **în jurul lunii** — complement circumstanțial de loc (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-i)**, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(în jurul)**.

8) **în fața zidurilor** — complement circumstanțial de loc (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul neutru, numărul plural, articulat cu articol hotărît **(-lor)**, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(în fața)**.

9) **dinspre casele** — complement circumstanțial de loc (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul fe-

minin, numărul plural, articulat cu articol hotărît (-le), cazul acuzativ cu prepoziție (dinspre).

10) **printre măslini, smochini și cipri** — complement circumstanțial de loc (multiplu) ; exprimat prin substantive comune, genul masculin, numărul plural, nearticulate, cazul acuzativ cu prepoziție (**printre**).

11) **dincolo de ceruri** — complement circumstanțial de loc (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul neutru, numărul plural, nearticulat, cazul acuzativ cu locuțiune prepozițională (**dincolo de**).

12) **deasupra lor** — complement circumstanțial de loc (simplu) ; exprimat prin pronume personal, accentuat, genul feminin, persoana a III-a, numărul plural, cazul genitiv cu prepoziție (**deasupra**).

13) **în jurul dumitale** — complement circumstanțial de loc (simplu) ; exprimat prin pronume personal de politețe, persoana a II-a, numărul singular, genul masculin, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională (**în jurul**).

14) **în fața ei** — complement circumstanțial de loc (simplu) ; exprimat prin pronume personal, accentuat, persoana a III-a, numărul singular, genul feminin, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională (**în fața**).

15) **în jurul lui** — complement circumstanțial de loc (simplu) ; exprimat prin pronume personal, accentuat, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională (**în jurul**).

16) **înspre noi** — complement circumstanțial de loc (simplu) ; exprimat prin pronume personal, accentuat, persoana I, numărul plural, genul masculin, cazul acuzativ cu prepoziție (**înspre**).

17) **lîngă ea** — complement circumstanțial de loc (simplu) ; exprimat prin pronume personal, accentuat, persoana

a III-a, numărul singular, genul feminin, cazul acuzativ cu prepoziție **(lîngă)**.

18) **în jurul nostru** — complement circumstanțial de loc (simplu); exprimat prin adjectiv posesiv, genul masculin, numărul singular, persoana I, cazul acuzativ cu locuțiune prepozițională de genitiv **(în jurul)**.

19) **în jurul meu** — complement circumstanțial de loc (simplu); exprimat prin adjectiv posesiv, genul masculin, numărul singular, persoana I, cazul acuzativ cu locuțiune prepozițională de genitiv **(în jurul)**.

20) **deasupra ta** — complement circumstanțial de loc (simplu); exprimat prin adjectiv posesiv, genul feminin, numărul singular, persoana a II-a, cazul acuzativ cu prepoziție de genitiv **(deasupra)**.

21) **acolo** — complement circumstanțial de loc (simplu); exprimat prin adverb de loc.

22) **dedesubt** — complement circumstanțial de loc (simplu); exprimat prin adverb de loc.

23) **acasă** — complement circumstanțial de loc (simplu); exprimat prin adverb de loc;
aici — complement circumstanțial de loc (simplu); exprimat prin adverb de loc.

24) **spre stînga** — complement circumstanțial de loc (simplu); exprimat prin locuțiune adverbială de loc.

DE REȚINUT:

a) complementul circumstanțial de loc — identificabil prin întrebările **unde?, de unde?, pe unde?, pînă unde?, încotro?, dincotro?** — arată spațiul în care se desfășoară o acțiune; direcția desfășurării unei acțiuni; spațiul în care se manifestă o stare ori o însușire; punctul de plecare al realizării unei acțiuni; punctul de sosire al realizării unei acțiuni; spațiul parcurs;

a) complementul circumstanţial de loc determină verbe (locuţiuni verbale) întrebuinţate la moduri personale sau nepersonale ; adjective participiale ; adverbe de loc ; interjecţii predicative ;

b) complementul circumstanţial de loc se exprimă prin substantive comune sau proprii în cazul genitiv, precedate de prepoziţii **(asupra, deasupra, împrejurul, înaintea, înapoia, dinaintea, îndărătul, dedesubtul)** ori de locuţiuni prepoziţionale **(în faţa, în spatele, în stînga, în dreapta, în lungul, în latul, în dosul, în josul, în susul, în jurul, în dreptul, în urma, în afara, de-a lungul, de-a latul)** ; prin substantive comune sau proprii în cazul acuzativ, precedate de prepoziţii **(spre, către, în, peste, din, lîngă, după, de după, dintre, înspre, pînă la, sub, pe sub, de sub, prin, de la, printre, pe, dinspre, la)** ori de locuţiuni prepoziţionale **(dincoace de, dincolo de, pînă dincolo de, aproape de, departe de, alături de, în jos de, în sus de)** ; prin pronume personale propriu-zise, de politeţe, demonstrative, relative, interogative, nehotărîte, negative în cazul genitiv, precedate de prepoziţii ori de locuţiuni prepoziţionale de genitiv ; prin pronume personale propriu-zise, de politeţe, demonstrative, relative, interogative, nehotărîte, negative în cazul acuzativ, precedate de prepoziţii sau de locuţiuni prepoziţionale de acuzativ ; prin adjective posesive în cazul acuzativ, precedate de prepoziţii ori de locuţiuni prepoziţionale de genitiv ; prin adverbe sau locuţiuni adverbiale de loc ;

c) cînd se exprimă printr-o singură parte de vorbire, complementul circumstanţial de loc este simplu ; cînd se exprimă prin mai multe părţi de vorbire coordonate, complementul circumstanţial de loc este multiplu ;

d) antepus ori postpus regentului său, complementul circumstanţial de loc nu se desparte prin virgulă de acesta.

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE LOC

(TEXTE PENTRU VERIFICAREA CUNOȘTINȚELOR)

1) — Lăsați să clipească ochiul senin deasupra Egipetului /. Niciodată nu mor martirii dreptății.
(George Bacovia, **Versuri și proză**, 97)

2) Calțavetele aveau aceeași culoare ca și brățările, strîngînd piciorul deasupra și dedesubtul genunchiului.
(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 145)

3) Unui alt domn, cu blană de samur, i-a cîrpit o pereche de palme dinaintea unei cofetării.
(Tudor Arghezi, **Lina**, 352)

4) La Satu Mare, sinuciderile au început în afara ghetoului.
(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 158)

5) De-a lungul Dunării, care nu mai alcătuia o graniță statornică, hunii pătrunseseră în răsărit pînă la Novae (Șiștov).
(Nicolae Iorga, **Istoria poporului românesc**, 64)

6) În spatele casei, pe o fărîmă de ogor pietros, cei statorniciți aici de soartă cultivă cîteva sute de cuiburi de porumb : toată recolta, toată averea, toată viața lor.
(Geo Bogza, **Cartea Oltului**, 185)

7) Din josul Oltului, de departe de tot, un vuiet, la început surd, iar mai apoi năpraznic, inundă întregul defileu.
(Geo Bogza, **Cartea Oltului**, 97)

8) În jurul gîtului purtăm o dungă care / arată locul unde săbiile-au fulgerat.

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 122)

9) Coloanele japoneze pornesc, pentru cucerirea insulei, de la Rempang spre Surabaja, de la Indramaju spre Bandung și spre Tjilatjap.

(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial**, I, 377)

10) Singurele informații vin de la Berlin, Roma sau Budapesta.

(Mihail Sebastian, **Jurnal, 1935—1944**, 325)

11) Eugen Ionescu, întors de la Paris, spune lucruri consternante. Mircea Vulcănescu însă, întors de la Londra, crede în victoria finală a Aliaților. E un război care nu se va decide în Europa, ci pe mări.

(Mihail Sebastian, **Jurnal, 1935—1944**, 283)

12) Cît te-a costat însă pînă să ajungi la acea primă celulă ! Ai fost ținut într-o groapă, ori într-o boxă, ori într-un beci.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 130)

13) Spre Lubianka, spre Butîrki se îndreaptă chiar și ziua dube pline cu arestați, automobile, camioane acoperite, trăsuri fără acoperiș.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 35)

14) Dinspre Levant ivirea stelelor e interzisă /. În iesle rumegă nu boii pașnici, ci șacali /. Înspre Egipet granița a fost închisă / ; pe poduri — înălțate stavile de portocali.

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 122)

15) În anii nouă sute șapte /, Ca din senin, în martie, într-o noapte /, S-a ridicat spre cer, din Hodivoaia /, Și din Flămînzi, și Stănilești, văpaia.

(Tudor Arghezi, **Versuri**, I, 506)

16) — Dincolo de zidul grădinii mele, în care nimeni nu intră, crește un smochin mare și stufos, sub ale cărui ramuri toți disperații Atenei, bărbați, femei, tineri și fecioare, vin să-și pună lațul de gît și să se spînzure.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 378)

17) Pînă dincolo de Orléans, călătoria a fost plăcută și mîncarea gustoasă.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 71)

18) În clipa de față, mă aflam înaintea lui și el îmi zîmbea.

(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 119)

19) Eu și fiica mea Agi ne tîram în spatele lor, încovoiate sub povara lenjeriei de pat făcute balot și a rucsacurilor.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 326)

20) Coțofană ! Coțofană ! / Sub aripile tale și-n jurul lor / Se ascund pașii dimineții.

(Nicholas Catanoy, **Walum Olum**, 46)

21) — Serafi cu săbii de rășini fierbinți /, chemați în jurul ei sobor de sfinți !

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 61)

22) Sub ei, avea o robă roșie de cardinal.

(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 87)

23) Fratele Ioan s-a lăsat binișor la pămînt, iar Gimnast a sărit din copac alături de el.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 122)

24) Pentru două nopți, în celula noastră de la Presnia a fost introdus un deținut cu repartiție specială, care s-a întins alături de mine.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 397)

25) În spatele meu, în față sînt oameni care joacă cărți în braserii.

(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 46)

26) Credeam că sînt / Un lup /, Dar bufnițele / Șuieră în jurul meu / Și mă tem / De întuneric.

(Nicholas Catanoy, **Walum Olum**, 25)

27) Este singurul din familie care nu înțelege aproape nimic din ce se întîmplă cu noi și în jurul nostru.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 243)

28) Să stai și să te gîndești cu ochii închiși în cîte celule ai zăcut pe toată durata condamnării tale. Este greu să le numeri. Și în fiecare — oameni, oameni... În unele doi, în altele o sută cincizeci. În unele ai stat cinci minute, în altele — o vară întreagă.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 129)

29) Maica mea, cînd mă vei căuta / Pe la stîni, prin cîmpii și vîlcele /, Tu să știi că eu sînt undeva / De-unde vin și cîntările mele.

(Leonida Lari, **Dulcele foc**, 209)

30) Afară ninge prăpădind /, Iubita cîntă la clavir /, Și tîrgul stă întunecat /, De parcă ninge-n cimitir.

(George Bacovia, **Versuri și proză**, 9)

31) Și unde locuiește Regele Lumii? Înăuntru, dedesubt, nu afară.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 172)

32) Reia structura hărților în formă de T, în partea de sus e Asia cu Paradisul Terestru, la stînga Europa, la dreapta Africa, iar aici, dincolo de Africa, au pus și Antipozii.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 109)

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE TIMP

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE TIMP — TEXTE

1) Pe ce vă întemeiați, domnule B, cînd spuneți că Sanchoniathon trăia înaintea epocii lui Moise?

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 594)

2) În cursul verii anului 1940, inițiativele Rezistenței belgiene sînt individuale, căci, dintre toate guvernele Europei, cel al Belgiei este singurul care a adoptat o atitudine ambiguă.

(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial**, I, 327)

3) În urma percheziției efectuate în camera sa, am găsit o ladă încuiată cuprinzînd o mie cinci sute de telegrame cifrate care reprezentau corespondența cu Washingtonul.

(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete**, 106)

4) De-a lungul zilelor și nopților ce vor urma mă voi strădui, fără să izbutesc, să revăd chipul ei din momentul despărțirii.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 244)

5) În timp de pace toate le stau la îndemînă și de siguranța lor îngrijea puterea și faima temutului rege al hunilor.

(Nicolae Iorga, **Istoria poporului românesc**, 65)

6) Înainte de război, într-un volum de versuri patriotice, un poet premiat de Academia Română vorbea într-un loc de niște „stoluri de aquile" — uitînd că vulturii nu zboară niciodată în stol ca ciorile.

(George Topîrceanu, **Scrieri**, II, 76)

7) Începînd cu semestrul al doilea al anului 1940, caracterul războiului se schimbă treptat.

(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial**, I, 332)

8) În toamnă ne-am pricopsit și cu un tifos exantematic.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 380)

9) Sub Pavel, abolirea pedepsei cu moartea a fost confirmată.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 314)

10) La șase îl trezise cu telefonul neisprăvitul de Tretin.

(Zaharia Stancu, **Rădăcinile sînt amare**, 11)

11) Schmidt a venit la micul dejun primul, era obișnuit să se scoale înainte de șase.

(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete**, 300)

12) Ajungînd la Paris, i s-a înfățișat lui Pantagruel, care trăsese la hanul Saint-Denis.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 209)

13) Înainte de a părăsi grota, Julien aprinse focul și arse cu grijă tot ce scrisese.

(Stendhal, **Roșu și negru**, 67)

14) Alaltăieri a fost mult mai complicat.

(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 18)

15) Domnul de Bellonière mi-a făgăduit un erete, dar deunăzi mi-a scris că s-a îmbolnăvit de țîfnă.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 116)

16) Memorează ! Memorează ! Poate că doar aceste seminţe amare vor răsări cîndva.

(Alexandr Soljeniţîn, **Arhipelagul Gulag,** 367)

17) Iarna coarnele se frîng /, Melc nătîng /, Melc nătîng !

(Ion Barbu, **Poezii. Proză. Publicistică,** 15)

18) Podoaba capului şi-o schimbau după starea timpului : iarna se pieptănau ca toate celelalte femei din Franţa ; primăvara, ca cele din Spania, vara, ca cele din Ţara-turcească.

(François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel,** 146)

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANŢIAL DE TIMP — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICA

1) **înaintea epocii** — complement circumstanţial de timp (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-i)**, cazul genitiv cu prepoziţie **(înaintea).**

2) **în cursul verii** — complement circumstanţial de timp (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-i)**, cazul genitiv cu locuţiune prepoziţională **(în cursul).**

3) **în urma percheziţiei** — complement circumstanţial de timp (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-i)**, cazul genitiv cu locuţiune prepoziţională **(în urma).**

4) **de-a lungul zilelor şi nopţilor** — complement circumstanţial de timp (multiplu) ; exprimat prin substantive comune, genul feminin, numărul plural, articulate cu articol hotărît **(-lor)**, cazul genitiv cu locuţiune prepoziţională **(de-a lungul).**

5) **în timp de pace** — complement circumstanţial de timp (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul fe-

minin, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ cu locuțiune prepozițională **(în timp de).**

6) **înainte de război** — complement circumstanțial de timp (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul neutru, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ cu locuțiune prepozițională **(înainte de).**

7) **începînd cu semestrul** — complement circumstanțial de timp (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul neutru, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-l),** cazul acuzativ cu locuțiune prepozițională **(începînd cu).**

8) **în toamnă** — complement circumstanțial de timp (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziție **(în).**

9) **sub Pavel** — complement circumstanțial de timp (simplu) ; exprimat prin substantiv propriu, genul masculin, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziție **(sub).**

10) **la șase** — complement circumstanțial de timp (simplu) ; exprimat prin numeral cardinal cu valoare substantivală, cazul acuzativ cu prepoziție **(la).**

11) **înainte de șase** — complement circumstanțial de timp (simplu) ; exprimat prin numeral cardinal cu valoare substantivală, cazul acuzativ cu locuțiune prepozițională **(înainte de).**

12) **ajungînd** — complement circumstanțial de timp (simplu) ; exprimat prin verb predicativ, intranzitiv, conjugarea a III-a, modul gerunziu, diateza activă.

13) **înainte de a părăsi** — complement circumstanțial de timp (simplu) ; exprimat prin verb predicativ, tranzitiv, conjugarea a IV-a, modul infinitiv cu locuțiune

prepozițională **(înainte de)**, timpul prezent, diateza activă.

14) **alaltăieri** — complement circumstanțial de timp (simplu) ; exprimat prin adverb de timp.

15) **deunăzi** — complement circumstanțial de timp (simplu) ; exprimat prin adverb de timp.

16) **cîndva** — complement circumstanțial de timp (simplu) ; exprimat prin adverb de timp.

17) **iarna** — complement circumstanțial de timp (simplu) ; exprimat prin adverb de timp, provenind din substantiv prin conversiune.

18) **iarna** — complement circumstanțial de timp (simplu) ; exprimat prin adverb de timp, provenind din substantiv prin conversiune ;
primăvara — complement circumstanțial de timp (simplu) ; exprimat prin adverb de timp, provenind din substantiv prin conversiune ;
vara — complement circumstanțial de timp (simplu) ; exprimat prin adverb de timp, provenind din substantiv prin conversiune.

DE REȚINUT :

a) complementul circumstanțial de timp — identificabil prin întrebările **cînd ?, de cînd ?, pînă cînd ?, cît timp ?** — exprimă momentul imediat al acțiunii, momentul inițial al acțiunii, momentul terminal al acțiunii, caracterul durativ al acțiunii, caracterul iterativ al acțiunii, momentul imediat al manifestării unei stări sau însușiri a subiectului, momentul inițial sau terminal al manifestării unei stări sau însușiri a subiectului, caracterul iterativ sau durativ al manifestării unei stări sau însușiri a subiectului ;

ă) complementul circumstanțial de timp determină verbe (locuțiuni verbale) întrebuințate la moduri personale

și nepersonale, adjective (mai ales prin intermediul predicatului nominal), adverbe de timp, interjecții predicative ;

b) complementul circumstanțial de timp se exprimă prin substantive comune sau proprii în cazul genitiv cu prepoziție **(înaintea)** sau cu locuțiuni prepoziționale **(de-a lungul, în preajma, în timpul, în urma, în vremea, la începutul, la mijlocul, la sfîrșitul, pe timpul, pe vremea, în toiul, în cursul)** ; prin substantive comune sau proprii în cazul acuzativ cu prepoziții **(prin, la, de, înspre, după, către, peste, pînă, pînă la, pînă prin, pînă spre, din, în** etc.) ori cu locuțiuni prepoziționale **(înainte de, aproape de, în timp de, în vreme de, în ajun de, odată cu, începînd cu)** ; prin substantive comune în cazul acuzativ fără prepoziție, dacă exprimă o noțiune temporală și au un determinant adjectival ; prin pronume personale propriu-zise, de politețe, demonstrative, interogative, relative, nehotărîte în cazurile acuzativ și genitiv, precedate de unele prepoziții sau locuțiuni prepoziționale de la substantiv ; prin numerale cardinale, ordinale sau colective în cazurile acuzativ și genitiv, precedate de unele prepoziții sau locuțiuni prepoziționale de la substantiv ; prin verbe la modul gerunziu ; prin verbe la modul infinitiv cu prepoziție **(pînă)** ori cu locuțiune prepozițională **(înainte de)** ; prin adverbe ori locuțiuni adverbiale de timp ; prin adverbe de timp provenind din substantive prin conversiune ;

c) cînd se exprimă printr-o singură parte de vorbire, complementul circumstanțial de timp este simplu ; cînd se exprimă prin mai multe părți de vorbire coordonate, complementul circumstanțial de timp este multiplu ;

d) antepus ori postpus regentului său, complementul circumstanțial de timp nu se izolează prin virgulă de acesta.

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANŢIAL DE TIMP

(TEXTE PENTRU VERIFICAREA CUNOŞTINŢELOR)

1) Bătrînul căpitan de Rênal servise, înaintea revoluţiei, în regimentul de infanterie al domnului duce d'Orléans şi, cînd venea la Paris, era primit în saloanele prinţului.

(Stendhal, **Roşu şi negru**, 16)

2) Cunosc cazuri cînd victimele, îngrozite, s-au sinucis cu otravă în toiul schingiuirilor, ca, de exemplu, medicul dr. Osvath, medicul dr. Stolz şi mulţi alţii, al căror nume îmi scapă.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 152)

3) Insomniile mele sunt visate numai în timpul trezirii.

(Mihai Pauliuc, **Totul pe o carte**, 131)

4) Copii într-un cireş. Astfel trebuie să fi arătat îngerii înainte de apariţia filozofiei.

(Mihai Pauliuc, **Totul pe o carte**, 50)

5) După ce am vorbit despre dreptul de a ucide şi de a otrăvi în timp de război, să vedem puţin ce vom face în timp de pace.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 584)

6) Dacă vreun inginer cu studiile făcute înainte de revoluţie nu fusese încă demascat ca trădător, putea cu siguranţă fi bănuit de aşa ceva.

(Alexandr Soljeniţîn, **Arhipelagul Gulag**, 37)

7) Fericiți toți aceia care, veniți pe lume înaintea Științei, aveau privilegiul de a muri la prima lor boală!
(Emil Cioran, **Sfîrtecare**, 74)

8) Pe la trei /, Vin păduchii mititei /; Pe la cinci /, Ploșnițele cu opinci /. Șobolanul te miroase / Pe la șase /. Gîlcile dacă ți-au copt / Doctorul vine la opt.
(Tudor Arghezi, **Versuri**, I, 141)

9) Francezii se duc la locul ăsta pe 23 iunie, așteaptă o zi, două, trei, șapte, și apoi pleacă crezînd că s-a întîmplat ceva.
(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 43)

10) — Să-l despăducheați, să-l îmbăiați, să-l primeniți și să mi-l aduci diseară pe la nouă.
(Zaharia Stancu, **Rădăcinile sînt amare**, 37)

11) Uitîndu-mă la grilajul grădinii publice, l-am zărit pe omul cu pelerina.
(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 110)

12) Într-o zi, la Florența, Eminescu pleacă de acasă și ieșind din oraș, merge tot spre răsărit.
(Tudor Vianu, **Opere**, II, 241)

13) Înainte de a se înapoia în țară, prietenul Chibici Rîvneanul, vestitul camarad al anilor de studenție la Viena, îl însoțește în Italia.
(Tudor Vianu, **Opere**, II, 241)

14) Primindu-l ea astfel pe Antonius și așezîndu-l pe pat, și-a rupt îmbrăcămintea care o acoperea, bătîndu-se cu pumnii în piept și sfîrtecîndu-se cu unghiile, cu fața pătată de sînge, numindu-l stăpîn, soț și comandant.
(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 203)

15) Înainte de a se stinge, Euridice, în fața gardienilor, o blestemă pe tirana regină, dorindu-i ca zeii să-i trimită și ei aceleași instrumente pentru moarte.
(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 102)

16) Așa spun despre flux locuitorii de pe țărmul Mării Albe înainte de a începe refluxul : apa a ezitat.
(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag,** 40)

17) S-a sinucis împreună cu soția înainte de a fi duși în ghetou.
(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat,** 117)

18) Azi noapte, pe la două, visasem că-nviasem /, Prin nu știu ce minune, nu pot să-i explic felul /, Dar știu că mă trezisem, de-odat, și mă sculasem /, Coșciug, cavou, morminte, în urmă le lăsasem / Și mă întorceam acasă, pe gînduri, de la Belu.
(Marin Sorescu, **Singur printre poeți,** 87)

19) Alaltăieri, sîmbătă, a vorbit și Istrate Micescu, raliindu-se cu totul mișcării.
(Mihail Sebastian, **Jurnal, 1935—1944,** 20)

20) Acum cad foi de sînge-n parcul gol /, Pe albe statui feminine / ; Pe alb model de forme fine /, Acum se-nșiră scene de viol.
(George Bacovia, **Versuri și proză,** 23)

21) — Poți să te culci, e ora și noaptea-ntîrziată /, Vei scrie, altă dată, orice, și tot nimic.
(George Bacovia, **Versuri și proză,** 39)

22) Un cer de plumb de-a pururea domnea /, Iar creierul ardea ca flacăra de soare.
(George Bacovia, **Versuri și proză,** 17)

23) Niciodată toamna nu fu mai frumoasă / Sufletului nostru bucuros de moarte.
(Tudor Arghezi, **Versuri,** I, 37)

24) Duminica și sărbătorile, fără osebire, își potriveau părul după obiceiul franțuzesc, mai plăcut și mai cuviincios decît toate celelalte.
(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel,** 145)

25) Azi, cînd fraza lustruită nu ne poate înșela /, Astăzi alții sînt de vină, domnii mei, nu este-așa ?

(Mihai Eminescu, **Poezii,** 542)

26) — Ia, eu fac ce fac de mult /, Iarna viscolu-l ascult /, Crengile rupîndu-le /, Apele-astupîndu-le /, Troienind cărările / Și gonind cîntările / ; Și mai fac ce fac de mult /, Vara doina mi-o ascult / Pe cărarea spre izvor / Ce le-am dat-o tuturor /, Umplîndu-și cofeiele /, Mi-o cîntă femeile.

(Mihai Eminescu, **Poezii,** 483)

27) Am vaga bănuială că iarna poeții scriu în versuri albe..

(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei,** 106)

28) Toamna migrez împreună cu stoluri de mere domnești departe de lumea dezlănțuită.

(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei,** 107)

29) Aici zace o groapă săpată înainte de a fi astupată.

(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei,** 115)

30) Să nu uităm că și Zeița dreptății a fost legată la ochi înainte de a fi jefuită și pîngărită !

(Mihai Pauliuc, **Totul pe o carte,** 100)

31) Înainte de a i le trimite, am adăugat cîteva aluzii condimentate cu un venin discret.

(Emil Cioran, **Mărturisiri și anateme,** 20)

32) Dacă, tînăr fiind, ar fi avut intuiția exactă, viscerală, a acestui adevăr — ce jalnic revoluționar ar fi fost !

(Emil Cioran, **Mărturisiri și anateme,** 29)

33) Adolescent fiind, Turgheniev își agățase în cameră portretul lui Fouquier-Tinville.

(Emil Cioran, **Mărturisiri și anateme,** 108)

34) Mă sună-n toiul nopții ca să mă anunțe că nu poate dormi.

(Emil Cioran, **Mărturisiri și anateme,** 118)

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE SCOP

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE SCOP — TEXTE

1) În volumul „Procesul de la Ierusalim", Schöndezsö arată că a avut o discuție cu cîțiva oameni de la Liska 06, cu aceia care, aproape de-a lungul unui an, zi și noapte, au studiat exclusiv holocaustul în vederea procesului Eichmann.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 280)

2) Au început convorbiri cu caracter politic în scopul clarificării atitudinii Rusiei pentru perioada ce va urma.

(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial**, I, 269)

3) În portretele acestea, pictate mai ales cu scopul edificării morale, și în care exactitatea era cît se poate de scrupuloasă, preocuparea pentru artă nu era exclusă.

(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 117)

4) Unii îi reproșau că îngenunchează comitetul de conducere al P.N.R. în favoarea tribuniștilor, iar tribuniștii că îi sacrifică pe ei.

(Z. Ornea, **Viața lui C. Stere**, 573)

5) Și grup după grup, generali, ofițeri, soldați, în anii 1945 și 1946, au fost predați spre reprimare Uniunii Sovietice.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 189)

6) Cînd s-a judecat cel de-al doilea proces Kamenev-Zinoviev în vara lui 1936, el se afla în Tian-Șan, la vînătoare.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 301)

7) La fel și în romanul Învierea de Tolstoi, prințul Nehliudev poate să vină la politici pentru conversație.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 356)

8) Pentru a-și întări coșul pieptului și plămînii, răcnea de parcă s-ar fi strîns în sobor toți diavolii din iad.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 86)

9) Plec zilnic după cîștig la minele de aur ale graiului meu.

(Grigore Vieru, **Rădăcina de foc**, 320)

10) Și este foarte lesne să-l sară /, Cînd vine, în inspecții, pe pămînt.

(Marin Sorescu, **Poezii alese de cenzură**, 32)

11) Și sărmanul nu putea dovedi la anchetă că n-a plecat la Viena cu scopul de a trăda Ucraina.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 48)

12) Tradiția afirmă că și acest bărbat avusese legături de dragoste cu faimoasa hetairă, bănuială ce se poate stabili și pe baza zelului depus de apărător în a o salva prin orice mijloace pe clienta sa.

(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 82)

13) Acesta se refugiază la prinții greci și, urmărind răzbunarea, le oferă, spre a-l omorî, pe dușmanul lor, răpitorul.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 579)

14) Tot prefectul trebuia să fie acela care să se sesizeze de schingiuirile și cruzimile care se aplicau evreilor în scopul de a declara unde au ascuns banii și valorile.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 169)

15) Tu, Ioane, gol și prost /, Ai rămas pe brazda ta /, A plivi și secera.
(Tudor Arghezi, **Versuri**, II, 77)

16) Voi umbla primăvara întreagă prin tîrguri / căutînd vînzători de semințe.
(Lucian Blaga, **Poezii**, 196)

17) De-aș trăi cît aș trăi,
Diacon n-aș mai iubi;
Cînd îi vremea de-ntîlnit
Șede-acasă la citit;
Cînd mi-i dor de sărutat
Șede-acasă la scriat.
(Mihai Eminescu, **Literatură populară**, 112)

18) Eminescule, poete,
Umblai în cabriolete,
Luni întregi, din sat în sat,
Școlile de inspectat.
(Iacob Negruzzi, **Scrieri alese**, II, 112)

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE SCOP — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

1) **în vederea procesului** — complement circumstanțial de scop (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul neutru, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-lui)**, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(în vederea)**.

2) **în scopul clarificării** — complement circumstanțial de scop (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-i)**, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(în scopul)**.

3) **cu scopul edificării** — complement circumstanțial de scop (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-i)**, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(cu scopul)**.

4) **în favoarea tribuniștilor** — complement circumstanțial de scop (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul masculin, numărul plural, articulat cu articol hotărît **(-lor)**, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(în favoarea)**.

5) **spre reprimare** — complement circumstanțial de scop (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziție **(spre)**.

6) **la vînătoare** — complement circumstanțial de scop (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziție **(la)**.

7) **pentru conversație** — complement circumstanțial de scop (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziție **(pentru)**.

8) **pentru a întări** — complement circumstanțial de scop (simplu); exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea a IV-a, modul infinitiv cu prepoziție **(pentru)**, timpul prezent, diateza activă;

în sobor — complement circumstanțial de scop (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul neutru, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziție **(în)**.

9) **după cîștig** — complement circumstanțial de scop (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul neutru, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziție **(după)**.

10) **în inspecții** — complement circumstanțial de scop (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul plural, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziție **(în)**.

11) **cu scopul de a trăda** — complement circumstanțial de scop (simplu); exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul infinitiv cu locuțiune prepozițională **(cu scopul de)**, timpul prezent, diateza activă.

12) **în a salva** — complement circumstanțial de scop (simplu); exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul infinitiv cu prepoziție **(în)**, timpul prezent, diateza activă.

13) **spre a omorî** — complement circumstanțial de scop (simplu); exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea a IV-a, modul infinitiv cu prepoziție **(spre)**, timpul prezent, diateza activă.

14) **în scopul de a declara** — complement circumstanțial de scop (simplu); exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul infinitiv cu locuțiune prepozițională **(în scopul de)**, timpul prezent, diateza activă.

15) **a plivi și secera** — complement circumstanțial de scop (multiplu); exprimat prin verbe predicative, monotranzitive, conjugarea a IV-a **(a plivi)** și conjugarea I **(a secera)**, modul infinitiv fără prepoziție, timpul prezent, diateza activă.

16) **căutînd** — complement circumstanțial de scop (simplu); exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul gerunziu, diateza activă.

17) **la citit** — complement circumstanțial de scop (simplu); exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea a IV-a, modul supin, diateza activă;
la scriat — complement circumstanțial de scop (simplu); exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul supin, diateza activă; **a scria** este formă de conjugarea I pentru verbul de conjugarea a III-a **a scrie.**

18) **de inspectat** — complement circumstanțial de scop (simplu) ; exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul supin, diateza activă.

DE REȚINUT :

a) complementul circumstanțial de scop — identificabil prin întrebările **cu ce scop ?, în ce scop ?** — exprimă finalitatea acțiunii sau caracteristicii regentului său ;

ă) complementul circumstanțial de scop determină verbe (locuțiuni verbale) întrebuințate la moduri personale sau nepersonale, adjective participiale, interjecții predicative ;

b) complementul circumstanțial de scop se exprimă prin substantive (substitute, adică pronume și numerale) în cazul genitiv cu locuțiuni prepoziționale **(cu scopul, în scopul, în vederea, în favoarea, în folosul)** ; prin substantive (substitute, adică pronume și numerale) în cazul acuzativ cu prepoziții **(spre, în, după, pentru, la, drept, de)** ; prin verbe la modul infinitiv fără prepoziție sau cu prepoziții **(spre, întru, pentru, în)**, dar și cu locuțiune prepozițională **(în scopul de, cu scopul de)** ; prin verbe la modul gerunziu ; prin verbe la modul supin ; prin adverbe și locuțiuni adverbiale de scop **(anume, intenționat, într-adins, de asta, de aceea, pentru aceea, pentru aia, pentru aceasta, pentru asta)** ;

c) cînd se exprimă printr-o singură parte de vorbire, complementul circumstanțial de scop este simplu ; cînd se exprimă prin mai multe părți de vorbire coordonate, complementul circumstanțial de scop este multiplu ;

d) fiind antepus ori postpus regentului său, complementul circumstanțial de scop nu se izolează prin virgulă de acesta.

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANŢIAL DE SCOP

(TEXTE PENTRU VERIFICAREA CUNOŞTINŢELOR)

1) Exista pericolul ca germanii să afle din ele despre pregătirile efectuate de Aliaţi în vederea acţiunii de la Alger.

(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete**, 247)

2) În cîteva acţiuni de camuflaj din timpul celui de-al doilea război mondial, Aliaţii au mers atît de departe încît au simulat, în scopul mimării verosimilităţii, un flux sporit de emisiuni radio.

(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete**, 61)

3) Aş fi recunoscător pentru o informare imediată, întrucît intenţionez să execut în mod favorabil acest ordin în vederea realizării celorlalte dispoziţii ale führerului.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 290)

4) „Prince of Wales" îşi termină rodajul, ducîndu-l pe Churchill la întîlnirea cu Roosevelt, în vederea semnării Cartei Atlanticului.

(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial**, I, 191)

5) De la Mirceşti ori din Paris, trimiţînd spre publicare poeziile adunate, acesta mărturisea, deseori, că după „stenografierea lor" (adică scrisul în grabă — termenul este al poetului) se apuca de „îndreptarea" acestora.

(Gheorghe Vrabie, Vasile Alecsandri, **Opere, III, Poezii populare**, 50)

6) De ce nu voi pentru nume, pentru glorie să scriu ?
(Mihai Eminescu, **Opere**, I, 137)

7) Au ieșit la promenadă — ce petrecere gentilă !
(Mihai Eminescu, **Opere**, I, 46)

8) La ce să măsuri anii ce zboară peste morți ?
(Mihai Eminescu, **Opere**, I, 127)

9) Zilnic, submarinele germane pleacă de la bazele lor (Lorient, Saint-Nazarie etc.) pentru a scufunda vase comerciale inamice.
(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial**, I, 184)

10) El trimite la Berlin pe generalul Vigon, șeful serviciilor secrete, pentru a-l felicita pe Hitler pentru victoriile obținute și pentru a-l informa că ar fi bucuros să-i poată face serviciile pe care acesta le-ar considera ca cele mai utile.
(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial**, I, 317)

11) Clădiri civile, monumente istorice sînt bombardate intens fie din eroare, fie intenționat, cu scopul de a afecta moralul populației.
(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial**, I, 179)

12) Cu prilejul bătăliei Angliei, escadrile de avioane italiene sînt trimise pe frontul de la Marea Nordului (Wevelgem) pentru a sprijini aviația germană.
(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial**, I, 184)

13) Un profesor evreu originar din Iași, rămas la Oradea după dictatul de la Viena, a venit la consulat spre a solicita repatrierea în România.
(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 264)

14) La Tîrgu Mureș, levenții care au ajutat la strîngerea evreilor au primit de la evrei scrisori și mesaje spre a le transmite.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 183)

15) Horia Sima a părăsit țara la 24 ianuarie, travestit în uniformă de căpitan german, prin Bulgaria, spre a se refugia la Berlin.

(Gheorghe Buzatu, **Mareșalul Antonescu**, 186)

16) Șarlatanii, care au urcat pe scenă în zilele de tîrg pentru a distra mulțimea cu aceste povești, nu s-au mulțumit cu răsplata ce li se dădea de bunăvoie.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 621)

17) Dumnezeu nu se putea sustrage influenței răului, motor al făptuirii, agent indispensabil celui care exasperat să lîncezească în sine, aspiră să iasă din el însuși, spre a se răspîndi și înjosi în Timp.

(Emil Cioran, **Exerciții de admirație**, 21)

18) Avem de dus porumbul la moară, la măcinat.

(Zaharia Stancu, **Desculț**, 43)

19) S-au pornit la cerșit.

(**Legendele Cosmosului**, 112)

20) Iapa a fost dusă la păscut în pădurea Bièvre, unde nu cred că se mai găsește în clipa de față.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 79)

21) O parte din manuscrise, dăruite de Marga spre păstrare și valorificare lui Savin Bratu, au dispărut la cutremurul din 1977 o dată cu posesorul.

(Cezar Ivănescu, Stela Covaci, **Timpul asasinilor**, 300)

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE CAUZĂ

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE CAUZĂ — TEXTE

1) Din pricina torturilor insuportabile, familiile dr. Vasile Benedek și Vasile Gold s-au sinucis.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 145)

2) Din cauza tifosului au instituit carantină și patru luni n-au expediat nici un convoi.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 379)

3) Datorită ocupației germane, Darlan nu poate menține un echilibru perfect între cei doi adversari.

(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial, I**, 254)

4) Însă aici, datorită raționamentului său eronat, s-a întunecat figura cavalerului Kosîrev.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 235)

5) Și iarna era tot mai grea, în pădure urlau lupii de foame.

(Geo Bogza, **Cartea Oltului**, 187)

6) Femeile, bărbații, copiii se strîng / Dejghinați de muncă.

(Marin Sorescu, **La lilieci, IV**, 162)

7) De furie, taurul avea coarnele congestionate.

(Mihai Pauliuc, **Totul pe o carte**, 147)

8) Pentru multele lui minuni /, Lache stă închis de opt ani și patru luni.

(Tudor Arghezi, **Versuri**, I, 143)

9) Cît era ziua de lungă trebuia să-i ascultăm groaznicele țipete nearticulate. Cu ele ne sculam în zori, iar seara, din pricina lor, nu puteam dormi.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 142)

10) Există nenumărate cazuri în care oamenii se mențineau într-o stare de inconștiență obtuză pentru a deveni în cele din urmă nevrotici din cauza acesteia.

(C. G. Jung, **Personalitate și transfer**, 67)

11) Cînd mă aflam pe pămînt, în loc să fac ca zeii să fie urîți, am făcut să fie iubiți ; am îmblînzit purtările oamenilor care, datorită vouă, erau feroce ; fac același lucru în infern.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 635)

12) Înalți, diformi, solemni titani în fiare /, de ce nu rupeți lanțul de sclavie /, în loc să-l zăngăniți fără încetare ?

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 115)

13) Nae Gheorghidiu socotea că fusese „lucrat" de către colegii de partid și că numai din pricina aceasta fusese remaniat.

(Camil Petrescu, cf. Dumitru Irimia, **Gramatica limbii române**, 449)

14) Recunoștea cu multă ușurință meritele altora și nemeritele sale din care cauză lumea îi zicea că este un spirit observator.

(Mihai Eminescu, cf. Dumitru Irimia, **Gramatica limbii române**, 449)

15) Ciobanul care și-a pierdut oile, de căscat ce era, cu ochii la stele și dînd în abisuri de metafizică, nu știe ce să caute mai întîi : oile ori cîntecele pe care le-a uitat ?

(Marin Sorescu, **Starea de destin**, 70)

16) Neavînd niciodată așa ceva, victima a început să se bîlbîie, neștiind ce să răspundă.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 142)

17) Dat fiind că și Sistemul Semantic Global este o pură ipoteză normatoare, nu suntem în măsură să descriem lumea „reală“ ca maximală și completă.

(Umberto Eco, **Lector in fabula**, 180)

18) „...nu-i adevărat că s-au ferfenițit de atîta citit și că mama le-a dat negustorului de vechituri.“

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 11)

19) O femeie urîtă, înzestrată cu ceva duh, este adesea răutăcioasă din pricina mîhnirii pe care o are de a nu fi frumoasă, cînd vede că frumusețea ține loc de orice.

(Vauvenargues, **Maxime și reflecții**, 79)

20) Banu-i ochiul dracului. De aia se uită la mine numai chiorîș.

(Mihai Pauliuc, **Totul pe o carte**, 127)

21) Toți sînt cimentați sufletește de dirijor : de aceea, de cum pășesc pe scenă, atmosfera devine caldă, vibrantă.

(Cella Delavrancea, **Dintr-un secol de viață**, 355)

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE CAUZĂ — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

1) **din pricina torturilor** — complement circumstanțial de cauză (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul plural, articulat cu articol hotărît **(-lor)**, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(din pricina)**.

2) **din cauza tifosului** — complement circumstanțial de cauză (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul

neutru, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-lui)**, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(din cauza)**.

3) **datorită ocupației** — complement circumstanțial de cauză (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-i)**, cazul dativ cu prepoziție **(datorită)**.

4) **datorită raționamentului** — complement circumstanțial de cauză (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul neutru, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-lui)**, cazul dativ cu prepoziție **(datorită)**.

5) **de foame** — complement circumstanțial de cauză (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziție **(de)**.

6) **de muncă** — complement circumstanțial de cauză (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziție **(de)**.

7) **de furie** — complement circumstanțial de cauză (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziție **(de)**.

8) **pentru minuni** — complement circumstanțial de cauză (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul plural, articulat cu articol hotărît **(-le,** preluat de adjectivul **multe / multele)**, cazul acuzativ cu prepoziție **(pentru)**.

9) **din pricina lor** — complement circumstanțial de cauză (simplu); exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana a III-a, numărul plural, genul neutru, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(din pricina)**.

10) **din cauza acesteia** — complement circumstanțial de cauză (simplu); exprimat prin pronume demonstrativ de apropiere cu valoare substantivală, genul feminin, numărul singular, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(din cauza).**

11) **datorită vouă** — complement circumstanțial de cauză (simplu); exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana a II-a, numărul plural, genul masculin, cazul dativ cu prepoziție **(datorită).**

12) **de ce** — complement circumstanțial de cauză (simplu); exprimat prin pronume interogativ, invariabil, cu valoare substantivală, cazul acuzativ cu prepoziție **(de).**

13) **din pricina aceasta** — complement circumstanțial de cauză (simplu); exprimat prin adjectiv pronominal, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ cu locuțiune prepozițională de genitiv **(din pricina).**

14) **din care cauză** — complement circumstanțial de cauză (simplu); exprimat prin adjectiv relativ, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ cu locuțiune prepozițională **(din... cauză),** substantivul acesteia fiind nearticulat.

15) **de căscat** — complement circumstanțial de cauză (simplu); exprimat prin adjectiv variabil, cu patru forme flexionare, gradul pozitiv, genul masculin, numărul singular, cazul acuzativ cu prepoziție **(de).**

16) **neavînd** — complement circumstanțial de cauză (simplu); exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea a II-a, modul gerunziu, formă negativă, diateza activă.

neștiind — complement circumstanțial de cauză (simplu); exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea a IV-a, modul gerunziu, formă negativă, diateza activă.

17) **dat fiind** — complement circumstanțial de cauză (simplu); exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul gerunziu, intranzitivizat prin actualizare pasiv-impersonală.

18) **de citit** — complement circumstanțial de cauză (simplu); exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea a IV-a, modul supin, diateza activă.

19) **din pricina mîhnirii** — complement circumstanțial de cauză (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-i)**, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(din pricina)**;

de a nu fi frumoasă — complement circumstanțial de cauză (simplu); exprimat prin construcție infinitivală nominală cu prepoziție **(de)**.

20) **de aia** — complement circumstanțial de cauză (simplu); exprimat prin locuțiune adverbială de cauză.

21) **de aceea** — complement circumstanțial de cauză (simplu); exprimat prin locuțiune adverbială de cauză.

DE REȚINUT:

a) complementul circumstanțial de cauză exprimă cauza realizării sau nerealizării unei acțiuni, cauza manifestării unei însușiri sau stări (fiziologice, psihice, atmosferice);

ă) complementul circumstanțial de cauză se identifică prin întrebările **din ce cauză?, din ce pricină?;**

b) complementul circumstanțial de cauză determină verbe (locuțiuni verbale) actualizate la moduri personale sau nepersonale, adjective propriu-zise ori adjective participiale, interjecții predicative;

c) complementul circumstanţial de cauză se exprimă prin substantive (substitute — pronume şi numerale) în cazul genitiv cu locuţiune prepoziţională **(din cauza, din pricina)**; prin substantive (substitute — pronume şi numerale) în cazul dativ cu prepoziţie **(datorită)**; prin substantive în cazul acuzativ cu prepoziţii **(de, pentru, cu, din, după, în, sub, la, prin)** sau cu locuţiuni prepoziţionale **(din cauză de, din pricină de)**; prin pronume şi numerale în cazul acuzativ cu prepoziţii **(cu, pentru, de)**; prin adjective precedate de prepoziţia **de**; prin verbe la moduri nepersonale (gerunziu, supin sau infinitiv cu prepoziţii — **pentru, de)**; prin locuţiuni adverbiale de cauză **(de aceea, de asta, de aia)**;

d) cînd se exprimă printr-o singură parte de vorbire, complementul circumstanţial de cauză este simplu; cînd se exprimă prin mai multe părţi de vorbire coordonate, complementul circumstanţial de cauză este multiplu: Se zice că mai în urmă el ar fi spus că Alexandru a pus mîna pe putere fără mare greutate, de vreme ce regele locului era urît şi dispreţuit de către supuşii săi, **din pricina răutăţii şi a neamului** său prost.
(Plutarh, Vieţi paralele, III, 421)

e) postpus regentului său, complementul circumstanţial de cauză nu se izolează prin virgulă de acesta; antepus regentului său, complementul circumstanţial de cauză se poate separa prin virgulă de acesta.

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE CAUZĂ

(TEXTE PENTRU VERIFICAREA CUNOȘTINȚELOR)

1) Nu iubesc muzica decît aceia care suferă din cauza vieții.
(Emil Cioran, **Cartea amăgirilor,** 40)

2) Începe să se întunece mai degrabă din cauza ceții, căci e abia ora trei după-amiază.
(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete,** 80)

3) Dar, din pricina învălmășelii, scăpă cufărașul.
(Stendhal, **Roșu și negru,** 146)

4) Soarele plînge de mila oamenilor care mor din pricina războiului.
(Zaharia Stancu, **Rădăcinile sînt amare,** 253)

5) Totuși, datorită sănătății sale șubrede, nu l-au trimis pe front, ci într-un batalion de muncă : mai întîi l-au dus pe jos pînă la Inza, iar acolo l-au pus să sape tranșee și să construiască drumuri.
(Alexandr Soljenițîn,**Arhipelagul Gulag,** 165)

6) Datorită nepăsării, indiferenței Marelui Cartier German, la frecventele mele sesizări, s-a produs această defecțiune.
(Gheorghe Buzatu, **Mareșalul Antonescu,** 106)

7) Învățătorii și școlile profesionale nu pot să mai lucreze datorită măsurilor luate de Ungaria.
(Gheorghe Buzatu, **Mareșalul Antonescu,** 285)

8) Noroc că o asemenea petiţie rătăcită, datorită rezoluţiei nepotrivite, a ajuns la Ministerul de Finanţe.
(Pamfil Şeicaru, **Nicolae Iorga**, 114)

9) Datorită numărului lor redus, naziştii nu erau practic capabili nici măcar să supravegheze deportările, cu atît mai puţin să le efectueze.
(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 284)

10) Din explicaţiile sale reiese că dă greş tot din iscusinţă.
(Jules Renard, **Jurnal**, 20)

11) Se mai cutremură încă sala de scînteile ţîşnite din bagheta lui Karajan, care electriza orchestra şi publicul.
(Cella Delavrancea, **Dintr-un secol de viaţă**, 363)

12) Ştiu că fluturele e sufletul meu slăbit de bătălie.
(John Wieners, cf. **Maxime şi cugetări din folclorul şi literatura americană**, 200)

13) Să zicem că Troienele le-a zărit cu ochiul drept, cel mai de jos, mărit de uimire.
(Marin Sorescu, **Starea de destin**, 31)

14) Cu cît sufletul înţelege mai bine că toate lucrurile sînt necesare, cu atît are o putere mai mare asupra efectelor, adică suferă mai puţin din cauza lor.
(B. Spinoza, cf. **Reflecţii şi maxime**, I, 318)

15) Spun uneori în cugetul meu : Viaţa e prea scurtă ca să merite să mă neliniştesc din pricina ei.
(Vauvenargues, **Maxime şi reflecţii**, 24)

16) Gîndul morţii ne înşală : din pricina lui uităm să mai trăim.
(Vauvenargues, **Maxime şi reflecţii**, 24)

17) Imensă orgă de aramă verde /, de ce nu laşi să bată în străfunduri / supremul clopot, gong care se pierde / cu peşti holbaţi, pe dale reci de prunduri ?
(Ştefan Augustin Doinaş, **Foamea de unu**, 15)

18) — De ce s-o fi stîrnit deodată atîta-ngrijorare / și îmbulzeală ? (Ce înnegurate chipurile sunt !) / De ce-ntr-o clipă străzi și piețe s-au pustiit /, toți întorcîndu-se, așa de-ngîndurați, spre casă / ? Fiindcă e noapte-acum, iar barbarii tot n-au sosit.

(Kavafis, **Opera poetică**, 48)

19) În primul rînd, de ce îi zicem tragedie ? Și, în general, de ce zicem tragediilor tragedii ?

(Marin Sorescu, **Starea de destin**, 24)

20) Klaft-ul egiptean îți coboară de-a lungul pletelor stufoase, aproape albastre de negre ce sînt, sînul palpitîndu-ți sub muselina ușoară.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 159)

21) Nici hrana n-o vezi / De orb ce ești.

(Nicholas Catanoy, **Walum Olum**, 88)

22) Catolic fiind, liceul avea angajați profesori din Franța.

(Cezar Ivănescu, Stela Covaci, **Timpul asasinilor**, 213)

23) Neavînd totală încredere în el și nedorind să emigreze, Aurel ca și mulți alții nu iscălise pe faimoasele lui liste.

(Cezar Ivănescu, Stela Covaci, **Timpul asasinilor**, 274)

24) Sarvam anityam — totul e trecător (Buddha). Formulă pe care ar trebui s-o repetăm la orice oră a zilei, cu riscul — admirabil — să crăpăm de-atîta repetat.

(Emil Cioran, **Mărturisiri și anateme**, 34)

25) Nu l-am citit de-un secol, de-aceea și insist.

(Marin Sorescu, **Singur printre poeți**, 89)

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE MOD

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE MOD — TEXTE

1) Cînd o piesă este scrisă ca să fie jucată, e nedrept s-o judecăm doar pe temeiul lecturii.

(Vauvenargues, **Maxime și reflecții**, 108)

2) În temeiul articolului 61, Cod penal, a fost revocată liberarea condiționată pentru restul de 2 ani, trei luni și 17 zile rămas neexecutat din pedeapsa anterioară de 4 ani și 4 luni închisoare aplicată tot pentru furt.

(**Jurisprudența Curții de Apel Bacău**, 63)

3) În baza articolului 91, Cod penal, s-a aplicat inculpatului o amendă cu caracter administrativ de 10 000 lei.

(**Jurisprudența Curții de Apel Bacău**, 43)

4) Bate copilul cînd se culcă de-a curmezișul patului.

(**Proverbe românești**, 50)

5) Flicke afirmă că operația s-a desfășurat conform planului.

(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete**, 278)

6) Cînd plouă, tu vii posedată de rouă / asemeni ovăzului.

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 118)

7) Sfaturile bătrînilor luminează fără să încălzească, aidoma soarelui de iarnă.

(Vauvenargues, **Maxime și reflecții**, 26)

8) Dumnealor, pantagrueliştii mai vechi, au întărit cele ce vă spun, arătînd lămurit că orice prunc născut de o femeie pînă în unsprezece luni de la moartea bărbatului ei, se cuvine, potrivit legii, să fie socotit al aceluia.

(François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel**, 46)

9) Străduţa Joséphine-Soulary e moartă, miroase a pivniţă.

(Jean-Paul Sartre, **Greaţa**, 65)

10) — Stăreţica îşi sparge pieptul cîntînd, a spus Panurge, iar episcopul sforăie ca un porc.

(François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel**, 515)

11) Am trecut peste noaptea de ajun fără emoţie, fără deznădejde şi, mi se pare, fără speranţe.

(Mihail Sebastian, **Jurnal, 1935—1944**, 105)

12) Pe lîngă eroul tragic, copleşit de soarta potrivnică — comoara sa dintotdeauna, patrimoniul său — personajul romanesc pare un aspirant la ruină, un trepăduş al groazei, înverşunîndu-se să se piardă şi tremurînd că nu va izbuti.

(Emil Cioran, **Ispita de a exista**, 112)

13) Faţă de discursul simbolic, discursul ideografic posedă în plus — din cîte se vede — însemnele figurative.

(Gheorghe Vrabie, **Retorica folclorului**, 254)

14) Spre deosebire de Samsonov, Vlasov nu şi-a pus capăt zilelor, a mai rătăcit prin păduri şi mlaştini, şi la 12 iulie, în zona rîului Siverskaia, s-a predat nemţilor.

(Alexandr Soljeniţîn, **Arhipelagul Gulag**, 180)

15) Fantezia scriitorilor este săracă în comparaţie cu realitatea existenţei indigenilor din Arhipelag.

(Alexandr Soljeniţîn, **Arhipelagul Gulag**, 382)

16) Există oameni despre care este mai bine să nu vorbim decît să-i lăudăm după meritul lor.
(Vauvenargues, **Maxime și reflecții**, 92)

17) După conținutul pe care-l exprimă în raport cu baza, repetiția de intensitate cunoaște trei valori : intensitatea propriu-zisă, durata (aspectul) și circumstanțialitatea.
(Ion Diaconescu, **Sintaxa limbii române**, 369)

18) Potrivit cu înțelesul și pilda acelor învățături, Gargantua își îndrepta gîndul cu închinăciuni și rugăciuni evlavioase către bunul Dumnezeu, a cărui măriță strălucire și minunată înțelepciune o mărturisea cuvîntul Evangheliei.
(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 83)

19) În funcție de condițiile locale, boxa poate fi înlocuită cu groapa diviziei, cum se folosea în lagărele militare din Gorohoveț în timpul celui de-al doilea război mondial.
(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 83)

20) Și mii de ani, în zarea arămie /, poeți însingurați asemeni mie / sfidîndu-te cu lira vor cînta.
(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 69)

21) Nu l-am văzut decît în India și la Babilon, unde alergasem asemenea celorlalți, în speranța zadarnică de a mă instrui.
(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 652)

22) Arborii Dodonei nu sînt nimic pe lîngă el.
(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 620)

23) El a crescut altfel decît ceilalți și lucra altfel decît ei.
(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 141)

24) Puțintel am așteptat /, Frumos vis, bade, — am visat /, Că năframa ta cea nouă / Era, bade, ruptă-n două.
(Mihai Eminescu, **Opere alese**, III, 146)

25) Primăvara făgăduiește bucurie tuturor, dar deținutului — înzecit.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 151)

26) Cu primii fulgi sfioși, doar pițigoii / și gălbiori mai dau o notă vagă / de verde și-auriu, cînd cîte doi / cerșesc sub flori de brumă la ferestre.

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 186)

27) Își făceau exercițiile pe furiș pe peretele celulei dat cu ulei folosindu-se de o așchie de săpun. Imediat ce a ieșit s-a apucat de limbile nordice.

(Cezar Ivănescu, Stela Covaci, **Timpul asasinilor, Documente și mărturisiri despre viața, moartea și transfigurarea lui Nicolae Labiș**, 303)

28) Categoricul avantaj al muribunzilor : să poată debita banalități fără a se compromite.

(Emil Cioran, **Mărturisiri și anateme**, 27)

29) Să fim drepți, binefăcători, îngăduitori, căci acesta este destinul înțelepților și al nostru ; să-i lăsăm pe imbecili să-și irosească zilele fără a gîndi și pe pungași să gîndească în ce fel să persecute sufletele cinstite.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 618)

30) Este mult mai eficace a preveni apariția litiazei biliare, decît a o trata.

(Viorel T. Mogoș, **Cum slăbim ? Cum ne îngrășăm ?**, 25)

31) Dacă numărăm fiecare eroare ne vom petrece toată viața regretînd.

(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei**, 55)

32) Dragostea vine tiptil și pleacă tîrîș.

(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei**, 86)

33) Ceața s-a ridicat întrucîtva.

(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 104)

34) — Pedeapsa cuviosului Goderan să mă ajungă, dar eu cred altminteri.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel,** 150)

35) Zăpada lucea albăstrui.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault,** II, 55)

36) Apoi născu, din aur, un pui de ulm sfios / cu trunchiul de lumină, nemaivăzut în țară /, acoperit cu muguri care cîntau frumos.

(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu,** 39)

37) Iar peste această majestuoasă, tulburătoare distribuire de umbre, pe neașteptate se revarsă un infernal jăratec sonor.

(Geo Bogza, **Cartea Oltului,** 138)

38) Pentru o conștiință modernă, Socrate devine din ce în ce eretic.

(Constantin Noica, **Semnele Minervei,** 439)

39) Aceste două partide veghează unul asupra celuilalt și își dispută onoarea de a fi păzitorii libertății publice.

(Voltaire, **Candid sau optimismul,** 589)

40) Toate substanțele acestor trei regnuri pier una după cealaltă.

(Voltaire, **Candid sau optimismul,** 647)

41) Ceața se strecura pe sub ușă, avea să se înalțe încetul cu încetul.

(Jean-Paul Sartre, **Greața,** 103)

42) Bătrîna se îndepărtează mergînd șontîc, se oprește, își potrivește o șuviță de păr căruntă, scăpată de sub basma.

(Jean-Paul Sartre, **Greața,** 53)

43) Vin alegerile generale, începe marea bălăcăreală și vom face pentru încă patru ani : bîldîbîc !

(Mircea Dinescu, **Pamflete vesele și triste,** 34)

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE MOD — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

1) **pe temeiul lecturii** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-i)**, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(pe temeiul)**.

2) **în temeiul articolului** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul neutru, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-lui)**, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(în temeiul)**.

3) **în baza articolului** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul neutru, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-lui)**, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(în baza)**.

4) **de-a curmezișul patului** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul neutru, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-lui)**, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(de-a curmezișul)**.

5) **conform planului** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul neutru, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-lui)**, cazul dativ cu prepoziție **(conform)**.

6) **asemeni ovăzului** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul neutru, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-lui)**, cazul dativ cu prepoziție **(asemeni** / asemenea).

7) **aidoma soarelui** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul masculin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-lui)**, cazul dativ cu prepoziție **(aidoma)**.

8) **lămurit** — complement circumstanțial de mod (simplu); exprimat prin adverb de mod, provenind din adjectiv prin conversiune;
potrivit legii — complement circumstanțial de mod (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-i)**, cazul dativ cu prepoziție **(potrivit)**.

9) **a pivniță** — complement circumstanțial de mod (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziție **(a)**.

10) **ca un porc** — complement circumstanțial de mod (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul masculin, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziție **(ca)**.

11) **fără emoție, fără deznădejde și fără speranțe** — complement circumstanțial de mod (multiplu); exprimat prin substantive comune, genul feminin, numărul singular (fără **emoție,** fără **deznădejde)** și numărul plural (fără **speranțe),** nearticulate, cazul acuzativ cu prepoziție **(fără)**.

12) **pe lîngă eroul** — complement circumstanțial de mod (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul masculin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-l)**, cazul acuzativ cu prepoziție **(pe lîngă)**.

13) **față de discursul** — complement circumstanțial de mod (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul neutru, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-l)**, cazul acuzativ cu locuțiune prepozițională **(față de)**.

14) **spre deosebire de Samsonov** — complement circumstanțial de mod (simplu); exprimat prin substantiv propriu, genul masculin, numărul singular, cazul acuzativ cu locuțiune prepozițională **(spre deosebire de)**.

15) **în comparație cu realitatea** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-a)**, cazul acuzativ cu locuțiune prepozițională **(în comparație cu)**.

16) **după meritul** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul neutru, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-l)**, cazul acuzativ cu prepoziție **(după)**.

17) **după conținutul** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul neutru, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-l)**, cazul acuzativ cu prepoziție **(după)** ;
în raport cu baza — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-a)**, cazul acuzativ cu locuțiune prepozițională **(în raport cu)**.

18) **potrivit cu înțelesul și pilda** — complement circumstanțial de mod (multiplu) ; exprimat prin substantive comune, genul neutru (potrivit cu **înțelesul)** și genul feminin **(pilda)**, numărul singular, articulate cu articol hotărît **(-l, -a)**, cazul acuzativ cu locuțiune prepozițională **(potrivit cu)**.

19) **în funcție de condițiile** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul plural, articulat cu articol hotărît **(-le)**, cazul acuzativ cu locuțiune prepozițională **(în funcție de)**.

20) **asemeni mie** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin pronume personal propriu-zis, formă accentuată, persoana I, numărul singular, genul masculin, cazul dativ cu prepoziție **(asemeni** / asemenea).

21) **asemenea celorlalți** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin pronume demonstrativ

de diferențiere și depărtare, cu valoare substantivală, genul masculin, numărul plural, cazul dativ cu prepoziție **(asemenea)**.

22) **pe lîngă el** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin pronume personal propriu-zis, formă accentuată, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin, cazul acuzativ cu prepoziție **(pe lîngă)**.

23) **altfel** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin adverb de mod ;

decît ceilalți — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin pronume demonstrativ de diferențiere și depărtare, cu valoare substantivală, numărul plural, genul masculin, cazul acuzativ cu prepoziție **(decît)** ;

decît ei — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin pronume personal propriu-zis, formă accentuată, persoana a III-a, numărul plural, genul masculin, cazul acuzativ cu prepoziție **(decît)**.

24) **în două** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin numeral cardinal, substantivat, genul feminin, numărul plural, cazul acuzativ cu prepoziție **(în)**.

25) **înzecit** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin numeral multiplicativ cu valoare adverbială.

26) **cîte doi** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin numeral distributiv cu valoare substantivală, genul masculin, numărul plural, cazul acuzativ.

27) **pe furiș** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin locuțiune adverbială de mod.

28) **fără a se compromite** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin verb predicativ, intranzitivizat, conjugarea a III-a, modul infinitiv cu prepoziție **(fără),** timpul prezent, diateza reflexivă.

29) **fără a gîndi** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin verb predicativ, intranzitiv, conjugarea a IV-a, modul infinitiv cu prepoziție **(fără),** timpul prezent, diateza activă ;
în ce fel — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin locuțiune adverbială relativă (prepoziție + adjectiv relativ + substantiv).

30) **mult** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin adverb de mod ;
decît a trata — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul infinitiv cu prepoziție **(decît),** timpul prezent, diateza activă.

31) **regretînd** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul gerunziu, diateza activă.

32) **tiptil** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin adverb de mod ;
tîrîș — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin adverb de mod.

33) **întrucîtva** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin adverb de mod.

34) **altminteri** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin adverb de mod.

35) **albăstrui** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin adverb de mod, provenind din adjectiv prin conversiune.

36) **frumos** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin adverb de mod, provenind din adjectiv prin conversiune.

37) **pe neașteptate** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin locuțiune adverbială de mod.

38) **din ce în ce** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin locuțiune adverbială de mod de progresie.

39) **unul asupra celuilalt** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin locuțiune adverbială de mod de reciprocitate.

40) **una după cealaltă** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin locuțiune adverbială de mod de reciprocitate.

41) **încetul cu încetul** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin locuțiune adverbială de mod de progresie.

42) **șontîc** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin interjecție.

43) **bîldibîc** — complement circumstanțial de mod (simplu) ; exprimat prin interjecție.

DE REȚINUT :

a) sub aspect semantic, complementul circumstanțial de mod exprimă : modalitatea propriu-zisă a desfășurării unei acțiuni sub raport calitativ, măsura ca determinare cantitativă a unei acțiuni sau însușiri, conformitatea acțiunii sau însușirii cu cadrul în care se manifestă, proporția, progresia, reciprocitatea, comparația reală sau ipotetică ;

ă) complementul circumstanțial de mod răspunde la întrebările : **cum ?, în ce mod ?, în ce fel ?, în ce chip ?** (modalul de calitate, de conformitate și de reciprocitate), **cît ?, de cît ?, cu cît ?, pe cît ?, la cît ?, pentru cît ?, în ce măsură ?** (modalul de măsură), **cum ?, în**

ce măsură ? (modalul de proporție și de progresie), **cum ?, cît ce ?, ca cine (ce) ?, cît ce ?, cît cine ?, decît cine ?, decît ce ?, din ce ?, dintre cine ?** (modalul comparativ) ;

b) complementul circumstanțial de mod determină verbe (locuțiuni verbale) actualizate la moduri personale sau nepersonale, adjective, adverbe de mod, interjecții predicative ;

c) complementul circumstanțial de mod se exprimă prin substantive în cazul genitiv cu prepoziții **(contra, împotriva)** sau locuțiuni prepoziționale **(în baza, pe baza, în lumina, în temeiul, pe măsura, de-a curmezișul)** ; prin substantive în cazul dativ cu prepoziții **(conform, contrar, potrivit, asemenea, aidoma)** ; prin substantive în cazul acuzativ cu prepoziții **(după, fără, a, în, ca, decît, cît, dintre, din)** sau locuțiuni prepoziționale **(conform cu, în conformitate cu, în raport cu, în raport de, potrivit cu, în funcție de, în comparație cu, față de, spre deosebire de, în chip de, la fel cu)** ; prin pronume în cazul dativ cu prepoziții **(asemenea, aidoma)** ; prin pronume în cazul acuzativ cu prepoziții ; prin numerale cardinale, ordinale, colective, distributive cu valoare substantivală, în cazul acuzativ sau prin numerale adverbiale și multiplicative cu valoare adverbială ; prin verbe sau locuțiuni verbale la modul infinitiv cu prepoziții **(fără** — pentru aspectul negativ, **decît)** ; prin verbe la modul gerunziu ; prin adverbe și locuțiuni adverbiale de mod, prin interjecții ;

d) cînd se exprimă printr-o singură parte de vorbire, complementul circumstanțial de mod este simplu ; cînd se exprimă prin mai multe părți de vorbire coordonate, complementul circumstanțial de mod este multiplu ;

e) complementul circumstanțial de mod — antepus sau postpus regentului său — nu se izolează prin virgulă de acesta.

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE MOD

(TEXTE PENTRU VERIFICAREA CUNOȘTINȚELOR)

1) În lumina celor prezentate, s-ar părea că Hull a luat singur inițiativa ruperii negocierilor.

(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial**, I, 367)

2) În baza art. 379, pct. 1, lit. a, Cod procedură penală, apelul a fost respins ca inadmisibil.

(**Jurisprudența Curții de Apel Bacău**, 29)

3) Anchetatorul poate să plece acasă, să doarmă, să se distreze, acesta este un sistem bine pus la punct: lîngă omul în genunchi va face de pază o santinelă care se schimbă conform programului.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 83)

4) Vagoanele pentru deținuți circulă conform orarului banal al căilor ferate, trenurile roșii circulă conform unui ordin special semnat de un general al GULag-ului.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 399)

5) El a compus o telegramă, a cifrat-o conform codurilor maritime germane în vigoare și a trimis-o pe calea obișnuită amiralului von Spee.

(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete**, 23)

6) Două treimi din bunurile voastre ne aparțin conform dreptului divin, iar a treia, conform dreptului omenesc.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 621)

7) Să gîndim, deci, asemenea lui Platon, Virgiliu, Cato, sfîntului Pavel, sfîntului Toma, despre acest subiect măreț, și nu asemenea autorului imnului de mai sus.
(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 607)

8) Atunci /, asemenea păsării Phoenix /, mă traversez.
(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 155)

9) Se lungea mlădioasă în străveziul undelor, aidoma unui somn mlădios sau unei sirene.
(Vasile Voiculescu, **Capul de zimbru**, 32)

10) De aceea nu este de mirare că Hitler, de cum a ajuns la putere, s-a grăbit să-mi condamne cartea, prin decretul Gauleiter-ului din Saxonia, cerînd să fie arsă în piața publică din Leipzig de către un călău, potrivit ritului nazist.
(Curzio Malaparte, **Tehnica loviturii de stat**, 8)

11) Pe lîngă spontaneitatea și sinceritatea acestor bocete, genul modern al tragediei apare lăbărțat și incolor, ca un cîntec de pahar.
(Marin Sorescu, **Starea de destin**, 8)

12) Prometeu este totodată și drept și nedrept, iar Zeus, care-l asuprește fără milă, acționează și el în conformitate cu drepturile sale legitime.
(Marin Sorescu, **Starea de destin**, 11)

13) Este posibil ca statuia din Muzeul Luvrului să ne-o înfățișeze fidel, în chip de Ceres, cu coroana de spice pe frunte.
(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 224)

14) Spre deosebire de Alecsandri, care a călcat sate și văi, a stat de vorbă cu oamenii în bîlciuri și la hore, ca să asculte poezia lor de la cei mai destoinici cîntăreți, bănățeanul At. M. Marienescu a înțeles să adreseze apeluri și să poarte o bogată corespondență cu învățători și preoți de țară, adunînd prin ei balade, colinde, basme.
(Gheorghe Vrabie, Vasile Alecsandri, **Opere**, III, 85)

15) Priința durerii îți arde ființa / frugală, ca soarele.
(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 118)

16) Noaptea făta pe cer, ca o cățea.
(Ștefan Augustin Doinaș, **Foamea de unu**, 183)

17) Ei nici pămîntul nu-l ară ca plugarii, nici hotarul țării nu-l apără ca ostașii, nici pe bolnavi nu-i tămăduiesc ca doftorii, nici predici nu rostesc ca învățătorii Scripturii și nici nu pun la îndemîna republicii, ca negustorii, lucrurile ce sînt de trebuință.
(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 117)

18) Apărusem din întîmplare, existam ca o piatră, ca o plantă, ca un microb.
(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 116)

19) Alunecă la nesfîrșit, galben ca o clisă, și geamurile sînt albastre ca cerul.
(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 164)

20) Ura este mai intensă decît prietenia, dar mai puțin intensă decît iubirea.
(Vauvenargues, **Maxime și reflecții**, 29)

21) O poezie poate dura mai mult decît un imperiu.
(Ion Caraion, **Dragostea e pseudonimul morții**, 101)

22) Orice fetișizare a stilului pornește de la credința că realitatea e și mai găunoasă decît reprezentarea ei verbală, că tonalitatea unei idei este mai importantă decît ideea însăși, că un pretext bine adus din condei prețuiește mai mult decît o convingere, că o construcție savantă e preferabilă unei izbucniri necenzurate de gîndire.
(Emil Cioran, **Ispita de a exista**, 110)

23) La aceste cuvinte înțelepte, pe care cu mirare le aflăm la sfîntul Toma, adaug că efectul unei cauze eterne

și necesare trebuie să fie etern și necesar, asemenea ei.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 605)

24) Ascultă-mi faptele de-odinioară / : pe mulți viteji i-am osîndit să moară / — pe lîngă ei ești javră-ntr-un cotlon !

(François Villon, **Poezii**, 165)

25) Subprefectul, uimit că găsește un om și mai iezuit decît el, încearcă zadarnic să scoată ceva mai precis.

(Stendhal, **Roșu și negru**, 124)

26) În comparație cu ei, destinul lui Iuri Evtuhovici nu era unul dintre destinele de rînd.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 159)

27) Dornic să obțină pentru trupele sale din Africa baze navale mai importante și mai sigure decît acelea din Italia, care erau permanent supuse amenințării marinei engleze, Mussolini se hotărăște să ocupe Grecia.

(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial**, I, 194)

28) Am locuit peste 30 într-o cameră.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 134)

29) Oastea să se împartă în două.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 103)

30) Nu crede acum cititorul că încet-încet am ajuns în vîrful celui de-al doilea corn, mult mai lung și mai ascuțit decît primul ?

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 346)

31) Fiecare lovitură era înapoiată înzecit.

(Gheorghe Buzatu, **Mareșalul Antonescu**, 60)

32) Panurge, fratele Ioan, Epistemon, Xenoman, Gimnast, Eusten, Rizotom, Carpalim îți sărută dreapta și îți înapoiază înmiit vorbele bune ce le-ai trimis.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 386)

33) Ce de copii ! Copii în cărucioare, ținuți în brațe, ținuți de mînă sau mergînd cîte doi, cîte trei, înaintea părinților lor, cu un aer afectat.

(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 78)

34) Merg greu, șchiopătînd, și mă doctoricesc cu apă de plumb.

(Mihail Sebastian, **Jurnal, 1935—1944**, 137)

35) Europa se îndoiește de mult... și dacă pe noi eclipsa ei ne tulbură, americanii și rușii o contemplă fie cu seninătate, fie jubilînd.

(Emil Cioran, **Ispita de a exista**, 25)

36) Pavelić pretinde că a apărat, fără a face concesii, suveranitatea statului croat.

(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial**, I, 223)

37) Apoi își înclină fruntea și privește vreo zece cărți poștale fără a scoate o vorbă.

(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 58)

38) De altfel cred că e mult mai ușor a scrie „frumos" decît a exprima exact.

(Niculae Gheran, Rebreanu — **Amiaza unei vieți**, 374)

39) Se ploconea răsăritean și moale /, Mălai din mîna ta să ciugulească /. Albastru pîlpîia și cald, în poale / Ca pînzele alcoolului, în ceașcă.

(Ion Barbu, **Poezii. Proză. Publicistică**, 25)

40) Războiul a dat societății noastre orizonturi mai largi, un ritm și o trepidanță nouă ; viața pulsează mai vioi, mai brutal, mai plebeu.

(Constantin Noica, **Semnele Minervei**, 360)

41) Vorba șoptită se propagă tîrîș.

(Mihai Pauliuc, **Prețul hîrtiei**, 71)

42) Oricît îi mîngîie stăpînirea, oricît le îmblînzeşte pedepsele, oricît îi amnistiază — o fatalitate interioară îi aduce iarăşi şi iarăşi aici.
(Alexandr Soljeniţîn, **Arhipelagul Gulag**, 367)

43) Arată-mi cu de-amănuntul dreptatea domniei-tale.
(François Rabelais, **Gargantua şi Pantagruel**, 188)

44) O va sili el atunci să-i plătească înşelăciunea cu vîrf şi îndesat.
(Zaharia Stancu, **Rădăcinile sînt amare**, 17)

45) Eu nu posed decît propriul meu trup; un om absolut singur, doar cu trupul său, nu poate opri amintirile; îl străbat de-a curmezişul.
(Jean-Paul Sartre, **Greaţa**, 94)

46) Suflă de două ori în fluierul de argint.
(L. Frank Baum, **Vrăjitorul din Oz**, 70)

47) Fugisem de la Belu — şi-ncetul cu încetul / Mă copleşea viaţa, redeveneam poetul / Ce, ca Musset, pe vremuri a fost vrăjit de noapte.
(Marin Sorescu, **Singur printre poeţi**, 87)

48) Pe biata femeie au găsit-o dimineaţa /, Tot dădea să se bîrîce, aluneca ştobîlc, ştobîlc.
(Marin Sorescu, **La lilieci**, 96)

49) Într-o noapte geroasă veneau unii în viteză, cu sania /, Făceau plaşii: vîj, vîj! prin zăpada care scîrţîia / Şi odată văd o mogîldeaţă /, Un om, cu o lumînare aprinsă, se tot apleca, iar se stingea / Lumînarea, iar scăpăra s-o aprindă, tot dădea să ridice / Ceva de jos.
(Marin Sorescu, **La lilieci**, 81)

50) Pînă ce noi l-am ţinut de vorbă pe zarzavagiu, el, cu prietenul nedespărţit, Bortik, harşti! i-au retezat smocul cozii şi tuleo! spre şcoală.
(Cezar Ivănescu, Stela Covaci, **Timpul asasinilor**, 206)

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL CONDIȚIONAL

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL CONDIȚIONAL — TEXTE

1) În cazul eșuării negocierilor de la Washington se prevede declanșarea războiului.

(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial**, I, 352)

2) În locul spătarului Ghica, eu nu-ți trăgeam palme.

(Camil Petrescu, cf. Gh. Constantinescu-Dobridor, **Morfologia limbii române**, 58)

3) Kaminski avea ordin ca în caz de atac să-i înștiințeze pe șeful statului-major și pe adjuncții comandanților.

(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete**, 19)

4) Fericirea nu vine cu ușurință, cum fără trudă nu vine renumele.

(Gorgani, cf. **Cugetări persane**, 355)

5) În locul lui eu n-aș fi fugit numai cu caii și cu oile — aș mai fi luat și ce era în lada aia.

(Marin Preda, cf. Dumitru Irimia, **Gramatica limbii române**, 452)

6) În locul măriei-tale aș da afară din călindar un sfînt și-aș pune în locu-i numele lui Manole.

(Lucian Blaga, **Teatru**, 193)

7) În locul tău, m-aș interna imediat.

(Emil Cioran, **Mărturisiri și anateme**, 128)

8) În caz de a șterge strofa a treia, apoi veți fi bun de a corege într-a patra vorba zidea în zidind : „Eliad zidind".

(Iacob Negruzzi, **Scrieri alese**, II, 165)

9) În concluzie, vom spune deci că : (i) pare dificil să se treacă la fundamentarea condițiilor de previziune asupra stărilor fabulei fără a construi noțiunea semiotico-textuală de „lume posibilă".

(Umberto Eco, **Lector in fabula**, 176)

10) Poate că, auzind astfel de strigăte de mai multe ori pe zi și în toate zonele orașului, concetățenii noștri s-ar zbîrli ?

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 16)

11) Și pe urmă telefonezi la Sovietul Suprem și le spui, prieteni, pînă luni vreau tot caviarul din Volga, și toată Siberia ca să fac cu ele un magazin de produse congelate, altfel vă înghit Uralii, vă fac Caspica să se reverse, vă trimit Lituania și Estonia în derivă și vi le scufund în Groapa Filipinelor.

(Umberto Eco, **Pendulul lui Foucault**, II, 103)

12) Fiecare țăran era dator, cînd i se trimitea vorbă că o vită a lui a murit, să vină să o ardă. Altminteri, acele limpezi creste, muiate în azur, ar fi părut bîntuite de ciumă.

(Geo Bogza, **Cartea Oltului**, 23)

13) În caz contrar această lozincă (Cunoaşte-te pe tine însuți) ar deveni pentru oricine un epitaf.

(Lucian Blaga, **Elanul insulei**, 29)

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL CONDIȚIONAL — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

1) **în cazul eșuării** — complement circumstanțial condițional (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul

feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-i)**, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(în cazul)**.

2) **în locul spătarului** — complement circumstanțial condițional (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul masculin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-lui)**, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(în locul)**.

3) **în caz de atac** — complement circumstanțial condițional (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul neutru, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ cu locuțiune prepozițională **(în caz de)**.

4) **fără trudă** — complement circumstanțial condițional (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziție **(fără)**.

5) **în locul lui** — complement circumstanțial condițional (simplu); exprimat prin pronume personal propriu-zis, formă accentuată, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(în locul)**.

6) **în locul măriei-tale** — complement circumstanțial condițional (simplu); exprimat prin pronume personal de politețe, persoana a II-a, numărul singular, genul masculin, cazul genitiv cu locuțiune prepozițională **(în locul)**.

7) **în locul tău** — complement circumstanțial condițional (simplu); exprimat prin adjectiv posesiv, persoana a II-a, numărul singular, genul masculin, cazul acuzativ cu locuțiune prepozițională de genitiv **(în locul)**.

8) **în caz de a șterge** — complement circumstanțial condițional (simplu); exprimat prin verb predicativ,

monotranzitiv, conjugarea a III-a, modul infinitiv cu locuțiune prepozițională **(în caz de)**, timpul prezent, diateza activă.

9) **fără a construi** — complement circumstanțial condițional (simplu); exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea a IV-a, modul infinitiv cu prepoziție **(fără)**, timpul prezent, diateza activă.

10) **auzind** — complement circumstanțial condițional (simplu); exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea a IV-a, modul gerunziu, diateza activă.

11) **altfel** — complement circumstanțial condițional (simplu); exprimat prin adverb de mod.

12) **altminteri** — complement circumstanțial condițional (simplu); exprimat prin adverb de mod.

13) **în caz contrar** — complement circumstanțial condițional (simplu); exprimat prin locuțiune adverbială de mod.

DE REȚINUT:

a) complementul circumstanțial condițional — identificabil prin întrebările **în ce condiții ?, cu ce condiție ?** — exprimă o condiție reală sau o ipoteză care, dacă se îndeplinesc, determină realizarea unei acțiuni ori manifestarea unei însușiri;

ă) complementul circumstanțial condițional determină verbe (locuțiuni verbale), sintagma predicatului nominal, interjecții predicative;

b) complementul circumstanțial condițional se exprimă prin substantive în cazul genitiv cu locuțiuni prepoziționale **(în cazul, în locul)**; prin pronume și numerale în cazul genitiv cu locuțiune prepozițională

(în locul); prin substantive în cazul acuzativ cu locuțiune prepozițională **(în caz de, la caz de)** sau cu prepoziție **(fără** — substantivul cu funcție sintactică de complement circumstanțial condițional apare în fața regentului său); prin substantive în cazul acuzativ cu prepoziții **(în, cu)**, dacă exprimă eventualitatea, condiția, ipoteza și dacă au un determinant atributiv; prin adjective posesive în cazul acuzativ, dacă sînt precedate de locuțiune prepozițională de genitiv **(în locul)**; prin verbe la modul infinitiv cu prepoziție **(fără)** ori cu locuțiune prepozițională **(în caz de)**; prin verbe la modul gerunziu; prin adverbe și locuțiuni adverbiale de mod **(astfel, altminteri, în caz contrar)**;

c) cînd se exprimă printr-o singură parte de vorbire, complementul circumstanțial condițional este simplu; cînd se exprimă prin mai multe părți de vorbire coordonate, complementul circumstanțial condițional este multiplu:

În caz de conexitate sau indivizibilitate, cînd una dintre infracțiuni a fost săvîrșită de un străin sau cînd la săvîrșirea aceleiași infracțiuni au participat cetățeni români și străini, se va proceda la disjungere.

(Ion Neagu, **Drept procesual penal**, 697)

d) antepus regentului său, complementul circumstanțial condițional se va izola prin virgulă de acesta, dar nu se desparte, de obicei, dacă este postpus.

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL CONDIȚIONAL

(TEXTE PENTRU VERIFICAREA CUNOȘTINȚELOR)

1) De pildă, intelectualii din Petrograd au decis ca, în cazul venirii lui Iudenici, „în primul rînd să se îngrijească de convocarea dumei municipale democratice" (adică să o apere de dictatura generalului.)

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 243)

2) Trebuia ca sovieticii să utilizeze pe cît posibil drumul prin Iran, iar englezii, în cazul victoriei Germaniei, să creeze un coridor protector pe drumul Indiilor.

(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial**, I, 288)

3) Serviciile lui Ribbentrop îl previn pe De Valera că, în cazul unei agresiuni engleze împotriva Irlandei, Berlinul va interveni de partea sa.

(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial**, I, 317)

4) Așadar amenințații iau apărarea amenințătorilor și declară, în gura mare, că sînt liniștiți, mulțumiți cu tot ce se întîmplă, lămuresc cu nevinovăție și candoare de ce, din întîmplare, 300 de divizii se află față în față la hotare — și înjură pe... englezi, care nu au nici o vină și care la caz de nevoie ar putea da un ajutor.

(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial**, I, 239)

5) Ni s-a cerut, declară mareșalul S. M. Budionnîi, inspector al cavaleriei, punctul nostru de vedere asupra a ceea ce ar trebui făcut în caz de urgență.

(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial**, I ,265)

6) Vă întrebați ce s-ar întîmpla dacă germanii ar face cu noi astăzi, în caz de părăsire a frontului, ceea ce am făcut noi, atunci, cu rușii ?

(Gheorghe Buzatu, **Mareșalul Antonescu**, 324)

7) A încheiat cu rușii un tratat secret, pentru ca în caz de război să ocupe Bucovina și Maramureșul.

(Mihail Sebastian, **Jurnal, 1935—1944**, 85)

8) Takeo Yoshikava s-a înțeles cu comandantul submarinului ca în caz de necesitate Ruth Kühn să folosească și un alt mijloc de semnalizare.

(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete**, 201)

9) Matematicienii de marcă dărîmau și construiau peste noapte pereți, perforau ziduri ca să întindă cabluri de la o încăpere la alta, instalau antene în pod, făceau firide unde să poată încastra în caz de pericol prețioasele aparate.

(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete**, 61)

10) În cazul unui răspuns afirmativ, trebuie să trimiteți suma cerută prin curier special pînă la 30 octombrie.

(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete**, 135)

11) În caz de eșec, gîndea că superioritatea flotei sale îi va permite totuși să se retragă în Egipt, ca de acolo să reorganizeze lupta, idee ce pornise tot de la Cleopatra.

(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 192)

12) Cine nu simte toată apăsarea acestui gînd poetic și mai ales cine, citindu-l întreg pe Bacovia, nu se va gîndi cît de tare trebuie să simtă el această apăsare ?

(Constantin Noica, **Semnele Minervei**, 337)

13) Ei susțin că acela care creează trebuie să fie stăpînul operei sale și că nimic nu se poate întîmpla în univers fără a se supune creatorului suveran.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 666)

14) Așa-mi închipui. Altfel n-ar fi fost Ființa în mod necesar creatoare; ați face din el un lucrător neputincios și leneș care n-a muncit decît la o mică parte din opera sa.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 600)

15) Noi aici zicem înadins cîntece, iar nu versuri, nu poezii, pentru că ați observat cum că poporul nostru toată poezia a cărei temă corespunde simțului și imaginațiunei lui, care adică e scoasă din inimă, trebuie să o și cînte, iar altminterea nici că o primește, o dă uitării.

(George Barițiu, **Articole literare**, 114)

16) Traducătorul român n-a suprimat nimic din erudiția greco-latină a textului original, fiindcă altminteri Rabelais n-ar mai fi Rabelais.

(Alexandru Hodoș, cf. François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 34)

17) „...orice pricină nedreaptă găsește apărător, fiindcă altminteri n-ar mai fi judecăți..."

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 354)

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE CONSECINȚĂ

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE CONSECINȚĂ — TEXTE

1) Cît timp am trăit în iadul de angoase elegante, fie împăcam de minune cu Dumnezeu.

(Emil Cioran, **Ispita de a exista**, 15)

2) Dacă existența individuală este disparentă pînă la iluzie, pentru ce atunci atîtea tristeți, atîtea renunțări și atîtea lacrimi ?

(Emil Cioran, **Cartea amăgirilor**, 19)

3) Pe bună dreptate, sectele în care fecunditatea era privită cu suspiciune, bogomilii și catarii, condamnau căsătoria, instituție monstruoasă pe care toate societățile o ocrotesc dintotdeauna, spre marea disperare a celor ce rezistă delirului obștesc.

(Emil Cioran, **Demiurgul cel rău**, 17)

4) Dar, în timp ce se înfeuda Scripturii pînă la a-i admira de-a valma formulele inspirate și neroziile, Maistre ura cu intransigență Enciclopedia, de care totuși era legat prin tipul de inteligență și calitatea prozei sale.

(Emil Cioran, **Exerciții de admirație**, 9)

5) Zîmbetul melancolic, deschis din infinitul tău spre infinitul lumii, te încîntă într-o atmosferă de vis, care este prea mîngîietoare pentru a fi tristă și prea intimă pentru a fi sublimă.

(Emil Cioran, **Cartea amăgirilor**, 46)

6) Că există un Dumnezeu atotputernic, care nu are început și care, fără a fi zămislit nimic asemănător lui, este, totuși, tatăl și ziditorul tuturor lucrurilor, ce om este atît de greu la minte, atît de stupid pentru a se îndoi de aceasta ?

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 642)

7) Am putea eventual bănui că este vorba de o crimă cu substrat economic, dacă textul nu ar fi destul de clar spre a nu permite o asemenea interpretare.

(Adrian Fochi, **Valori ale culturii populare românești**, 247)

8) Văzînd leul, a azvîrlit în el cu securea, însîngerîndu-l cumplit la unul din șolduri.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 200)

9) Linia roșie de pe margine se decolorase devenind o spălăceală trandafirie ; pe ici pe colo, cerneala se scursese.

(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 29)

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE CONSECINȚĂ — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

1) **de minune** — complement circumstanțial de consecință (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziție **(de).**

2) **pînă la iluzie** — complement circumstanțial de consecință (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziție **(pînă la).**

3) **spre disperare** — complement circumstanțial de consecință (simplu) ; exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-a,** preluat de adjectivul **mare / marea),** cazul acuzativ cu prepoziție **(spre).**

4) **pînă la a admira** — complement circumstanțial de consecință (simplu) ; exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul infinitiv cu prepoziție **(pînă la)**, timpul prezent, diateza activă.

5) **pentru a fi tristă** — complement circumstanțial de consecință (simplu) ; exprimat prin construcție infinitivală nominală ;
pentru a fi sublimă — complement circumstanțial de consecință (simplu) ; exprimat prin construcție infinitivală nominală.

6) **pentru a se îndoi** — complement circumstanțial de consecință (simplu) ; exprimat prin verb predicativ, intranzitivizat, conjugarea a IV-a, modul infinitiv cu prepoziție **(pentru)**, timpul prezent, diateza reflexivă cu pronume în cazul acuzativ.

7) **spre a nu permite** — complement circumstanțial de consecință (simplu) ; exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea a III-a, modul infinitiv cu prepoziție **(spre)**, formă negativă, timpul prezent, diateza activă.

8) **însîngerînd** — complement circumstanțial de consecință (simplu) ; exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea I, modul gerunziu, diateza activă.

9) **devenind o spălăceală** — complement circumstanțial de consecință (simplu) ; exprimat prin construcție gerunzială nominală.

DE REȚINUT :

a) complementul circumstanțial de consecință exprimă consecința unei acțiuni, regentul său fiind un verb (locuțiune verbală), dar și consecința unei însușiri, cînd regentul său este un adjectiv ;

a) complementul circumstanțial de consecință se identifică prin întrebarea **care este consecința faptului că ?** ;

b) complementul circumstanțial de consecință se exprimă prin substantive în cazul acuzativ cu prepoziții **(de, pînă la, spre)** ; prin verbe la modul infinitiv cu prepoziții **(spre, pentru, pînă la)** sau prin construcții infinitivale nominale ; prin verbe la modul gerunziu sau prin construcții gerunziale nominale ; prin verbe la modul supin ;

c) cînd se exprimă printr-o singură parte de vorbire, complementul circumstanțial de consecință este simplu ; cînd se exprimă prin mai multe părți de vorbire coordonate, complementul circumstanțial de consecință este multiplu :
Visez atunci la o gîndire corozivă, care să intre în lucruri **destrămîndu**-le, **sfredelindu**-le, **ciuruindu**-le, visez la o carte ale cărei silabe, atacînd hîrtia, să lichideze literatura cu tot cu cititori, o carte — carnaval și apocalipsă a Literelor, ultimatum dat miasmelor Verbului.
(Emil Cioran, **Ispita de a exista**, 86)

d) fiind întotdeauna postpus regentului său, complementul circumstanțial de consecință nu se desparte, de obicei, prin virgulă de acesta.

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE CONSECINȚĂ

(TEXTE PENTRU VERIFICAREA CUNOȘTINȚELOR)

1) Comandantul ghetoului, dr. Krasznay László, și szálașistul Lázár József se distrau de minune urmărind aceste scene înjositoare.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 131)

2) Lui Julien stiharul îi venea de minune.

(Stendhal, **Roșu și negru**, 93)

3) Așadar bucurați-vă, dragii mei, și citiți cu inimă rîzătoare cele ce urmează, spre desfătarea voastră trupească și folosul rărunchilor.

(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 40)

4) Cîteva zile de ploaie continuuă, silindu-mă să nu ies din casă, am lucrat la a doua parte a baladelor și sînt pe punctul să le termin zilele acestea, spre marea mea satisfacție.

(Vasile Alecsandri, **Opere, III, Poezii populare**, 40)

5) Anumiți indivizi, părînd sensibili pînă la boală, nu scapă nici un prilej pentru a-și exterioriza, inutil și circumstanțial, lamentațiile respective.

(Constantin Noica, **Semnele Minervei**, 144)

6) În clipa de față am ajuns destul de bătrînă pentru a vorbi fără mînie unor femei bătrîne și bune ca tine despre jocurile copilăriei mele.

(Jean-Paul Sartre, **Greața**, 190)

7) Cînd slujba se termina, ei alergau, săreau și dansau în biserică, făcînd mii de gesturi indecente pînă la a se expune aproape goi.
(Voltaire, cf. **Miere și fiere**, 296)

8) Autorul moleculelor organice e destul de savant și are destulă minte pentru a-și bate joc de ele.
(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 602)

9) Da, la naiba ; cred în Dumnezeu și cred cu mult mai mult decît universitățile din Oxford și Cambridge și toți preoții din țara mea : căci toți acești oameni sînt destul de mărginiți pentru a dori ca el să nu fie adorat decît de șase mii de ani încoace, în timp ce eu doresc ca el să fi fost adorat dintotdeauna.
(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 602)

10) Foarte bine ; dar dacă nu e descoperit sau dacă acest lucru se întîmplă după ce ne-a cîștigat toți banii și a devenit suficient de puternic pentru a nu putea fi forțat să-i înapoieze ?
(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 580)

11) Șobolanii romani nu sînt încă suficient de înțelepți pentru a atîrna zurgălăi la gîtul pisicii.
(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 583)

12) Am împins curiozitatea pînă la a citi o carte ce se spune că ar fi caldeeană și care se numește Coheleth.
(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 644)

13) Nu mai există războaie religioase de cînd guvernele au fost destul de înțelepte pentru a reprima teologia.
(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 565)

14) La Landor, naturalismul apare ca un umanism liber și păgîn, dar este mult prea mîndru și distant pentru a-și putea cîștiga simpatia Europei.
(Georg Brandes, **Principalele curente literare din secolul al XIX-lea**, 508)

15) Toate celelalte experiențe și fenomene nu reușesc să modifice esențial temperamentul cuiva sau să-i adîn-

cească anumite dispoziții pînă la a-l transforma integral.
(Emil Cioran, **Cartea amăgirilor**, 24)

16) Astăzi, migrațiile nu mai au loc prin deplasări compacte, ci prin infiltrări succesive : te strecori pe nesimțite printre „indigenii" prea vlăguiți și prea distinși spre a se mai coborî la gîndul unui „teritoriu".
(Emil Cioran, **Sfîrtecare**, 12)

17) Sufletele au un fel special al lor de a se înțelege, de a intra în intimitate pînă la a se tutui, în timp ce ființele noastre sînt încă încurcate cu schimbul cuvintelor comune, cu sclavia exigențelor sociale.
(Luigi Pirandello, cf. **Proverbe și cugetări italiene**, 74)

18) Dacă nu ar fi omul subiectul civilizației, fără îndoială că aceasta ar degenera pînă la a-l sufoca, și n-ar avea nici o importanță dacă aceasta s-ar petrece în numele democrației ori al totalitarismului.
(Francesco Morandi, cf. **Proverbe și cugetări italiene**, 214)

19) Părinții noștri au fost prea simpli spre a înțelege că totdeauna / acolo nu va fi decît întuneric.
(Ion Caraion, **Dragostea e pseudonimul morții**, 100)

20) Măriți deodată cu talia nouă a țării, micii borfași au pierit spre a lăsa locul marilor deturnători.
(Ioan Slavici, **Amintiri**, 174)

21) Și se duc pe rînd, pe rînd /, Zarea lumii-ntunecînd /, Și se duc ca clipele /, Scuturînd aripele /, Și mă lasă pustiit /, Vestejit și amorțit / Și cu doru-mi singurel /, De mă-ngîn numai cu el.
(Mihai Eminescu, **Poezii**, 186)

22) Ce minunate sînt, dacă stăm să ne gîndim, toate întîmplările Soarelui și Lunii, de pe vremea cînd erau și astre, dar și frate și soră și ce frumos infinitul mare din cer încape în infinitul mic de pe pămînt, umanizîndu-se și căpătînd un nou cerc, mai larg și mai cosmic !
(Marin Sorescu, **Starea de destin**, 89)

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANŢIAL CONCESIV

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANŢIAL CONCESIV — TEXTE

1) Poate că sînt ajutat în ciuda viciilor mele, a greşelilor mele, a furiilor mele, poate chiar întovărăşit, susţinut. Împins.

(Eugen Ionescu, **Căutarea intermitentă**, 144)

2) În pofida previziunii ştiinţifice, acele mulţimi nu au existat, şi articolul dictat de Lenin s-a dovedit inutil.

(Alexandr Soljeniţîn, **Arhipelagul Gulag**, 274)

3) Contrar aşteptărilor, naziştii n-au atacat la paisprezece ianuarie în zori.

(V. P. Borovička, **Cifruri strict secrete**, 88)

4) Cu toată groaza pricinuită de cai, domnul de Moirod primi pînă la urmă cinstea aceasta, ca un martir.

(Stendhal, **Roşu şi negru**, 89)

5) Titanul a rămas ţintuit pe stînca aceea sinistră mai mult de dragul unui simbol : vom continua să ne răzvrătim împotriva zeilor, chiar şi fără ficaţi.

(Marin Sorescu, **Starea de destin**, 12)

6) Nu se poate însă să nu fie incriminaţi toţi cei care ştiind ce ne aşteaptă au tăcut bucuroşi că s-au văzut trecuţi pe listă.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 212)

7) Balogh Károly, fost funcționar la fabrica Pheönix din Baia Mare, fără a avea împuternicire oficială, s-a angajat din proprie inițiativă să participe la cercetarea evreilor pentru descoperirea valorilor ascunse.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat,** 180)

8) Distanța dintre cele două coloane nu va fi mare. Cu toate acestea, din pricina vacarmului — plînsete amestecate cu cuvinte de rămas bun, rugăciuni disperate cu blesteme înverșunate, îndemnuri la calm cu țipete isterice — nu se va putea comunica decît foarte greu.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat,** 242)

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL CONCESIV — MODEL DE ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

1) **în ciuda viciilor, a greșelilor, a furiilor** — complement circumstanțial concesiv (multiplu); exprimat prin substantive comune, genul neutru (în ciuda **viciilor**) și genul feminin (a **greșelilor, a furiilor**), numărul plural, articulate cu articol hotărît **(-lor),** cazul genitiv cu locuțiune prepozițională (**în ciuda**; începînd cu al doilea substantiv în cazul genitiv, locuțiunea prepozițională în **ciuda** este „reprezentată" de către **a**).

2) în **pofida previziunii** — complement circumstanțial concesiv (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-i),** cazul genitiv cu locuțiune prepozițională (în **pofida).**

3) **contrar așteptărilor** — complement circumstanțial concesiv (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul plural, articulat cu articol hotărît **(-lor),** cazul dativ cu prepoziție **(contrar).**

4) **cu**[*toată*]**groaza** — complement circumstanțial concesiv (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul fe-

minin, numărul singular, articulat cu articol hotărît **(-a)**, cazul acuzativ cu prepoziție **(cu)**; este determinat de atributul adjectival neomisibil **toată**.

5) [*chiar și*] **fără ficați** — complement circumstanțial concesiv (simplu); exprimat prin substantiv comun, genul masculin, numărul plural, nearticulat, cazul acuzativ cu prepoziție **(fără)**, precedat de **chiar** *și* (auxiliar semantic).

6) **știind** — complement circumstanțial concesiv (simplu); exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea a IV-a, modul gerunziu, diateza activă.

7) **fără a avea** — complement circumstanțial concesiv (simplu); exprimat prin verb predicativ, monotranzitiv, conjugarea a II-a, modul infinitiv cu prepoziție **(fără)**, timpul prezent, diateza activă.

8) **cu toate acestea** — complement circumstanțial concesiv (simplu); exprimat prin locuțiune adverbială concesivă.

DE REȚINUT:

a) complementul circumstanțial concesiv indică „obiectul" care ar fi trebuit ori care ar trebui să împiedice realizarea unei acțiuni sau manifestarea unei însușiri a subiectului;

ă) complementul circumstanțial concesiv determină verbe (locuțiuni verbale) actualizate la moduri personale sau nepersonale, sintagma predicatului nominal, adjective și interjecții predicative;

b) complementul circumstanțial concesiv se identifică prin întrebările **în ciuda cărui fapt ?, în pofida cărui fapt ?, în ciuda cui ?, în pofida cui ?**;

c) complementul circumstanțial concesiv se exprimă prin substantive (substitute, adică pronume sau numerale) în cazul genitiv cu prepoziții **(contra, împotriva, în contra)** sau cu locuțiuni prepoziționale **(în pofida, în**

ciuda); prin substantive în cazul dativ cu prepoziție **(contrar)**; prin substantive în cazul acuzativ cu prepoziție **(cu)** și determinate de atribute adjectivale neomisibile **(tot, toată, toți, toate)**; prin substantive în cazul acuzativ cu prepoziția **fără**, precedate de auxiliare semantice **(și, chiar, chiar și)**; prin verbe la moduri nepersonale (infinitiv cu prepoziția **fără**, gerunziu însoțit adesea de **chiar, nici, și, chiar și** — auxiliare semantice); prin adverbe și locuțiuni adverbiale concesive **(tot, totuși, cu toate astea, cu toate acestea)**; prin adjective precedate de adverbul *chiar* (1), prin construcții infinitivale nominale (2) sau prin construcții gerunziale nominale (3):

1) La cea dragă voi ajunge *chiar* **zdrobit și rupt** în șase.

(**Antologie de poezie armeană clasică și contemporană**, 100)

2) Dacă, pentru crimele de înaltă trădare, încă se mai smulge inima vinovatului după moartea sa, acesta este un vechi obicei de canibal, un procedeu al terorii ce-l înspăimîntă pe spectator, **fără a fi dureros** pentru cel executat.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 588)

3) *Chiar* **poet fiind**, poți să te culci cu propria ta nevastă.

(Jules Renard, **Jurnal**, 39)

d) cînd se exprimă printr-o singură parte de vorbire, complementul circumstanțial concesiv este simplu; cînd se exprimă prin mai multe părți de vorbire coordonate, complementul circumstanțial concesiv este multiplu;

e) antepus sau postpus regentului său, complementul circumstanțial concesiv se desparte, de obicei, prin virgulă de acesta; se exceptează concesivul exprimat prin pronume interogative sau relative.

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL CONCESIV

(TEXTE PENTRU VERIFICAREA CUNOȘTINȚELOR)

1) Dacă cineva ar face această propunere în camera comunelor, aş fi de părere (Dumnezeu să mă ierte !) să fie otrăvit el însuși, în ciuda ororii mele față de otrăvuri.

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 580)

2) În ciuda lăudabilelor hotărîri luate, de cum zări casa, la douăzeci de pași în fața lui, se simți cuprins de o sfială de netrecut.

(Stendhal, **Roşu şi negru**, 26)

3) Pînă la urmă, în ciuda hotărîrii luate, doamna de Rênal se decise să coboare în grădină.

(Stendhal, **Roşu şi negru**, 64)

4) Şi, în ciuda ipocriziei atît de des folosite, Julien simți o lacrimă scurgîndu-i-se de-a lungul obrazului.

(Stendhal, **Roşu şi negru**, 126)

5) Bucureștenii, în ciuda evenimentelor grave care se pregăteau și în ciuda războiului care se apropia, petreceau, bînd, mîncînd, cîntînd și aruncînd cu căciulile după cîini.

(Zaharia Stancu, **Rădăcinile sînt amare**, 368)

6) Aramic Tair, în ciuda urletelor judecătorului de instrucție, își păstră buna dispoziție.
(Zaharia Stancu, **Rădăcinile sînt amare**, 185)

7) În ciuda chinurilor îndurate, Smirnov își păstrase vocea sonoră și o încredere calmă în dreptatea sa.
(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 310)

8) Drept consecință a activității diversioniste a lui Vlasov s-au creat cozi la pîine, în ciuda rezervelor uriașe de grîne de care dispune puterea sovietică.
(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 312)

9) În ciuda dezastrelor militare, care mă deprimă, în ciuda necazurilor personale, care se adună (mutarea asta care se apropie...), piesa continuă să-mi fie prezentă, ba chiar să mă amuze.
(Mihail Sebastian, **Jurnal, 1935—1944**, 327)

10) Apoi, după ce face cîțiva pași prin cameră, se așază, contrar obiceiului, pe divanul plasat de-a lungul peretelui, unde era fereastra, și pune numeroase întrebări privind navele flotei.
(Jacques de Launay, **Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial**, I, 274)

11) Mai bine l-aș fi dat pe mîna răpănoșilor de la Sfîntul Inocențiu, cu toată nemaipomenita cruzime și cu toată ticăloșia pe care am văzut-o la ei.
(François Rabelais, **Gargantua și Pantagruel**, 111)

12) Chiar și barbarii, cu tot păgînismul sau cu tot grosolanul lor arianism pe jumătate creștin, intră în magicul cerc de stăpînire al făcătorului de minuni: cum te poți împotrivi blîndei porunci a aceluia care cheamă pe bolnavi la sănătate, pe morți la viață, pe învrăjbiți la pace, pe întristați la fericire și cu

bătrînele lui degete tremurătoare ridică, luminînd, perdeaua grea care, pentru ochii obișnuiți, ascunde temutul viitor !

(Nicolae Iorga, **Istoria poporului românesc**, 94)

13) Cu toată situația lui strălucită la Paris, cu toate funcțiile ce le deținea la curte, domnul marchiz de La Mole simți că era primejdios să lupte la Besançon împotriva unui mare vicar, despre care se vorbea că numește și destituie prefecții.

(Stendhal, **Roșu și negru**, 180)

14) Se înțelege că, fără a fi suprimată, casta preoțească a stat în umbră, atît timp cît autocratul Darius a fost stăpînul vastului său stat.

(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 39)

15) Avînd lîngă ea pe urmașul legitim al lui Alexandru Macedon, fără a dispune de investitură, Olympia se considera îndreptățită să se amestece în treburile politice din Europa și Asia.

(Dumitru Tudor, **Femei vestite din lumea antică**, 100)

16) Opera de artă închide în ea — pe baza unui determinism specific — esența realității din viața unui popor; aceasta face ca totdeauna arta să aibă un caracter istoric, chiar fără a fi istorie. Ne aflăm în prezența unei constatări ambigue : arta este istorie, fără a fi istorie, decît ca posibilitate și ca semnificație.

(Adrian Fochi, **Cîntecul epic tradițional al românilor**, 93)

17) Simpatizatul actor I. Manu a scos un volum de poezii umoristice care, fără a fi întotdeauna de calitate înaltă (ceea ce vrea să spună că sunt lipsite de pretenții), n-au mai puțină vioiciune și voie bună.

(Constantin Noica, **Semnele Minervei**, 365)

18) S-au menținut pe această poziție, în ciuda înjurăturilor și amenințărilor.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 112)

19) Cum însă seara, pe la orele 22, un membru al consiliului municipal mă asigurase că medicii și familiile lor vor putea rămîne pe loc, cu toată compasiunea față de vecini, eu și ai mei ne gîndeam cu speranță — palidă, e adevărat — la destinul nostru.

(Oliver Lustig, **Jurnal însîngerat**, 113)

20) În ciuda tinereții sale, Boris Gammerov a luptat pe front ca sergent într-o unitate antitanc, desant pe tancuri „patruzeci și cinci", „adio, Patrie!" ba chiar a fost rănit în plămîn, care nici pînă acum nu s-a vindecat și a dat în tuberculoză.

(Alexandr Soljenițîn, **Arhipelagul Gulag**, 430)

21) Tainele, în ciuda tuturor scormonelilor nesatisfăcuților, se îmbulzesc în preajma tainei lui Iuda.

(Giovanni Papini, **Viața lui Isus**, 251)

22) Cei Unsprezece, în ciuda surdei firi, aveau oarecare drepturi la binefacerea spălării.

(Giovanni Papini, **Viața lui Isus**, 260)

23) Cînd am aflat că e total opac și la Dostoievski, și la Muzică, am refuzat, cu toate meritele lui, să-l întîlnesc.

(Emil Cioran, **Mărturisiri și anateme**, 54)

24) Că există un Dumnezeu atotputernic, care nu are început și care, fără a fi zămislit nimic asemănător lui, este, totuși, tatăl și ziditorul tuturor lucrurilor, ce om este atît de greu la minte, atît de stupid pentru a se îndoi de aceasta?

(Voltaire, **Candid sau optimismul**, 642)

25) Comunicarea erotică dintre victimă și imolator, omologarea micro și macrocosmosului, conferă acea solemnitate sacerdotală actelor care, fără a diminua tensiu-

nea „acțiunii", „purifică", „înseninează" în contrapunct drama.

(Cezar Ivănescu, Stela Covaci, **Timpul asasinilor,** 123)

26) Amorul este mai năprasnic decît amorul-propriu, întrucît cineva poate să iubească o femeie în ciuda disprețului ei.

(Vauvenargues, **Maxime și reflecții,** 79)

27) Or, cu tot radicalismul său, și poate tocmai din cauza lui, critica lui de Sitter nu incrimina suficient de explicit dubla prejudecată care stătea la baza primei cosmologii a lui Einstein : că există un timp cosmic și că, raportată la acest timp cosmic, metrica spațiului este constantă.

(Jacques Merleau-Ponty, **Cosmologia secolului XX,** 53)

28) Cu toate acestea, principiul că nevinovatul poate plăti pentru cei vinovați, că moartea unui singur ins poate folosi mîntuirii obștești nu era cu totul străin de conștiința antichității.

(Giovanni Papini, **Viața lui Isus,** 247)

29) Cu toate acestea, nimeni nu s-a putut lipsi de acești ucenici și învățăcei. Chiar de-ar fi vrut.

(Giovanni Papini, **Viața lui Isus,** 158)

30) Mi-a cerut să-i dau niște exemple : n-am găsit nici unul pe moment și nu găsesc nici acum. Cu toate astea, faptul îmi pare învederat...

(Emil Cioran, **Mărturisiri și anateme,** 86—87)

31) Eu am avut ultima ei dragoste de ființă vie. Cu toate acestea, el îi poate oferi un lucru : plăcerea.

(Jean-Paul Sartre, **Greața,** 218)

32) Nimic prea lung nu e foarte plăcut, nici chiar viața ; cu toate acestea ne este dragă.

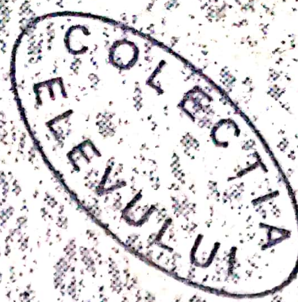
(Vauvenargues, **Maxime și reflecții,** 79)

33) Au trecut mii de ani de detașare. Cu toate acestea drama ne zguduie.

(Marin Sorescu, **Starea de destin,** 17)

CUPRINS

De același autor:

Străjer
(Ed. Cartea Românească, 1988)

Turnir cu Demostene
(Ed. Eminescu, 1991)

Viață în pielea goală
(Ed. Plumb, 1993)

Sintaxa frazei
(Ed. Plumb, 1995)

Sintaxa propoziției
(Ed. Plumb, 1996)

Sintaxa frazei
(Ed. Plumb, 1997)

ISBN 973 - 9150 - 98 - 5 LEI 10000